

II 30733

Prof. univ. dr. Ernest LUPAN

DICTIONAR DE PROTECTIA MEDIULUI

BIBLIOTECA INSTITUTULUI DE LINGVISTICA
INVENTAR CARTI Nr. 28601

CUVÂNT ÎNAINTE

Despre protecția mediului se poate vorbi și se poate scrie numai cu optimism. Altfel nu s-ar putea afirma că începutul epocii mileniului al treilea va fi unul ecologic.

Nutrim, deci, speranța că mediul nostru natural și cel artificial poate fi și va fi protejat în interesul păstrării și evoluării vieții pe Pământ, prin îmbunătățirea mediului de viață al omului și al altor viețuitoare. Afirmăm acest lucru, făcând – desigur – abstracție de toate greutățile material-financiare și organizatorice, care astăzi frânează sau fac chiar imposibilă realizarea unei protecții eficiente a mediului. Toate eforturile făcute de organisme naționale și internaționale în domeniul protecției mediului ne dau, deocamdată, doar speranța, dar ne și îndeamnă la o implicare mai hotărâtă și directă în activitatea complexă, științific fundamentată pentru prevenirea poluării, refacerea mediului poluat și îmbunătățirea condițiilor de mediu.

În ultimele decenii, dar mai ales după Conferința de la Rio de Janeiro (iunie 1992), în întreaga lume, inclusiv în țara noastră, se vorbește tot mai mult și mai răspicat despre necesitatea protecției mediului, despre dezvoltarea durabilă a societății umane și traducerea în practică a nobilei idei de schimbare în bine a condițiilor de viață, problemă pe cât de dificilă pe atât de fundamentală.

Nu există om cu judecată rațională care să nu observe și să nu înțeleagă iminența pericolului real existent, con-

stând în degradarea mediului ca urmare a activității nesăbuite economice și sociale desfășurate de mulți și în multe locuri. Nu se poate, deci, să nu se observe că una din urgențele imperative care să ducă la îmbunătățirea activității de protecție a mediului este cerința de a realiza o substanțială schimbare în comportamentul oamenilor, în modul lor de gândire și de viață. Or, aceasta necesită timp.

Nu puțini știm că, în bună parte, coordonatele vieții noastre sunt influențate sau chiar determinate de condițiile de mediu. De aici nevoia stringentă pentru noi toți de a cunoaște cât mai bine și profund ceea ce este esențial în conținutul conceptelor cu care operează normele dreptului mediului, concepte dintre care multe nu sunt cunoscute exact nici de către cei chemați să le aplice în viață, multe dintre ele sunt aplicate mecanic după șabloane, deci, ineficient, și doar puține își îndeplinesc rostul pentru care ele au fost concepute.

Pornind de la această realitate nu tocmai îmbucurătoare, ne-am propus ca, prin această lucrare cu un conținut complex și inedit, cuprinzând noțiuni din multe domenii ale științelor naturii, tehnice și umaniste, dar legate, de regulă, de reglementările legale în materie cu ajutorul cărora se realizează protecția mediului, adică de legislația mediului, datorită simplului motiv că aproape toate aceste concepte sunt reflectate, în mod direct sau indirect, în dreptul mediului, să venim în sprijinul cititorilor pentru a-i ajuta să-și dea seama că, cu toată importanța măsurilor la care ne referim, nu am exagerat în juridicizarea noțiunilor pe care le-am prezentat în carte.

În acest fel, dorim să contribuim la informarea și instruirea cititorilor, a tuturor celor implicați direct sau indirect în lupta împotriva poluării.

Prin elaborarea și publicarea acestui dicționar – prima încercare de acest fel în România – am dorit, nădăjduim

cu succes, să evidențiem importanța reală a componentei sociale a protecției mediului.

Dincolo de intenția evidentă de a destina această lucrare cu prioritate specialiștilor din diverse domenii care lucrează într-un fel sau altul în protecția mediului, nu ascundem că am urmărit și propagarea noțiunilor de bază în materie în rândul cetățenilor și agenților economici – titulari de drepturi și obligații ecologice și, mai ales, să venim în sprijinul viitorilor juriști în însușirea variatelor expresii de specialitate nu numai pentru lărgirea culturii lor juridice generale, ci și pentru pregătirea lor de specialitate.

Conștienți fiind de importanța deosebită a educației ecologice, care constituie chiar o modalitate de implementare a principiilor și elementelor strategice ce stau la baza Legii protecției mediului, în scopul asigurării unei dezvoltări durabile¹, în această carte am urmărit selectarea și prezentarea acelor noțiuni pe care le-am considerat fundamentale în activitatea de protecția mediului.

Ideea de educare ecologică a oamenilor a fost lansată mai de mult. La Conferința Națiunilor Unite privind mediul înconjurător, ținută la Stockholm, între 5 și 6 iunie 1972, în legătură cu aspectele educative, informative, sociale și culturale ale problemelor mediului s-a recomandat ca sistemul Națiunilor Unite să îndeplinească, printre altele, misiunea de a sprijini și de a încuraja proiectele de colaborare continuă între programele sociale, educative

¹ După ce în art. 4 din Legea nr. 137/1995 (Legea protecției mediului) sunt enumerate principiile și elementele strategice ce stau la baza acestei legi, în art. 4, lit. h, din aceeași lege se stabilește expres că „instruirea și educarea populației, precum și participarea organizațiilor neguvernamentale la elaborarea și aplicarea deciziilor” constituie una din modalitățile de implementare a principiilor și elementelor strategice la care ne-am referit.

și culturale naționale, de a organiza schimburi de informații privind practica, metodele și lucrările în curs pentru protecția mediului. Mai mult, în documentele aceleiași conferințe s-a recomandat ca Secretarul General, organismele Națiunilor Unite, mai ales Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură și celelalte instituții internaționale interesate, după consultații și de comun acord, să ia măsurile necesare pentru a stabili un program educativ internațional de învățământ privind protecția mediului, având metode de abordare interdisciplinare în cadrul și în afara școlilor, care să acopere toate gradele de învățământ și să se adreseze marelui public, în special cetățeanului de rând din mediul urban și rural, tinerilor sau adulților, pentru a forma în ei deprinderile simple prin care, cu mijloace proprii, pot să-și gospodărească și să protejeze mediul lor de viață.

Cartea noastră vrea să constituie o mică contribuție la realizarea acestei sarcini nobile, cu menirea de a trezi în fiecare cetățean conștiința mediului înconjurător și a problemelor respective, și obținerea colaborării din partea publicului în privința gospodăririi și protejării mediului natural și artificial.

Pe lângă conștientizarea maselor, o atenție deosebită trebuie acordată nevoilor de formare a cadrelor pentru gospodărirea și protejarea mediului și încurajării instruirii la nivel înalt prin organizarea de cursuri la nivel universitar. Nu s-ar putea susține că un asemenea dicționar nu poate să contribuie la realizarea acestui deziderat.

Într-un moment al istoriei în care ne găsim, când, în întreaga lume, trebuie să ne gândim mai mult și mai profund la repercusiunile acțiunilor noastre asupra mediului, un astfel de dicționar poate fi un îndrumar util și prețios. Căci putem, nu numai din neglijență, ci și din neștiință, să cauzăm pagube considerabile și ireversibile mediului nostru, de care depinde viața noastră și dezvoltarea

durabilă a societății umane. Dimpotrivă, aprofundându-ne – și cu ajutorul acestei cărți – cunoștințele și acționând cu multă chibzuință putem asigura pentru noi și pentru urmașii noștri condiții de viață din cele mai bune, într-un mediu mai bine adaptat necesităților și aspirațiilor umanității. Omul trebuie să profite de cunoștințele sale în vederea creării, împreună cu natura, a unui mediu mai bun și mai sănătos, la care are dreptul prevăzut expres de lege¹. A ocroti și îmbunătăți mediul pentru generațiile actuale și viitoare a devenit pentru umanitate un obiectiv primordial, o sarcină a cărei realizare va trebui coordonată și armonizată cu aceea a obiectivelor fundamentale pe care și le propune societatea umană.

Pentru ca acest obiectiv să poată fi realizat, va trebui ca toți, cetățeni și colectivități, agenți economici și instituții de orice fel, să-și asume răspunderi, ceea ce presupune cunoaștere; cunoașterea acelor mijloace și metode care sunt prezentate în această carte consacrată protecției mediului și care este o cerință fără de care nu vom putea realiza ceea ce-și propune întreaga societate umană în acest domeniu de activitate.

Noțiunile care au fost considerate de noi fundamentale, dar care – suntem conștienți – vor trebui îmbogățite cu altele, sunt definite, înainte de toate, conform legislației

¹ Potrivit art. 5 din Legea protecției mediului, statul recunoaște tuturor persoanelor dreptul la un mediu sănătos, garantând în acest scop: a) accesul la informațiile privind calitatea mediului; b) dreptul de a se asocia în organizații de apărare a calității mediului; c) dreptul de consultare în vederea luării deciziilor privind dezvoltarea politicilor, legislației și a normelor de mediu, eliberarea acordurilor și a autorizațiilor de mediu, inclusiv pentru planurile de amenajare a teritoriului și de urbanism; d) dreptul de a se adresa, direct sau prin intermediul unor asociații, autorităților administrative sau judecătorești în vederea prevenirii sau în cazul producerii unui prejudiciu direct sau indirect; e) dreptul la despăgubire pentru prejudiciul suferit.

mediului din țara noastră, dar și cu luarea în considerare a documentelor internaționale în materie, precum și a nu preabogatei literaturi juridice și de specialitate nejuridică care ne-au stat la dispoziție.

Lucrarea cuprinde, în mod inevitabil, și definiții care nu au conținut juridic, fiind din domeniul fizicii, chimiei, biologiei, geologiei etc., dar fără de care nu pot fi înțelese unele dispoziții legislative. Acest caracter interdisciplinar nu va dăuna – sperăm – caracterului unitar al dicționarului, elementul esențial comun ce caracterizează toate textele din carte fiind activitatea complexă de protejare a mediului.

Știința dreptului mediului este, în România, la începuturile dezvoltării sale. Legislația mediului este în formare care, deși orientată în general de principiile legislației mediului reflectate în documentele internaționale, va trebui să corespundă necesităților și condițiilor specifice existente în țara noastră. Ea trebuie – desigur – să satisfacă cerințele firești ale comunității internaționale, înainte de toate a celei europene, știut fiind că poluarea nu cunoaște granițe, iar lupta împotriva poluării presupune cooperare internațională bazată pe reguli unanim acceptate.

În astfel de condiții, sintetizarea esențialului din textele legale interne și din diferitele ramuri ale științei care privesc protecția mediului în lumina reglementărilor internaționale, nu poate să nu vină în sprijinul fundamentării teoriei și practicii acestei activități dificile, dar indispensabilă și benefică pentru societatea noastră.

De aceea, micul dicționar de protecție a mediului se vrea a fi, în egală măsură, un instrument de instruire și cunoaștere pentru oameni de toate categoriile, dar și de lucru pentru specialiști.

Nu de puține ori am preluat definiții din legislația mediului sau din tânăra noastră știință a dreptului mediului, urmărind în acest fel redarea cât mai fidelă a ceea ce a

fost deja câștigat ca bun comun în dreptul nostru. Din nefericire, la întocmirea acestei lucrări nu am putut apela la o practică administrativă sau judecătorească generalizabilă din simplul motiv că ea este inexistentă.

Dicționarul de protecția mediului este o primă încercare de acest fel în literatură noastră de specialitate. Apare, deci, firesc că el este perfectibil sub toate aspectele. Cu toate acestea, nutrim speranța că lucrarea va fi primită de publicul cititor cu înțelegerea necesară.

A

ACCIDENT NUCLEAR – eveniment nuclear care afectează instalația și provoacă iradierea sau contaminarea populației și a mediului, peste limitele permise de normele în vigoare.

ACCIDENT NUCLEAR MAJOR – eveniment ce prezintă risc biologic mare prin iradierea internă sau externă a populației.

ACCIDENT NUCLEAR MINOR – în funcție de riscul radiologic pentru populație și de intensitatea de acțiune, este evenimentul în care iradierea sau contaminarea populației și a mediului depășește doza sau concentrația maximă admisă prevăzută de normele de radioprotecție, fără să prezinte risc biologic mare.

ACORD DE MEDIU – act tehnico-juridic prin care sunt stabilite condițiile de realizare a unui proiect sau a unei activități din punctul de vedere al impactului asupra mediului.

ACORDUL DE LA LIMA, 1981 – cu privire la cooperarea regională și lupta împotriva poluării prin hidrocarburi și alte substanțe dăunătoare în caz de situație critică în

A

ACO

Pacificul de Sud-Est, încheiat la 12 noiembrie; părțile se obligă să ia în comun măsurile necesare pentru a neutraliza sau a ține sub control efectele nocive ce decurg din amenințarea mediului marin.

ACORD PRIVIND CONSERVAREA URȘILOR ALBI

– semnat în 1973 între Canada, Danemarca, S.U.A., Norvegia și fosta U.R.S.S., acordul a intrat în vigoare la 26 mai 1976, după ratificarea lui de către țările semnatare. Prin acord se interzic prinderea, doborârea și capturarea urșilor albi, cu excepția cazurilor autorizate în scopuri științifice și de către autohtoni. Pieile și alte obiecte de valoare obținute nu pot fi comercializate.

ACORDUL DE LA GENEVA, 1957 – Acordul european privind transportul rutier internațional al mărfurilor periculoase (ADR) stabilește că pot fi transportate peste frontiere numai mărfurile periculoase autorizate și dacă îndeplinesc condițiile unanim acceptate pe plan internațional privind ambalarea și etichetarea respectivelor mărfuri, precum și dacă vehiculul cu care urmează a fi transportate este construit și echipat corespunzător în acest scop. Acordul este însoțit de o listă anexă, în care sunt specificate mărfurile periculoase care, în principiu, nu pot face obiectul transportului internațional pe căile rutiere. Țara noastră a ratificat acest acord după aproape 40 de ani, prin Legea nr. 31/1994.

ACORDUL DE LA LA PAZ, 1969 – semnat la 16 august de către țările andine (Argentina, Bolivia, Chile, Ecuador, Peru), acordul vizează protejarea unor specii de vignonii (lame), vânată, mai ales, pentru lâna lor și amenințate cu dispariția. Statele contractante se angajează să interzică reprimarea lamei, precum și comercializarea lânii, a firelor de păr, a pieilor și a altor articole fabricate cu aceste materiale, în interiorul statelor ca și în relațiile internaționale.

ACORDUL INTERNAȚIONAL, GENEVA, 1983 – asupra pădurilor tropicale, în care se recomandă politici naționale raționale și reglementări juridice corespunzătoare în conformitate cu concepțiile economice moderne în domeniul gestiunii resurselor naturale.

A

ACT

ACORDUL RELATIV LA CALITATEA APELOR DIN MARILE LACURI – semnat între S.U.A. și Canada în anul 1972 la Ottawa, ca o suplimentare a tratatului asupra apelor de frontieră de la Washington, 1909 (reînnoit în 1978), acordul introduce conceptul de „cercuri concentrice“, în care cercul mic sau „maximum restrâns“ este rezervat apelor de frontieră din rețeau Marilor Lacuri și cercul mare sau „minimum lărgit“ este rezervat întregii rețele, adică un minim de protecție „lărgit“ la întreaga rețea a Marilor Lacuri.

ACORDURI PENTRU RESURSE MINERALE – permise de prospecțiune sau explorare, autorizațiile de exploatare, contractele de cercetare geologică, exploatare a zăcămintelor, de explorare și împărțire a producției, contractele de servicii, licențe, precum și alte acte juridice, cu excepția închirierii, utilizate în mod obișnuit în industria extractivă.

ACTIVITATE ECONOMICĂ ÎN SECTORUL ENERGETIC – activitate privind explorarea, extracția, rafinarea, producerea, stocarea, transportul terestru, transmisia, distribuția, comercializarea, marketingul sau vânzarea de materiale și produse energetice, cu excepția celor incluse în anexa N1, sau privind distribuția căldurii în regim de termoficare.

ACTIVITATE EXISTENTĂ – orice activitate care se desfășoară la data intrării în vigoare a Legii protecției mediului, precum și orice activitate întreruptă înainte de data intrării în vigoare a legii amintite și care este reluată după această dată, cu condiția să nu fie însoțită de construcție și montaj.

A

ACT

ACTIVITATE NUCLEARĂ – orice practică umană care introduce surse sau căi de expunere suplimentare, extinde expunerea la un număr mai mare de persoane sau modifică rețeaua de căi de expunere, plecând de la sursele existente, mărinđ astfel expunerea sau posibilitatea expunerii persoanelor sau numărul de persoane expuse.

ACTIVITĂȚI DE AUDIT PROPRIU-ZIS – parte a auditului de mediu, ce include cinci subetape: înțelegerea sistemului și procedurilor interne de management; precizarea punctelor tari și a celor slabe în procedurile interne de management; sintetizarea evidențelor auditului; evaluarea observațiilor și rezultatelor auditului.

ACTIVITĂȚI DE POST-AUDIT – etapă a auditului de mediu, ce cuprinde: înaintarea raportului de audit la departamentul superior; identificarea soluțiilor; pregătirea recomandărilor; stabilirea responsabilităților pentru acțiunile corective; stabilirea graficului de acțiuni.

ACTIVITĂȚI DE PRE-AUDIT – parte a activității de audit de mediu, care include: selectarea sectoarelor ce vor fi auditate; selecția echipei de audit; elaborarea planului, scopului și graficului de desfășurare a auditului; alocarea resurselor; întocmirea formularelor și obținerea de informații premergătoare asupra sectoarelor ce urmează să fie auditate.

ACUMULARE NEPERMANENTĂ – acumulare realizată prin bararea unui curs de apă sau ca incintă laterală îndiguită, având rol numai pentru atenuarea viiturilor.

ADITIVI FURAJERI – o grupă de ingrediente chimice care se adaugă în anumite proporții în nutrețurile combinate, cu scopul de a satisface unele cerințe privind stimularea ritmului de creștere a producției animaliere, diminuarea

consumului specific, profilaxia și combaterea unor boli, corectarea gustului și a mirosului.

A

ADM

ADJUVANȚI LA UTILIZAREA PESTICIDELOR -- produse cu efect atractant (capcane feromonale, fago și chemoattractive) și repelent: biopreparate pe bază de microorganisme, virusuri și cele pe bază de insecte entomofage, precum și alte asemenea mijloace care au ca scop creșterea vigorii și rezistenței, tratarea bolilor neparazitare, reglarea dezvoltării și fructificării plantelor, ameliorarea stării lor fitosanitare și a recoltelor.

ADMINISTRAȚIA REZERVAȚIEI BIOSFEREI „DELTA DUNĂRII“ – instituție publică cu personalitate juridică, cu sediul în municipiul Tulcea, în subordinea Ministerului Apelor, Pădurilor și Protecției Mediului, care realizează administrarea patrimoniului natural din domeniul public de interes național al rezervației, refacerea și protecția unităților fizico-geografice (Delta Dunării, sărăturile Murighiol-Plopu, complexul lagunar Razim-Sinoe, Dunărea maritimă până la Cotul Pisicii, sectorul Isaceea-Tulcea cu zona inundabilă, litoralul Mării Negre de la Brațul Chilia până la Capul Midia, apele maritime interioare și marea teritorială până la izobata de 20 m inclusiv). Conducerea administrației este realizată de Consiliul științific, în subordinea căruia se află Colegiul executiv, ca organ de aplicare a hotărârilor Consiliului științific. Guvernatorul este președintele Consiliului științific și al Colegiului executiv. În componența Administrației funcționează Corpul de inspecție și pază, care realizează supravegherea întregului teritoriu al rezervației și sancționează nerespectarea măsurilor de protecție stabilite în statutul rezervației. Art. 6 din Legea nr. 82/1993 stabilește atribuțiile Administrației Rezervației.

A

ADM

ADMINISTRAȚIA NAȚIONALĂ A DRUMURILOR DIN ROMÂNIA – prescurtat **AND**, înființată prin H.G. nr. 1275/1990, cu statut de regie autonomă, conform Legii nr. 15/1990, ca persoană juridică finanțată de la bugetul statului, având ca obiect de activitate administrarea, întreținerea și exploatarea drumurilor naționale în scopul desfășurării traficului rutier în condiții de siguranță a circulației și coordonează dezvoltarea unitară a întregii rețele de drumuri în concordanță cu cerințele economiei naționale și cele de apărare. **AND** este împuternicită să aprobe construcția și modernizarea drumurilor naționale potrivit competențelor și îndeplinește funcția de avizare, coordonare și control a activității pe rețeaua de drumuri locale și de exploatare.

ADMINISTRAȚIA PIEȚEI – realizează gestionarea activităților care se desfășoară în perimetrul unei piețe agroalimentare. **A.p.** poate să reprezinte, după caz: servicii publice ale consiliilor locale; instituții de interes public; persoane juridice cu capital de stat, privat sau mixt. **A.p.** se poate organiza numai în orașele mari în care sunt organizate și funcționează un număr minim de cinci piețe agroalimentare.

AGENDA 21 – RIO DE JANEIRO – acest program de acțiune a fost adoptat în iunie 1992 la Rio de Janeiro cu scopul de a se aplica de guverne, agenții de dezvoltare, organizații ale Națiunilor Unite și grupuri sectoriale independente, în fiecare sector unde activitatea economică a omului afectează mediul.

AGENT CONSTATATOR – persoana împuternicită de autoritatea publică centrală pentru protecția mediului în vederea constatării contravenției săvârșite în domeniul protecției mediului, ofițerii și subofițerii de poliție, personalul împuternicit al administrației publice județene și locale, personalul împuternicit al Ministerului Apărării Naționale.

AGENT ECONOMIC – orice persoană fizică sau juridică care produce, importă, transportă, depozitează sau comercializează produse ori părți din acestea ori prestează servicii.

A

AGE

AGENȚIA EUROPEANĂ DE MEDIU – a fost creată în 1990 cu sediul la Copenhaga. Activitatea sa cuprinde domeniile ce privesc calitatea mediului sub aspectul calității aerului și a emisiilor atmosferice, calitatea apei, poluanți și resursele de apă, gestiunea deșeurilor, poluarea sonoră, substanțele chimice și periculoase pentru mediu etc. Agenția furnizează informații care să fie folosite la implementarea politicii de mediu a Comunității.

AGENȚIA INTERNAȚIONALĂ PENTRU ENERGIE ATOMICĂ – A.I.E.A. a fost creată la 20 mai 1957 cu sediul la Viena. Deși autonomă, A.I.E.A. aparține, din punct de vedere administrativ, O.N.U. Ea cooperează cu numeroase alte organizații internaționale și naționale. Pe lângă încurajarea folosirii energiei nucleare în scopuri exclusiv pașnice, A.I.E.A. are ca obiective prioritare adoptarea unor norme de securitate destinate să protejeze sănătatea și să reducă la minimum primejdiile la care sunt expuse persoanele și bunurile, stabilirea unui control sever asupra folosirii produselor fisionabile speciale, încurajarea și orientarea punerii la punct a modalităților de utilizare pașnică a energiei nucleare, sprijinirea țărilor membre și favorizarea schimbului de informații științifice și tehnice în domeniul energiei nucleare. Agenția își propune să lupte împotriva poluării radioactive a mării, să studieze efectele radioactivității asupra organismelor marine, să asigure securitatea radiologică, tratarea și evacuarea deșeurilor radioactive, tratamentul cancerului etc. România este membră fondatoare a A.I.E.A., ratificând statutul la 21 aprilie 1957.

AGENȚIA NAȚIONALĂ SANITARĂ VETERINARĂ – autoritate centrală competentă din Ministerul Agriculturii și Alimentației, care delegă ca autorități competente:

BIBLIOTECA INSTITUTULUI DE LINGVISTICĂ
INVENTAR CARȚI Nr. 2886

A

Laboratorul Central pentru Controlul Produselor de Origine Animală și al Furajelor București și direcțiile sanitare veterinare județene.

AGE

AGENȚIA NAȚIONALĂ PENTRU RESURSE MINE-RALE – organ central de specialitate, cu personalitate juridică, în subordinea Guvernului, care realizează politica economică a Guvernului în domeniul cercetării, exploatării, valorificării și protecției resurselor minerale și a controlului modului cum se desfășoară aceste activități.

AGENȚIA PENTRU PROTECȚIA MEDIULUI – organ teritorial al ministerului de resort organizat în fiecare județ.

AGENȚIA ROMÂNĂ PENTRU CONSERVAREA ENERGIEI – cuprinsă în structura Ministerului Industriei, a.r.c.e. aplică orientările și măsurile stabilite prin legi și prin Progrmul economic al Guvernului, în domeniul consumului de energie de toate formele, având atribuțiile prevăzute de lege.

AGREGATE MINERALE – material inert granular (nisip, pietriș, bolovăniș etc.) de natură minerală, utilizat ca material de construcție, existent în albiile și malurile cursurilor de apă, ale lacurilor, precum și pe țărmul mării.

ALBIE MAJORĂ – porțiunea de teren din valea naturală a unui curs de apă, peste care se revarsă apele mării, la ieșirea lor din albia minoră.

ALBIE MINORĂ – suprafața de teren ocupată permanent sau temporar de apă, care asigură curgerea nestingherită, din mal în mal, a apelor la niveluri obișnuite, inclusiv insulele create prin curgerea naturală a apelor.

ALCOOL DE ORIGINE VITICOLĂ – alcool obținut

în mod exclusiv prin distilare și rectificare, pornind de la vin, tescovină de struguri sau drojdie de vin.

AMELIORATOR – persoana juridică sau fizică care a creat sau identificat prin metode științifice un soi. Amelioratorii pot fi institutele și stațiunile de cercetări agricole, instituțiile de învățământ superior de profil agricol și alte institute, producătorii privați, specializate în acest scop, firme străine sau agenții ale acestora, asociații între instituții de cercetare, producători privați și firme străine etc.

AMENAJAMENT SILVIC – sistem de măsuri prin care se studiază și se organizează procesul de producție forestieră în vederea asigurării unei producții continue și sporite; prevede refacerea, ameliorarea, mărirea fondului forestier și elaborarea metodelor de folosire rațională și de protecție a pădurilor. Lucrare tehnică prin care, pe baza cercetării condițiilor biologice, tehnice și economice de desfășurare a procesului de producție, se organizează și se conduce economic gospodărirea pădurilor. Constituie bază a cadastrului forestier și a titlului de proprietate a statului și stabilește, în raport cu obiectivele ecologice și social-economice, țelurile de gospodărire și măsurile necesare pentru realizarea lor. Se elaborează pe ocoale silvice și unități de producție, cu respectarea metodologiei unitare și a prevederilor normelor tehnice de amenajare a pădurilor, urmărind asigurarea continuității funcțiilor ecologice și social-economice ale acestora. Pe baza datelor din **a.s.** și din alte lucrări de specialitate se întocmesc periodic inventarul forestier, la nivel național și teritorial. Elaborarea **a.s.** se face în concordanță cu prevederile planurilor de amenajare a teritoriului, aprobate potrivit legii. **A.s.** se întocmește pe o perioadă de 10 ani, cu excepția celui care privește pădurile de plop, salcie și alte specii repede crescătoare, la care perioada respectivă poate fi de 5-10 ani. Elaborarea **a.s.** se face sub coordonarea și controlul autorității publice centrale care răspunde de silvicultură, prin unitățile specializate pe care le autorizează în acest scop.

A

AME

AMENAJAREA DELTEI DUNĂRII – programul de amenajare și exploatare integrală a Deltei Dunării a fost aprobat prin Decretul nr. 92/1983. În vederea asigurării echilibrului ecologic al Deltei Dunării, s-au sistat lucrările de amenajare, precum și orice alte lucrări care afectează mediul în această zonă prin Decretul nr. 103/1990.

AMENAJĂRI DE ÎMBUNĂTĂȚIRI FUNCiare – lucrări complexe de construcții hidrotehnice și agropedameliorative, de prevenire și înlăturare a acțiunii factorilor de risc – secetă, exces de apă, eroziunea solului și inundații – pe terenurile cu destinație agricolă sau silvică, având ca scop valorificarea capacității de producție a terenurilor și a plantelor și introducerea în circuitul economic a terenurilor neproductive. Prin aceste lucrări se asigură, după caz, surse de apă pentru irigarea culturilor agricole și alimentarea cu apă a unor localități, amenajări piscicole, incinte agricole și industriale, precum și protecția localităților și a căilor de comunicație împotriva efectelor alunecărilor de teren, a inundațiilor și protecția lacurilor de acumulare împotriva colmatării. Prin efectul lor, ele contribuie la protecția și ameliorarea mediului.

AMENDA CONTRAVENȚIONALĂ – în dreptul mediului, a.c. este sancțiunea contravențională principală și constă într-o sumă de bani pe care contravenientul trebuie să o plătească, ce se stabilește concret în limitele minimă și maximă prevăzute de lege. A.c. este stabilită diferențiat în funcție de faptul că contravenientul este persoană fizică sau persoană juridică. Individualizarea amenizii contravenționale este obligația legală a organului sau persoanei fizice competente să aplice sancțiunea (de regulă, agentul constator). Ea este cenzurabilă de organele competente să soluționeze plângerea împotriva sancțiunii contravenționale aplicate.

AMENDĂ ECOLOGICĂ – sancțiune specifică, de dreptul mediului, aplicată persoanelor fizice sau juridice sub

forma unei amenzi bănești pentru „încălțări ecologice“ de către persoanele împuternicite pe baza și în condițiile legii, în numele organelor puterii executive – după o opinie – fără cercetarea vinovăției agentului poluator, adică această răspundere are caracter obiectiv, ea putând interveni ori de câte ori mediul a fost poluat.

ANIMALE – ființe înzestrate cu facultatea de a simți și de a se mișca; în sensul contravențiilor la normele sanitare veterinare, toate mamiferele și păsările domestice și sălbatice, peștii, albinele, viermii de mătase, batracienii, moluștele, gasteropodele și crustaceele.

ANIMALE DOMESTICE – parte a faunei, **a.d.** sunt animale domesticite sau îmblânzite, care trăiesc pe lângă casă și satisfac nevoi ale omului sub formă de hrană ori servesc la executarea unor munci sau la agrement.

ANIMALE SĂLBATICE – animale care nu au fost domesticite sau îmblânzite și care există și trăiesc, în principiu, fără intervenția omului. Ele se pot afla în libertate, în rezervații naturale, în crescătorii de vânat sau complexe de vânătoare.

ANULAREA SAU SUSPENDAREA AUTORIZAȚIEI – sancțiune contravențională complementară, aplicată pe lângă amenda contravențională, autorilor contravenției ecologice.

APĂ – sursă naturală regenerabilă, vulnerabilă și limitată, element indispensabil pentru viață și pentru societate, materie primă pentru activități productive, sursă de energie și cale de transport, factor determinant în menținerea echilibrului ecologic, constituind parte integrantă din patrimoniul public. Protecția, punerea în valoare și dezvoltarea durabilă a resurselor de apă sunt acțiuni de interes general.

A

APĂ

APĂRAREA ÎMPOTRIVA DEZASTRELOR – a) măsuri de prevenire și pregătire pentru intervenție; b) măsuri operative urgente de intervenție după declanșarea fenomenelor periculoase cu urmări deosebit de grave; c) măsuri de intervenție ulterioară pentru recuperare și reabilitare.

APĂRAREA ÎMPOTRIVA INUNDAȚIILOR, FENOMENELOR METEOROLOGICE PERICULOASE ȘI ACCIDENTELOR LA CONSTRUCȚII – activitate de protecție civilă a populației, de interes național, și anume: măsuri de prevenire și pregătire pentru intervenții; măsuri operative urgente de intervenție după declanșarea fenomenelor periculoase cu urmări grave; măsuri de intervenție ulterioară pentru recuperare și reabilitare. Aceste activități constituie o obligație legală pentru toate persoanele fizice și persoanele juridice, cu excepția persoanelor handicapate și a altor categorii defavorizate. Organizarea și conducerea, la nivel național, a acestor activități se realizează de către Comisia centrală de apărare împotriva inundațiilor, fenomenelor meteorologice periculoase și accidentelor la construcțiile hidrotehnice de pe lângă Ministerul Apelor, Pădurilor și Protecției Mediului. Acțiunile operative în domeniu se organizează de comisiile județene, respectiv a municipiului București, constituite prin ordin al prefectului care îndeplinește și funcția de președinte al comisiei; ele au în subordine comisii comunale, orășenești și municipale. La obiectivele care pot fi afectate de asemenea fenomene se organizează comandamente. Persoanele care dețin asemenea obiective au obligația să asigure întreținerea și exploatarea corespunzătoare a lucrărilor de apărare existente.

APE APARTINÂND DOMENIULUI PRIVAT – albiile minore cu lungimi mai mici de 5 km și cu bazine hidrografice ce nu depășesc suprafața de 10 km pătrați.

APE APARTINÂND DOMENIULUI PUBLIC – cele de suprafață cu albiile lor minore în lungimi mai mari de 5

km și cu bazine hidrografice care depășesc suprafața de 10 km pătrați, cele subterane, apele maritime interioare și marea teritorială.

A

APE

APE CU DESTINAȚIE SPECIALĂ – cele utilizate pentru navigație, pescuit, producerea energiei electrice, când apa constituie un mijloc de producție.

APE DE FOLOSINȚĂ GENERALĂ – cele destinate, în principal, satisfacerii nevoilor populației (situație în care apa reprezintă un obiect de consumație individuală).

APE DESTINATE AGRICULTURII – în special, cele folosite pentru irigații, când apa reprezintă obiect al muncii.

APE INTERNAȚIONALE – apele cu privire la care statul nostru este riveran cu alte state, cele care intră sau trec prin granițele țării, precum și cele cu privire la care interesele unor state străine au fost recunoscute prin tratate și convenții internaționale.

APE MARITIME INTERIOARE ALE ROMÂNIEI – suprafețele de apă situate între țărmul mării și liniile de bază.

APE NAȚIONALE – fluviile, râurile, canalele și lacurile navigabile interioare, precum și apele fluviilor și râurilor de frontieră stabilite prin tratate, acorduri și convenții internaționale.

APE NAȚIONALE NAVIGABILE – a) apele maritime considerate, potrivit legii, ape maritime interioare; b) fluviile, râurile, canalele și lacurile din interiorul țării, pe secțiunile lor navigabile; c) apele navigabile de frontieră, de la malul român până la linia de frontieră.

APE TERITORIALE – numite și maritime interioare, sunt cele cuprinse în porțiunea de la țărmul țării noastre

A

APE

spre larg, a căror întindere și delimitare se stabilesc prin lege.

APE TRANSFRONTIERE – orice ape de suprafață sau subterane care marchează frontierele dintre două sau mai multe state, le traversează sau sunt localizate pe acestea; oriunde **a.t.** se varsă direct în mare fără să formeze estuare, limita acestor **a.t.** este o linie dreaptă trasată peste respectivele lor guri de vărsare, între limitele inferioare de reflux de pe malurile lor. (Convenția privind protecția și utilizarea cursurilor de apă transfrontiere și a lacurilor internaționale, Helsinki, 1992).

APE UZATE – ape provenind din activități casnice, sociale sau economice, conținând substanțe poluante sau reziduuri care-i alterează caracteristicile fizice, chimice și bacteriologice inițiale, precum și ape de ploaie ce curg pe terenuri poluate.

APELE MARITIME INTERIOARE ALE ROMÂNIEI – suprafețele de apă situate între țărmul mării și liniile de bază stabilite în lege. **A.m.i.**, solul și subsolul acestora, precum și spațiul aerian de deasupra lor fac parte din teritoriul României.

APLICAREA SANȚIUNII PENTRU CONTRAVENȚII ECOLOGICE – fază a procedurii de răspundere contravențională în domeniul protecției mediului, ce se realizează de către personalul împuternicit în acest scop de autoritatea publică centrală pentru protecția mediului, de către ofițerii și subofițerii de poliție, de către personalul împuternicit al administrației publice județene și locale și de personalul Ministerului Apărării Naționale împuternicit în domeniile sale de activitate, potrivit competenței legale. De regulă, agentul constatator este și cel care aplică sancțiunea contravențională. V. și *constatarea contravenției ecologice*.

AREAL VITICOL – arie geografică a culturii viței de vie, în care se includ regiunile viticole, podgoriile și centrele vitivinicole.

A

ARM

ARIE PROTEJATĂ – o zonă delimitată geografic, cu elemente naturale rare sau în procent ridicat, desemnată sau reglementată și gospodărită în sensul atingerii unor obiective specifice de conservare; cuprinde parcuri naționale, rezervații naturale, rezervații ale biosferei, monumente ale naturii ș.a.

ARMĂ AUTOMATĂ – armă care poate trage rafale de fiecare dată când este acționat trăgaciul.

ARMĂ CU FOC – armă a cărei țevă sau ale cărei țevi trebuie să fie încărcate înaintea fiecărui foc.

ARMĂ CU REPETIȚIE – armă la care, pe lângă trăgaci, trebuie să fie manipulat un mecanism de fiecare dată când se folosește arma.

ARMĂ LUNGĂ – armă a cărei țevă depășește 30 cm sau a cărei lungime totală depășește 60 cm.

ARMĂ SCURTĂ – armă a cărei țevă nu depășește 30 cm sau a cărei lungime totală nu depășește 60 cm.

ARMĂ SEMIAUTOMATĂ – armă care trage un proiectil de fiecare dată când este acționat trăgaciul.

ARME CHIMICE – cuprind următoarele elemente, luate împreună sau separat: a) substanțe chimice toxice și precursorii lor, cu excepția celor destinate unor scopuri neinterzise prin Convenția privind interzicerea dezvoltării, producerii, stocării și folosirii armelor chimice și distrugerea acestora, atât timp cât tipurile și cantitățile sunt conforme cu asemenea scopuri; b) muniții și dispozitive concepute

A

ARM

special pentru a provoca moartea sau alte vătămări, prin acțiunea toxică a substanțelor chimice toxice, specificate la lit. a), care ar fi puse în libertate ca urmare a folosirii unor asemenea muniții și dispozitive; c) orice echipament conceput special pentru a fi utilizat în legătură directă cu folosirea munițiilor și a dispozitivelor, specificate la lit. b.

ARME CHIMICE ABANDONATE – armele chimice, inclusiv armele chimice vechi, abandonate de un stat pe teritoriul altui stat, fără consimțământul acestuia, după 1 ianuarie 1925.

ARME CHIMICE VECHI – una dintre următoarele categorii: a) arme chimice care au fost produse înainte de anul 1925; b) arme chimice, produse în perioada 1925-1946, care s-au deteriorat, astfel încât nu mai pot fi utilizate ca arme chimice.

ARME DE FOC – acele arme a căror funcționare determină aruncarea unuia sau mai multor proiectile, substanțe aprinse sau luminoase ori împrăștierea de gaze nocive, iritante sau de neutralizare. Principiul de funcționare are la bază forma de expansiune a gazelor provenite din detonarea unei capse ori prin explozia unei încărcături. Armele de foc sunt: a) armele militare, confecționate pentru dotarea forțelor armate, folosite în acțiuni de neutralizare sau nimicire a personalului și tehnicii de luptă ale inamicului, precum și orice alte instrumente, piese sau dispozitive destinate a imobiliza, a răni, a ucide ori a distruge, dacă prezintă caracteristicile unei arme militare; b) armele de tir, cu glonț sau cu alice, special fabricate sau confecționate pentru practicarea tirului sportiv, omologate sau recunoscute ca atare de către Federația Română de tir; c) armele de vânatoare cu glonț, cu alice sau mixte, destinate practicării vânătorii; d) armele confecționate special pentru a împrăști gaze nocive, iritante sau de neutralizare; e) armele ascunse, astfel fabricate sau confecționate încât existența lor să nu fie vizibilă ori bănuită;

f) armele de panoplie, făcute inofensive, dacă, prin valoarea lor istorică, științifică sau care constituie daruri, recompense ori amintiri, sunt destinate a fi păstrate în instituții de cultură și artă, asociații cultural-artistice și sportive sau în panoplii personale. În această categorie se includ și armele de foc, în stare de funcționare, care constituie rarități sau prezintă valoare istorică, documentară, științifică ori artistică deosebită, recunoscute ca atare de instituții de specialitate; g) armele de recuzită, făcute inofensive, destinate a fi folosite în activitatea – artistică sau de producție cinematografică – a teatrelor, circurilor, studiourilor de film ori a altor asemenea instituții cultural-artistice.

Sunt considerate arme de foc și ansamblurile, sub-ansamblurile și dispozitivele care se pot constitui și pot funcționa ca arme de foc.

ARMURIER – persoană a cărei activitate profesională constă, în totalitate sau în parte, în fabricarea, vânzarea, cumpărarea, schimbul sau închirierea armelor de foc.

ASISTENT DE INSPECȚIE – o persoană desemnată de Organizația pentru echipa de inspecție pentru a-i ajuta pe inspectori să efectueze o inspecție sau o vizită, cum ar fi: medic, personal medical auxiliar, agent de securitate, agent administrativ sau interpret.

AȘEZARE UMANĂ – localitate de orice nivel – oraș, care poate fi organizat și ca municipiu, sau comună, care cuprinde satele și cătunele ce constituie o unitate administrativă. **A.u.** cuprinde: construcțiile de locuințe, cele publice, instituțiile private, platformele industriale, piețele și străzile, locurile de odihnă și agrement, în general, tot ce se găsește în interiorul granițelor administrative ale localității și este creat de om. În **a.u.**, acest veritabil ecosistem uman (artificial), ca unitate particulară, componenta vie, dominantă, este reprezentată de populația umană. Așezările umane pot fi considerate sisteme ecologice complexe (ecosisteme)

A

AȘE

A

ATM

create de populațiile umane, alcătuirii antropice în care majoritatea transformărilor de materie, energie și informație este realizată de om. **A.u.** trebuie privită ca un organism viu nu ca o structură, ea formând în teritoriu o rețea interdependentă de a cărei organizare se ocupă urbanismul și amenajarea teritoriului. **A.u.** trebuie astfel concepută încât să ducă la crearea unui cadru de viață în care să fie prezervată identitatea indivizilor, a familiilor și a colectivităților și să existe mijloace menite să permită desfășurarea vieții particulare, contactele personale și participarea populației la viața democratică a societății.

ATMOSFERĂ – masa de aer care înconjoară suprafața terestră, incluzând și stratul de ozon (L. 137/1995, Anexa I). Învelișul gazos alcătuit din aer, care înconjoară Pământul și căruia nu i se poate stabili o limită superioară precisă. Stratul de aer din jurul Pământului trece treptat în spațiul interplanetar (extraatmosferic).

AUDIT DE MEDIU – proces de determinare și examinare, implicând analize, teste și confirmări, al cărui scop este de a verifica în ce măsură o întreprindere, în ansamblu sau anumite structuri componente ale acesteia, respectă cerințele legale, locale sau naționale, de protecție a mediului. Concept relativ nou, **a.m.** este componentă de bază a managementului de mediu al întreprinderii, completând managementul global al acesteia (planificarea, organizarea, ghidarea, conducerea, comunicarea, controlul, prevederea). **A.m.** al unei întreprinderi presupune desfășurarea următoarelor activități: de pre-audit; de audit propriu-zis; de post-audit. Auditul de mediu trebuie aplicat la toate întreprinderile cu activitate economică și cu efecte negative asupra mediului, existând o astfel de preocupare a responsabililor unității pentru managementul de mediu al întreprinderii. Apoi, auditul trebuie extins la toate activitățile (financiar, calității producției etc.). Auditul unei întreprinderi poate fi organizat ca: audit intern sau audit extern.

A.m. cu timpul capătă o anumită periodicitate și ori de câte ori întreprinderea se restructurează, introduce noi tehnologii, realizează noi produse etc.

La nivelul Uniunii Europene și în țara noastră se află în curs de derulare adoptarea și experimentarea unor standarde (linii directe pentru auditul de mediu, principii generale, proceduri de audit, criteriile de adoptare pentru auditorii de mediu) de definire a principalelor elemente legate de practica **a.m.**

A

AUT

AUDITUL EXTERN – auditul unei întreprinderi organizat de organe competente, realizat de o echipă de specialiști din exteriorul unității în colaborare cu serviciile implicate în activitatea de mediu din întreprindere; prin acest audit se verifică din exterior în ce măsură sunt respectate și realizate condițiile stabilite în legislația de mediu, standardele de mediu, acordul de mediu, autorizația de mediu etc. Cu această ocazie, se certifică, implicit, modul de implicare și conștientizare a personalului angajat la aceste probleme. De asemenea, se verifică relațiile și modul lor de funcționare între servicii ce contribuie la funcționarea corespunzătoare a managementului de mediu (financiar, administrativ etc.).

AUDITUL INTERN – auditul unei întreprinderi organizat de conducerea acesteia, realizat de o echipă de specialiști din întreprindere (posibil și cu colaboratori externi), prin care conducerea se asigură că în interiorul unității sunt respectate legislația mediului, standardele de mediu, prevederile (clauzele) actelor de reglementare a activității din punctul de vedere al mediului (acord, autorizație) etc.

AUTORITATE COMPETENTĂ – autoritate guvernamentală desemnată de către o parte ca fiind răspunzătoare, în cadrul unei zone geografice determinate, pentru a primi notificarea privind deplasarea transfrontieră a deșeurilor periculoase sau a altor reziduuri, precum și orice informații referitoare la acestea și pentru a răspunde la această

A

AUT

notificare. Statul exportator va informa sau va cere ca producătorul sau firma exportatoare să informeze în scris, prin intermediul autorității competente a statului exportator, autoritățile competente ale statelor prin care deșeurile periculoase urmează să fie transportate. Statul importator va răspunde, în scris, acceptând transportul cu sau fără condiții, refuzând permisiunea pentru transport sau cerând informații suplimentare. O copie a răspunsului final al statului importator va fi trimisă autorităților competente din statele interesate care sunt părți la convenție. (Convenția de la Basel).

AUTORITATE DE STAT SANITARĂ VETERINARĂ

– Direcția generală sanitară veterinară din Ministerul Agriculturii și Alimentației cu direcțiile sanitare veterinare județene.

AUTORITATE NAȚIONALĂ COMPETENTĂ ÎN

DOMENIUL NUCLEAR – autoritatea stabilită de lege, cu competența legală de a elibera autorizații, de a efectua controale și de a reglementa amplasarea, proiectarea, construcția, punerea în funcțiune, exploatarea sau dezafectarea obiectivelor și instalațiilor nucleare.

AUTORITATE VAMALĂ – autoritate învestită pentru aplicarea reglementărilor vamale.

AUTORITATEA CENTRALĂ PENTRU PROTECȚIA MEDIULUI – Ministerul Apelor, Pădurilor și Protecției Mediului.

AUTORITATEA TERITORIALĂ PENTRU PROTECȚIA MEDIULUI – agenția de protecție a mediului sau Administrația Rezervației Biosferei „Delta Dunării”.

AUTORITĂȚI PARTICIPANTE – autorități guvernamentale și ale administrației publice locale, care participă

la activitatea Registrului Național al Substanțelor Chimice Potențial Toxice. **A.p.** sunt ministerele, departamentele și alte autorități care răspund de protecția consumatorilor, comerț și industrie, agricultură și alimentație, interne, apărare națională, vamă, justiție, transporturi și administrație publică locală care au obligația de a sprijini, la nivel central și local, activitatea Registrului Național al Substanțelor Chimice Potențial Toxice și corespondenților naționali în domeniul lor de activitate, în conformitate cu atribuțiile și competențele ce le revin.

AUTORIZARE DE MEDIU – eliberarea de către autoritățile competente a avizelor, acordurilor, autorizațiilor și permiselor de mediu în conformitate cu dispozițiile legale în vigoare.

AUTORIZAȚIE DE COMERCIALIZARE – permisiune oficială de a efectua importul produselor de uz fitosanitar, ce trebuie obținută înainte de începerea activității, după ce comerciantul a solicitat autorizația sanitară de funcționare și autorizația de mediu. **A.d.c.** se eliberează de către inspectoratul județean pentru protecția plantelor și carantină fitosanitară.

A.d.c. poate fi obținută de agenții economici persoane juridice, care: a) prin obiectul de activitate precizat în statutul de funcționare, au profil specializat în domeniul produselor de uz fitosanitar; b) dispun de personal încadrat, cu pregătire fitosanitară medie și superioară, atestat prin certificat de atestare profesională. Certificatul de atestare se eliberează nominal, în urma examinării, de către inspectoratul județean pentru protecția plantelor și carantină fitosanitară; c) dispun de instalațiile, echipamentele și dotările necesare depozitării și comercializării produselor de uz fitosanitar, cu asigurarea tuturor cerințelor pentru protecția sănătății oamenilor, animalelor și a mediului și pentru care dețin autorizații de funcționare eliberate de autoritățile competente.

A

AUT

AUTORIZAȚIE DE CONSTRUIRE – act de autoritate al administrației locale pe baza căruia se asigură aplicarea măsurilor prevăzute de lege referitoare la amplasarea, proiectarea, executarea și funcționarea construcțiilor. **A.c.** se eliberează în temeiul și cu respectarea documentațiilor de urbanism și amenajare a teritoriului. **A.c.** se eliberează pentru: a) lucrări de construire, reconstruire, modificare, extindere sau reparare a clădirilor de orice fel; b) lucrări de construire, reparare, protejare, restaurare, conservare, precum și orice alte lucrări, indiferent de valoarea lor, ce urmează a fi efectuate la construcții reprezentând monumente și ansambluri istorice, arheologice, de arhitectură, artă sau cultură, inclusiv cele din zonele lor de protecție; c) lucrări de construire, reconstruire, modificare, extindere sau reparare privind căi de comunicație, dotări tehnico-edilitare subterane și aeriene, împrejurimi și mobilier urban, amenajări de spații verzi, parcuri, piețe și celelalte lucrări de amenajare a spațiilor publice; foraje și excavări necesare studiilor geotehnice și ridicărilor topografice, exploatări de cariere, balastiere, sonde de gaze și petrol, precum și alte exploatări; e) construcții provizorii de șantier necesare execuției lucrărilor de bază, dacă nu au fost autorizate o dată cu acestea; f) organizarea de tabere de corturi, căsuțe sau de rulote; g) lucrări cu caracter provizoriu: chioșcuri, tonete, cabine, spații de expunere situate pe căile și în spațiile publice, corpuri și panouri de afișaj, firme și reclame.

A.c. se eliberează de prefecturi sau primării.

AUTORIZAȚIE DE GOSPODĂRIRE A APELOR – act juridic elaborat de unitățile teritoriale ale Ministerului Apelor, Pădurilor și Protecției Mediului pentru punerea în funcțiune sau în exploatare a lucrărilor care se construiesc pe ape sau care au legătură cu apele. **A.g.a.** se eliberează în baza constatării tehnice în teren, în prezența beneficiarului – cel mai târziu o dată cu recepția investițiilor, – dacă sunt respectate prevederile legale privind gospodărirea apelor pentru punerea în exploatare a lucrărilor și exactitatea datelor

cuprinse în cererea de autorizare și în documentația anexată la aceasta. **A.g.a.** se poate acorda și pe durată limitată, dacă lipsurile constatate cu ocazia verificării în teren permit punerea în funcțiune a investiției, fără pericol, din punct de vedere al gospodăririi apelor. **A.g.a.** poate fi modificată sau retrasă de către emitent, motivat, fără despăgubiri. Retragerea **a.g.a.** atrage după sine obligativitatea încetării activității și pierderea drepturilor obținute în condițiile legii. **A.g.a.** și refuzul de emitere a acestora pot fi contestate potrivit Legii contenciosului administrativ (nr. 29/1990). **A.g.a.** nu exclude obligativitatea obținerii acordului și a autorizației de mediu, potrivit legii.

AUTORIZAȚIE DE MEDIU – actul tehnico-juridic prin care sunt stabilite condițiile și parametri de funcționare, pentru activitățile existente și pentru cele noi, pe baza acordului de mediu.

AUTORIZAȚIE DE PREVENIRE ȘI STINGERE A INCENDIILOR – la darea în exploatare a clădirilor înalte și foarte înalte ori cu săli aglomerate, hotelurilor, spitalelor, căminelor pentru copii și bătrâni, clădirilor destinate persoanelor care nu se pot evacua singure, precum și a unor construcții în care se desfășoară activități cu pericol de incendiu, este obligatorie obținerea de către proprietar a autorizației de prevenire și stingere a incendiilor. Pentru categoriile de clădiri și construcții existente, proprietarii trebuia să solicite autorizație de prevenire și stingere a incendiilor de la inspecțiile teritoriale din cadrul Comandamentului Trupelor de Pompieri până la data de 20 mai 1996.

AUTORIZAȚIE NUCLEARĂ – orice autorizație eliberată solicitantului de organismul de reglementare și care conferă solicitantului responsabilitatea pentru alegerea amplasamentului, proiectarea, construcția, punerea în funcțiune, exploatarea sau dezafectarea unei instalații nucleare (Convenția privind securitatea nucleară).

A

AUT

Document emis de autoritatea națională competentă în domeniul nuclear, în baza unei evaluări de securitate nucleară și control, către o persoană juridică, la cererea acesteia, pentru desfășurarea unei activități nucleare. Aceste activități sunt: cercetarea, proiectarea, amplasarea, producția, construcția, montajul, punerea în funcțiune, exploatarea, modificarea, dezafectarea, importul și exportul obiectivelor și instalațiilor nucleare; mineritul și prepararea minereurilor de uraniu și toriu; producerea, furnizarea, închirierea, transferul, manipularea, deținerea, prelucrarea, tratarea, utilizarea, depozitarea temporară sau definitivă, transportul, tranzitul, importul și exportul materialelor nucleare și radioactive, inclusiv al combustibilului nuclear, al deșeurilor radioactive și al dispozitivelor generatoare de radiații ionizante; furnizarea și utilizarea aparaturii de control dezimetric al radiațiilor ionizante, a materialelor și dispozitivelor utilizate pentru protecția împotriva radiațiilor ionizante, precum și a mijloacelor de containerizare sau de transport, special amenajate în acest scop; producerea, furnizarea, închirierea, transferul, deținerea, exportul, importul materialelor, dispozitivelor și echipamentelor prevăzute de lege; deținerea, transferul, importul și exportul informațiilor nepublicate, aferente materialelor, dispozitivelor și echipamentelor pertinente pentru proliferarea armelor nucleare sau a altor dispozitive nucleare explozive; realizarea produselor și serviciilor destinate obiectivelor și instalațiilor nucleare. Fazele de autorizare a obiectivelor și instalațiilor nucleare sunt: proiectarea; amplasarea; producerea; construcția și montajul; punerea în funcțiune; funcționarea de probă; funcționarea și întreținerea; repararea sau modificarea; conservarea; dezafectarea.

AUTORIZAȚIE NUCLEARĂ PARȚIALĂ – pentru fazele de realizare sau de funcționare a instalațiilor nucleare se pot elibera de către Comisia Națională pentru Controlul Activităților Nucleare autorizații parțiale. Ea se eliberează,

simultan sau succesiv, pentru una și aceeași fază și poate avea caracter de decizie provizorie, dacă petiționarul solicită expres aceasta. În acest caz, ea are valabilitate până la eliberarea autorizației definitive de acel tip, dar nu mai mult de 2 ani, cu drept de prelungire, la cerere, pentru încă 2 ani, atunci când nu sunt disponibile toate informațiile necesare în timp util. Comisia va retrage autorizația parțială ori de câte ori va constata lipsa de preocupare a titularului autorizației pentru completarea informațiilor necesare în susținerea cererii de eliberare a autorizației.

A

AVI

AUTORIZAȚIE PENTRU ACTIVITATEA NUCLEARĂ – act tehnico-juridic prin care autoritatea competentă de reglementare autorizează pe titularul activității să amplaseze, să proiecteze, să achiziționeze, să fabrice, să producă, să construiască, să transporte, să importe, să exporte, să primească, să localizeze, să pună în funcțiune, să posede, să folosească, să opereze, să transfere, să dezafecteze și să dispună de orice sursă de radiații ionizante, instalații nucleare sau amenajări pentru gospodărirea deșeurilor radioactive.

AVIZ DE AMPLASAMENT – aviz conform obținut din partea Regiei Autonome „Apele Române“ în cazuri de excepție de la interzicerea amplasării în zona inundabilă a albiei majore de noi obiective economice sau sociale, inclusiv de noi locuințe, emis numai cu acordul riveranilor și după realizarea anticipată a lucrărilor și măsurilor necesare pentru evitarea pericolului de inundare și asigurarea curgerii apelor; nu exclude obligația obținerii azivului de gospodărire a apelor și a celorlalte avize necesare, potrivit legii.

AVIZ DE GOSPODĂRIRE A APELOR – aviz conform emis de unitățile teritoriale ale ministerului de resort asupra documentației de investiții. Lucrările care pot fi executate,

A

AVI

puse în funcțiune sau în exploatare numai în baza acestui aviz sunt lucrările care se construiesc pe ape sau care au legătură cu apele: a) lucrări, construcții și instalații care asigură gospodărirea complexă a apelor, inclusiv atenuarea apelor mari, prin modificarea regimului natural de curgere, cum sunt – baraje, acumulări permanente sau nepermanente, derivații de debite; b) lucrări de folosire a apelor, cu construcțiile și instalațiile aferente – alimentări cu apă potabilă, industrială și pentru irigații, amenajări piscicole, centrale hidroelectrice, folosințe hidromecanice, amenajări pentru navigație, plutărit și flotaj, poduri plutitoare, amenajări balneare, turistice sau pentru agrement, alte lucrări de acest fel; c) lucrări, construcții și instalații pentru protecția calității apelor sau care influențează calitatea apelor – lucrări de canalizare și evacuare a apelor uzate, stații și instalații de prelucrare a calității apelor, injecții de ape în subteran, alte asemenea lucrări; d) construcții de apărare împotriva acțiunii distructive a apei – îndiguiri, apărări și consolidări de maluri de albiu, rectificări și reprofilări de albiu, lucrări de dirijare a apei, combaterea eroziunii solului, regularizarea scurgerii pe versanți, corectări de torenți, desecări și asanări, alte lucrări de apărare; e) traversări de cursuri de apă cu lucrările aferente – poduri, conducte, linii electrice; f) amenajări și instalații de extragere a agregatelor minerale din albiile sau malurile cursurilor de apă, lacurilor și ale țărmului mării – balastiere, cariere etc.; g) depozite de deșeuri amplasate în albiile majore ale cursurilor de apă – halde de steril, zguri și cenuși, șlamuri, nămoluri și alte asemenea; h) plantări și defrișări de vegetație lemnoasă, perdele antierozionale și filtrante în zonele de protecție și în albiile majore, care nu fac parte din fondul forestier; i) lucrări, construcții și instalații care se execută pe malul mării, pe fundul apelor maritime interioare și al mării teritoriale, pe platoul continental sau lucrări pentru apărarea țărmului; j) lucrări de prospecțiuni, de explorare/exploatare prin foraje terestre

sau maritime, instalații hidrometrice, borne topohidrografice și alte lucrări de studii de teren în legătură cu apele; k) lucrări și instalații pentru urmărirea parametrilor hidrologici sau urmărirea automată a calității apei. Documentațiile elaborate pentru aceste lucrări trebuie să ofere securitatea necesară, să răspundă normativelor și prescripțiilor tehnice, având în vedere interesele protecției mediului și amplasamentelor.

A

AVI

AVIZUL DE GOSPODĂRIRE A APELOR – act juridic emis de unitățile teritoriale ale Ministerului Apelor, Pădurilor și Protecției Mediului asupra documentației de investiții pentru executarea lucrărilor care se construiesc pe ape sau care au legătură cu apele.

B

BALANȚA APEI – relația care caracterizează resursele naturale de apă din întregul bazin hidrografic al unui râu, cuprinzând toate componentele (precipitații, evaporare, scurgeri de suprafață și subterane). Suplimentar, sunt incluse și efectele acțiunii umane, rezultate din utilizarea apei și care influențează calitatea acesteia. (Convenția pentru protecția fluviului Dunărea)

BAZIN FLUVIAL – ansamblu de cursuri de apă care constituie, în pluralitatea lor, un ansamblu fluvial.

BAZIN HIDROGRAFIC – unitate fizico-geografică ce înglobează rețeaua hidrografică până la cumpăna apelor.

BAZINUL HIDROGRAFIC AL FLUVIULUI DUNĂ-REA – partea din bazinul hidrografic al fluviului de care beneficiază părțile contractante. (Convenția pentru protecția fluviului Dunărea)

BILANȚ DE MEDIU – procedură de a obține informații asupra cauzelor și consecințelor efectelor negative cumulate anterioare și anticipate, care face parte din acțiunea de evaluare a impactului asupra mediului.

BIOCENOZA – totalitatea organismelor vegetale și

B

BIO

animale care populează un anumit mediu (biotop) cu condiții de existență mai mult sau mai puțin uniforme, create în mod natural sau artificial. Membrii **b.** sunt legați între ei prin relații de strânsă interdependență (dintre care cele mai importante sunt cele de nutriție), formând cu mediul respectiv un tot unitar, denumit ecosistem; ansamblul populațiilor de ființe vii: fitocenoza, zoocenoza, microbiocenoza (inclusiv micocenoza).

BIODIVERSITATE – diversitatea dintre organismele vii provenite din ecosistemele acvatice și terestre, precum și dintre complexele ecologice din care acestea fac parte; cuprinde diversitatea din interiorul speciilor, dintre specii și între diversitatea din interiorul speciilor, dintre specii și între ecosisteme.

BIOSFERĂ – învelișul pământului, format de organisme (plante și animale) care trăiesc în partea superioară a litosferei (înveliș extern al globului terestru), în ape și în partea inferioară a atmosferei.

BIOTEHNOLOGIE – aplicație tehnologică în care se utilizează sisteme biologice, organisme vii, componentele sau derivatele acestora, pentru realizarea sau modificarea de produse sau procedee cu folosință specifică.

BIOTOP – mediu delimitat (pădure, stepă, baltă, mare etc.) în care trăiesc laolaltă diferite specii de plante și de animale, alcătuind biocenoza; ansamblul factorilor abiotici sau condițiile fizice ale mediului (climatop și edafotop), care caracterizează condițiile staționale.

BIROU VAMAL ȘI PUNCT VAMAL – unități ale autorității vamale în care pot fi îndeplinite, în totalitate sau în parte, formalitățile prevăzute de reglementările vamale.

B

BOL

BOLILE COMUNE ANIMALELOR ȘI OMULUI – astfel de boli, care trebuie prevenite și combătute, sunt: antraxul, bruceloza, cisticercoza, febra Q, leptospiroza, ornitoza, morva, rabia, tularemia, trichineloza, tuberculoza bovină, salmonelozele, echinococoza, melioidoza, listerioza, rujetul, toxoplasmoza, encefalopatiile spongiforme, febra aftoasă, scabia, tricofitia etc.

C

CADASTRUL APELOR – autoritatea centrală de mediu are obligația constituirii C.A. în care se păstrează evidența apelor aparținând domeniului public, cu excepția apelor minerale și geotermale. C.A. constituie, la nivel național, o bază de date referitoare la gospodărirea apelor, precum și un sistem unic de evidență a apelor aparținând domeniului public, ce oferă autorităților de mediu posibilitatea unei eficiente protecții a resurselor și cursurilor de ape de pe întreg teritoriul țării. El reflectă activitatea privind inventarierea, clasificarea, evidența și sinteza datelor referitoare la rețeaua hidrografică, rețeaua de apă, lucrările de gospodărire a apelor, precum și la prelevările și restituțiile de apă.

CADASTRUL GENERAL – sistem unitar și obligatoriu de evidență funciară, economică și juridică, prin care se realizează identificarea, înregistrarea, reprezentarea pe hărți și planuri cadastrale a tuturor terenurilor, precum și a celorlalte bunuri imobile pe întreg teritoriul țării, indiferent de destinația lor și de proprietar; se organizează la nivelul fiecărei unități administrativ-teritoriale și la nivelul întregii țări.

CALITATE – ansamblul de proprietăți și caracteristici ale unui produs sau serviciu care îi conferă acestuia aptitudinea de a satisface necesitățile exprimate sau implicite (sub aspectul protecției consumatorilor).

C

CAL

CALITATEA CONSTRUCȚIILOR – rezultanta totalității performanțelor de comportare a acestora în exploatare și a satisfacerii, pe întreaga durată de existență, a tuturor exigențelor utilizatorilor și colectivităților, exprimate sau implicite.

CALITATEA VIETII – totalitatea posibilităților oferite individului de către societate, în scopul de a-și amenaja existența, de a dispune de produsele ei și de a-i folosi serviciile pentru organizarea existenței individuale după trebuințele, cerințele și dorințele proprii. La realizarea c.v. stau, în principal, următoarele condiții: calitatea mediului natural, calitatea mediului social, calitatea mediului internațional.

CARNE PROASPĂTĂ – în sensul normelor sanitare veterinare, musculatura scheletică și organele provenite de la animale din speciile porcine (inclusiv mistreț), urs, cabaline, care nu au fost supuse altui tratament de conservare, cu excepția frigului (refrigerare, congelare).

CARTA EUROPEANĂ A APEI – document adoptat de Consiliul Europei la 6 mai 1968 care enunță principiile fundamentale în materie (ca: resursele de apă nu sunt inepuizabile; calitatea apei trebuie să fie protejată în funcție de utilizarea ei; apa este un patrimoniu universal; apa nu are frontiere). În conformitate cu C.E.A. apa, neavând practic frontiere, reprezintă un patrimoniu a cărui valoare trebuie recunoscută de toți; resursele de apă nefiind inepuizabile, calitatea apei trebuie să fie prezervată la nivelurile adaptate utilizatorilor.

CARTA EUROPEANĂ A ENERGIEI – adoptată în Actul final al Conferinței de la Haga a Cartei Europene a Energiei, semnat la Haga la 17 decembrie 1991. Semnarea actului final este considerată ca fiind semnarea Cartei.

CARTEA ROȘIE – cuprinde speciile de plante și animale autohtone rare, pe cale de dispariție sau recent dispărute

editată și ținută la zi de Ministerul Apelor, Pădurilor și Protecției Mediului.

C

CAT

CARTEA TEHNICĂ A CONSTRUCȚIEI – cuprinde documente privitoare la conceperea, realizarea, exploatarea și postutilizarea acesteia; se întocmește prin grija investitorului și se predă proprietarului construcției, care are obligația să o păstreze și să o completeze la zi. Prevederile din c.t.c. referitoare la exploatare sunt obligatorii pentru proprietar și utilizator.

CATALOGUL ARIILOR PROTEJATE ȘI A MONUMENTELOR NATURII – editat și ținut la zi de Ministerul Apelor, Pădurilor și Protecției Mediului.

CATASTROFĂ ECOLOGICĂ – eveniment tragic de mari proporții cu urmări dezastruoase declanșat de cauze de origine naturală și/sau antropică, cu efecte pe vaste suprafețe și pe o perioadă îndelungată ce se caracterizează prin inducția de perturbații tranzitorii sau permanente în comunitățile de viețuitoare pe care le afectează. C.e. pot fi: geofizice (cutremure puternice, vulcanismul, marea uriașe); climatice (ciclonii, inundații, seceta, geruri prelungite); antropice (despăduriri, eroziunea solurilor); demografice (suprapopulația, urbanizarea); tehnologice (poluarea majoră, accidente de producție, inclusiv cele nucleare etc.).

CATEGORII DE INFRAȚIUNI „ECOLOGICE” – I. infrațțiuni prin care se aduc atingeri activităților economice și sociale cu impact asupra mediului (1. infrațțiuni cu privire la procedura de autorizare; 2. infrațțiuni la regimul substanțelor și deșeurilor periculoase și al altor deșeuri; 3. infrațțiuni la regimul îngrășămintelor chimice și al pesticidelor; 4. infrațțiuni la regimul protecției împotriva radiațiilor ionizante și la securitatea surselor de radiații); II. infrațțiuni prin care se aduce atingere protecției resurselor naturale și conservării biodiversității; III. infrațțiuni prevăzute de legi speciale.

C

CÂI

CÂINI HOINARI – sau sălbăticiți sunt acei câini care nu poartă juleu sau un semn de identificare, se găsesc în fonduri de vânătoare la o distanță mai mare de 200 m de așezările omenești și ai căror deținători, în momentul observării, nu pot fi identificați.

CEA MAI BUNĂ PRACTICĂ DE MEDIU – se referă la aplicarea celei mai adecvate combinații a măsurilor și strategiilor pentru controlul sectorial al mediului. Dacă reducerea impactului, rezultând din folosirea **c.m.b.p.m.** nu conduce la rezultate acceptabile pentru mediu, vor fi aplicate măsuri suplimentare și va fi redefinită această practică.

CELE MAI BUNE TEHNICI DISPONIBILE – se referă la ultimul stadiu de dezvoltare (starea actuală) a proceselor, instalațiilor sau a metodelor de exploatare care indică adaptarea practică a unei măsuri particulare pentru limitarea descărcărilor, emisiilor și deșeurilor. Prin folosirea unor astfel de tehnici se pune accent pe utilizarea tehnologiei nepoluante, dacă este posibil. Urmează ca ceea ce se consideră a fi **c.m.b.t.d.** pentru un proces particular să fie înlocuite cu timpul, în virtutea progreselor tehnologice, a factorilor sociali și economici, precum și a schimbărilor intervenite în cunoașterea și înțelegerea științifică. Dacă reducerea descărcărilor și emisiilor rezultând din folosirea unor astfel de tehnici nu va conduce la rezultate acceptabile pentru mediu, vor fi aplicate măsuri suplimentare.

CENTRU VITICOL – teritoriu care cuprinde plantațiile cu viță de vie din una sau mai multe localități, care face sau nu face parte integrantă dintr-o podgorie și care constituie o unitate teritorială caracterizată prin factori specifici de climă, sol și sortiment, precum și prin condiții agrotehnice și tehnologice asemănătoare. Centrul viticol cuprinde o suprafață mai mică decât podgoria.

CENTRUL DE DOCUMENTARE PENTRU CONSTRUCTII, ARHITECTURĂ, URBANISM ȘI AMENAJAREA TERITORIULUI – CDCAS – funcționează în subordinea Ministerului Lucrărilor Publice și Amenajării Teritoriului.

C

CER

CENTRUL NAȚIONAL PENTRU AȘEZĂRI UMANE (HABITAT) – înființat sub patronajul primului ministru, **c.n.a.u.** are ca atribuții principale elaborarea și aplicarea strategiei naționale a locuirii, secretariatul centrului fiind organizat ca o direcție de specialitate în cadrul Departamentului pentru urbanism și amenajarea teritoriului din Ministerul Lucrărilor Publice și Amenajării Teritoriului. Principiile directoare ale strategiei naționale a locuirii care guvernează activitatea centrului trebuie să aibă ca scop „o locuire convenabilă pentru fiecare“, obiectiv fundamental al strategiei mondiale a locuirii. Centrul reprezintă România în relațiile internaționale și prin secretariatul său asigură legătura cu Comisia O.N.U. pentru așezări umane și Centrul Națiunilor Unite pentru așezări umane (habitat) de la Nairobi – Kenya, precum și cu țările membre din comisie, celelalte organizații și organisme internaționale guvernamentale și neguvernamentale de profil.

CERINȚE ESENȚIALE DE PROTECȚIE LA FOC – cerințele esențiale de protecție la foc a clădirilor civile sunt: protecția la foc față de vecinătăți; gradul de rezistență la foc a clădirii și densitatea sarcinii termice de incendiu, precum și corelarea acestora cu destinațiile, numărul de caturi și aria construită; limitarea propagării focului în interiorul clădirii și pe fațade, precum și evacuarea fumului și a gazelor fierbinți; asigurarea căilor de evacuare și de salvare a persoanelor și realizarea măsurilor constructive de protecție la foc a căilor respective; echiparea cu instalații pentru detectarea, semnalizarea, anunțarea și alarmarea în caz de incendiu; echiparea cu instalații de stingere a incendiilor (hidranți, sprinklere, drencere, dioxid de carbon, spumă etc.);

C

CER

asigurarea alimentării cu apă pentru stingerea incendiilor; alimentarea cu energie a consumatorilor aferenți sistemelor de protecție (centrale de avertizare, pompe și vane de incendii, iluminat de siguranță, ventilație de siguranță, lifturi de persoane și de intervenție); măsurile constructive de prevenire a incendiilor la amplasarea și pe traseele instalațiilor utilitare (încălzire electrică, gaze combustibile și tehnice, ventilare și condiționare); dotarea cu autospeciale de stingere a incendiilor, cu mijloace de intervenție, de protecție și de salvare; căi de acces interioare și exterioare pentru intervenție în caz de incendiu.

CERINȚE MINIME PENTRU O DEZVOLTARE DURABILĂ – redimensionarea creșterii economice, având în vedere o distribuție mai echitabilă a resurselor și accentuarea laturilor calitative ale producției; eliminarea sărăciei în condițiile satisfacerii nevoilor esențiale pentru loc de muncă, hrană, energie, apă, locuință și sănătate; asigurarea creșterii populației la un nivel acceptabil (creșterea demografică controlată); conservarea și sporirea resurselor naturale, întreținerea diversității ecosistemelor, supravegherea impactului activităților economice asupra mediului; reorientarea tehnologiilor și punerea sub control a riscurilor; descentralizarea formelor de guvernare, creșterea gradului de participare la luarea deciziilor și coroborarea deciziilor privind mediul și dezvoltarea pe plan național și internațional. Cerințele trebuie adaptate la specificul și condițiile din țara dată.

CERTIFICAT DE CALITATE – denumit și raport de încercări sau buletin de analiză, document care prezintă rezultatele și concluziile tuturor încercărilor și alte informații referitoare la acestea, eliberat de un laborator de încercări autorizat din țara de origine.

CERTIFICAT DE OMOLOGARE – document acordat agenților economici producători din țară, din sectorul public sau privat, constituiți și autorizați conform legii, pentru

produsele de uz fitosanitar pe care le fabrică și pentru care sunt titulari ai unui astfel de certificat. **C.d.o.** se eliberează de către Comisia Interministerială de Omologare a Produselor de Uz Fitosanitar pe o perioadă de maximum cinci ani, după care titularul este obligat să solicite prelungirea valabilității acestuia. Nesolicitarea prelungirii valabilității în termen de trei luni de la expirarea acestuia atrage anularea de drept a **c.d.o.** și scoaterea produselor din Codexul produselor de uz fitosanitar, omologate pentru utilizare în România. Ori de câte ori intervin modificări importante cu privire la caracteristicile fizice, chimice și biologice ale produselor omologate, precum și cu privire la domeniul de utilizare, la modul și la mijloacele de aplicare, **c.d.o.** se supune actualizării, pe baza cererii făcute de titular. **C.d.o.** cuprinde: denumirea comercială a produsului, fabricantul, substanța activă și principalele caracteristici ale acesteia, spectrul de acțiune, domeniile și dozele de utilizare, grupa de toxicitate, precum și orice alte dispoziții care să determine o conduită responsabilă din partea fabricanților și a utilizatorilor. În situația în care se constată că produsele omologate nu mai corespund din punct de vedere fitosanitar, toxicologic sau ecologic, Comisia Interministerială de Omologare anulează **c.d.o.**, încunoștiințând pe titularul acestuia, în termen de 30 de zile despre hotărârea luată.

CETĂȚEAN AL UNEI PĂRȚI CONTRACTANTE – în legătură cu răspunderea civilă pentru daune nucleare, cuprinde o parte contractantă sau orice subdiviziuni constitutive ale acesteia, o persoană juridică de drept public ori privat sau orice entitate publică ori privată fără personalitate juridică, stabilită pe teritoriul unei părți contractante. (Convenția de la Viena din 1963 privind răspunderea civilă pentru daune nucleare).

CHARTA MONDIALĂ ASUPRA NATURII – adoptată la 28 octombrie 1982 de Adunarea Generală O.N.U., **Ch.M.N.** reafirmă concepțiile asupra patrimoniului natural

C

CIC

în care se întregesc speciile sălbatice și habitatul lor, pornind de la ideea că „toate formele vieții sunt utile pentru om“ și se declară: „Viabilitatea genetică a Terrei nu trebuie compromisă, populația fiecărei specii – sălbatică sau domestică – va trebui menținută la un nivel suficient pentru a-i asigura supraviețuirea; habitatele necesare acestui scop trebuie salvate“.

CICLU DE COMBUSTIBIL NUCLEAR – ansamblul de operațiuni care cuprind extracția și prelucrarea minereurilor și îmbogățirea uraniului și toriului, fabricarea combustibilului nuclear, exploatarea reactorilor nucleari, retratarea combustibilului nuclear, dezafectarea, orice activitate de gospodărire a deșeurilor radioactive sau orice activitate de cercetare-dezvoltare asociată uneia dintre operațiunile sus-menționate.

CICLU ENERGETIC – întregul lanț energetic, inclusiv activități legate de prospectarea, exploatarea, producerea, conversia, stocarea, transportul, distribuția și consumul diferitelor forme de energie și prelucrarea și înlăturarea deșeurilor, ca și întreruperea sau încetarea acestor activități, minimizând impactul negativ asupra mediului.

CLIMATOP – comportă toți parametrii legați de aer în sensul larg: precipitații, durata insolației, temperaturile medii, numărul de zile de îngheț ș.a.

CLIMAX – vegetație aflată în echilibru cu condițiile climatului general, rezultat al interacțiunii între plantele prezente (flora) și climat, dar și între elementele constitutive ale florei.

CLOROZĂ – starea patologică a plantelor, care se manifestă prin îngălbenirea frunzelor și a mugurilor, datorită distrugerii clorofilei din celule (din lipsă de aer, de lumină sau a fierului în sol).

CODEXUL DE UZ FITOSANITAR – document ce cuprinde produsele de uz fitosanitar omologate pentru utilizarea în România, care se elaborează, se actualizează periodic și se publică în Monitorul Oficial prin grija Comisiei Interministeriale de Omologare a Produselor de Uz Fitosanitar.

COLECTAREA DEȘEURILOR REFOLOSIBILE – strângerea, sortarea și depozitarea temporară, în vederea prelucrării pentru reintroducerea în circuitul productiv.

COMBUSTIBIL NUCLEAR – material sau un ansamblu mecanic care conține materie primă sau material fisional, special destinat folosirii într-un reactor nuclear, în scopul producerii energiei nucleare. Orice material care permite producerea de energie printr-o reacție în lanț de fisiune nucleară.

COMISIA CENTRALĂ DE APĂRARE ÎMPOTRIVA INUNDAȚIILOR etc., – denumirea completă este: Comisia Centrală de Apărare împotriva Inundațiilor, Fenomenelor Meteorologice Periculoase și Accidentelor la Construcțiile Hidrotehnice și este organizată pe lângă Ministerul Apelor, Pădurilor și Protecției Mediului.

COMISIA CENTRALĂ PENTRU ACCIDENT NUCLEAR – denumirea completă: Comisia Centrală pentru Accident Nuclear și Căderi de Obiecte Cosmice, organ de coordonare a pregătirilor de intervenție și luarea măsurilor care se impun în cazuri de urgențe radiologice, aflat în subordinea Ministerului Apărării Naționale.

COMISIA DUNĂRII PENTRU NAVIGAȚIE – înființată în conformitate cu art. 5 al Convenției de la Belgrad din anul 1948, **C.D.N.** este alcătuită din reprezentanții statelor riverane, având sediul la Budapesta. În anul 1961, s-a realizat prima activitate a Comisiei referitoare la poluarea

C

COM

„per se“ cu privire la depozitarea deșeurilor de petrol provenite de la nave.

COMISIA ECONOMICĂ A NAȚIUNILOR UNITE PENTRU EUROPA – C.E.E. a fost creată în 1947 pentru a contribui la refacerea resurselor Europei, la promovarea și dezvoltarea cooperării regionale, inclusiv în probleme ale mediului; este un organ cu vocație generală în domeniul dezvoltării economice și sociale, dar și unul din pionierii cercetării modalităților de combatere a poluării pe plan regional. În 1971 a fost creat un organism subsidiar al C.E.E. denumit Consiliul Guvernamental al țărilor C.E.E. pentru problemele mediului. Ca probleme prioritare transpuse în programul de lucru se înscriu: cercetarea stării mediului în regiunea C.E.E.; examinarea politicilor naționale, a legislației și instituțiilor; elaborarea de standarde și indicatori, de norme și reglementări corespunzătoare diferiților factori de mediu; apropierea și armonizarea politicilor la scară internațională și încheierea unor acorduri sau convenții.

COMISIA INTERMINISTERIALĂ DE OMOLOGARE A PRODUSELOR DE UZ FITOSANITAR – autoritatea competentă pe teritoriul României și responsabilă cu omologarea produselor de uz fitosanitar, care se compune din specialiști împuterniciți ai Ministerului Agriculturii și Alimentației, Ministerului Sănătății și Ministerului Apelor, Pădurilor și Protecției Mediului.

COMISIA INTERNAȚIONALĂ PENTRU PROTECȚIA FLUVIULUI DUNĂREA – organism internațional creat cu ocazia semnării Convenției de la Sofia, în 1994, când s-a convenit și Statutul comisiei, aceasta având sarcina de a elabora propuneri și recomandări pentru părțile contractante. Dispunând de un grup de lucru permanent și de formațiuni de experți, Comisia hotărăște în privința

cooperării statelor membre cu diferite organizații naționale sau internaționale ori cu alte organisme interesate sau chiar angajate în protecția și gospodărirea apelor fluviului Dunărea.

C

COM

COMISIA MONDIALĂ PENTRU MEDIU ȘI DEZVOLTARE – W.C.E.D. constituită în anul 1984 pentru a strânge colaborarea în domeniul mediului și al dezvoltării și pentru a propune noi forme de cooperare capabile să rupă barierele existente.

COMISIA NAȚIONALĂ A MONUMENTELOR ISTORICE – organ științific de specialitate al Ministerului Culturii, având rolul de consultanță și avizare științifică în domeniul cercetării, inventarierii, evidenței, evaluării, protecției, conservării-restaurării, punerii în valoare și revitalizării monumentelor, ansamblurilor și siturilor istorice.

COMISIA NAȚIONALĂ PENTRU CONTROLUL ACTIVITĂȚILOR NUCLEARE – prin această comisie, autoritatea națională competentă în domeniul nuclear – Ministerul Apelor, Pădurilor și Protecției Mediului – își exercită atribuțiile de reglementare, autorizare și control. **C.N.C.A.N.** este abilitată să emită reglementări pentru detalierea cerințelor generale de securitate nucleară, de protecție împotriva radiațiilor ionizante, de asigurare a calității, de control al neproliferării armelor nucleare, de protecție fizică și de intervenție în caz de accident nuclear, inclusiv procedurile de autorizare și control, precum și orice alte reglementări necesare activității de autorizare și control în domeniul nuclear.

COMISIA PACIFICULUI DE SUD – organ instituțional înființat prin Convenția asupra protecției naturii în Pacificul de Sud, la Apia, la 12 iunie 1976.

C**COM**

COMISIA RINULUI PRIVIND NAVIGAȚIA ȘI POLUAREA APELOR INTERIOARE – este vorba de două organisme internaționale distincte, a căror competență se completează în domeniul poluării apelor și anume: a) Comisia Centrală pentru Navigație pe Rin (C.C.N.R.) creată în 1968, cu sediul la Strasbourg, care are în competența sa și probleme privind poluarea produsă de navigație; b) Comisia internațională pentru protecția Rinului împotriva poluării, cu sediul la Koblenz (C.I.R.P.), activitatea sa fiind reglementată prin Convenția de la Berna din 29 aprilie 1963.

COMISIA CENTRALĂ PENTRU PREVENIREA ȘI APĂRAREA ÎMPOTRIVA EFECTELOR SEISMICE ȘI ALUNECĂRILOR DE TEREN – funcționează pe lângă Ministerul Lucrărilor Publice și Amenajării Teritoriului și este alcătuită din reprezentanți ai administrației publice centrale cu atribuții și responsabilități privind apărarea împotriva efectelor seismelor și alunecărilor de teren, în componența prevăzută de lege. Ea are în subordine comisiile județene și a municipiului București, precum și comisiile municipale, orașenești și comunale. Comisia centrală are atribuțiile legale în perioada predezastru și în perioada postdezastru.

COMISIA GUVERNAMENTALĂ DE APĂRARE ÎMPOTRIVA DEZASTRELOR – pentru organizarea și conducerea activităților de apărare împotriva dezastrelor, condusă de către primul-ministru. În conformitate cu art. 2 din H.G. nr. 635 din 18 august 1995 privind culegerea de informații și transmiterea deciziilor în cazul apărării împotriva dezastrelor, organizarea, coordonarea și controlul activităților sistemului integrat de observare, revin Secretariatului tehnic permanent al Comisiei guvernamentale de apărare împotriva dezastrelor, care funcționează pe lângă Secretariatul General al Guvernului, În subordinea acestei comisii s-au constituit mai multe comisii centrale specializate pe tipuri de dezastre, organizate pe lângă ministerele

de resort. Astfel, la Ministerul Apelor, Pădurilor și Protecției Mediului funcționează Comisia centrală pentru apărarea împotriva inundațiilor, a fenomenelor meteorologice periculoase și accidentelor de construcții hidrotehnice, la Ministerul Agriculturii și Alimentației Comisia centrală pentru epizootii și supraveghere a contaminării radioactive, chimice sau biologice a produselor vegetale și animale etc. La nivel teritorial, s-au organizat cinci comisii județene, respectiv a Municipiului București de apărare împotriva dezastrelor.

COMISIA INTREGUVERNAMENTALĂ ROMÂNNO-BULGARĂ – pentru protecția mediului înconjurător, înființată prin H.G. nr. 546/1993.

COMISIA INTERNAȚIONALĂ PENTRU PROTECȚIA FLUVIULUI DUNĂREA – Comisie internațională înființată prin Convenția pentru protecția fluviului Dunărea, semnată la Sofia la 29 iunie 1994, în cadrul căreia părțile contractante cooperează pentru îndeplinirea obligațiilor asumate prin această convenție. Comisia elaborează propuneri și recomandări pentru părțile contractante, fiind competentă să abordeze problemele care îi sunt încredințate în mod explicit și prin mandat de către părțile contractante. Comisia internațională hotărăște în privința cooperării cu organizații internaționale și naționale sau cu alte organisme care sunt angajate sau interesate în protecția, gospodărirea apelor fluviului Dunărea și a apelor din bazinul său hidrografic sau în problemele generale privind protecția și gospodărirea apelor în vederea întăririi coordonării și evitării paralelismelor. (Convenția pentru protecția fluviului Dunărea).

COMISIA NAȚIONALĂ PENTRU RECICLAREA DEȘEURILOR – a fost înființată prin reorganizarea Departamentului reciclării materialelor, cu rang de departament. C.n.r.d. are ca obiectiv realizarea Programului Guvernului de reformă și dezvoltare economică în domeniul

C

COM

asigurării cu materii prime prin intensificarea reciclării deșeurilor, ca resurse importante pentru activitatea agenților economici și în strânsă corelație cu politica generală de protecție a mediului.

COMISIA SUBREGIONALĂ PENTRU APLICAREA CONVENȚIEI DE LA HELSINKI – înființată în 1974, comisia urmărește prevenirea poluării mediului marin în zona Mării Baltice, constituind un mecanism permanent, fiind deservit de un Secretariat.

COMISIA SUBREGIONALĂ PENTRU APLICAREA CONVENȚIEI DE LA OSLO DIN 1972 – comisia înființată în 1972 urmărește prevenirea poluării marine cauzate de operațiunile de imersare efectuate de nave și aeronave în zona Atlanticului de Nord-Est.

COMITETUL NAȚIONAL PENTRU PROTECȚIA STRATULUI DE OZON – organism interministerial, fără personalitate juridică, înființat prin H.G. nr. 243/1995, a cărui activitate este coordonată de Ministerul Apelor, Pădurilor și Protecției Mediului și care promovează măsurile și acțiunile necesare aplicării pe teritoriul României a prevederilor Convenției de la Viena privind protecția stratului de ozon, adoptat în anul 1985, a protocoalelor și amendamentelor ulterioare la această convenție, ratificate de România.

COMITETUL PATRIMONIULUI MONDIAL – a fost înființat pe lângă Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură ca un comitet integuvernamental pentru protejarea patrimoniului cultural și natural de valoare universală excepțională. **C.p.m.** se compune din 15 state părți la convenție, alese de statele părți la convenție întrunite de adunarea generală în cursul sesiunilor ordinare ale Conferinței generale a Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură.

COMPONENTE ALE PROTECȚIEI MEDIULUI – pot fi deosebite șase componente ale ansamblului activităților de protecție a mediului: legislativă; administrativ-instituțională; educativ-informativă; economico-tehnologică; socială; de cooperare internațională.

C

CON

CONDIȚII TEHNICE LA AUTOVEHICULE – H.G. nr. 594/1991 privind verificarea îndeplinirii condițiilor tehnice de către autovehicule și remorcile acestora care circulă pe drumurile publice.

CONDIȚII TEHNICE PRIVIND PROTECȚIA ATMOSFEREI – aprobate împreună cu Normele metodologice privind determinarea emisiilor de poluanți atmosferici produși de surse staționare – prin Ordinul nr. 462/1993 al ministrului apelor, pădurilor și protecției mediului.

CONFERINȚA NAȚIUNILOR UNITE ASUPRA APEI – a avut loc la Mar del Plata, 1977, unde, cu privire la punerea în valoare a resurselor de apă „secționate” de frontiere, s-a preconizat examinarea metodelor de care se dispune pentru gestionarea lor, elaborarea programelor în comun, precum și punerea în funcțiune a mecanismelor și instituțiilor necesare pentru amenajarea coordonată a resurselor de apă.

CONFERINȚA DE LA RIO DE JANEIRO – Conferința Națiunilor Unite pentru Mediu din Brazilia s-a desfășurat în două etape: la prima etapă între 3 – 12 iunie 1992 au participat reprezentanți ai unor organisme guvernamentale, interguvernamentale și neguvernamentale din 181 de state; a doua etapă intitulată „Earth Summit” a avut loc în zilele de 12 – 13 iunie din același an. La conferință s-au adoptat următoarele documente: „Declarația de principii”; „Agenda 21”; „Convenția privind schimbările climatice”; „Convenția privind diversitatea biologică” și „Declarația de principii asupra conservării și exploatării pădurilor”.

C

CON

CONFISCAREA – este sancțiunea contravențională complementară, care se aplică pe lângă amenda contravențională (însoțește sancțiunea principală) și constă în trecerea în proprietatea statului, fără plată, a bunurilor care au legătură cu contravenția (este vorba de lucrurile produse prin contravenție, care au servit la săvârșirea contravenției – dacă sunt ale contravenientului, cele dobândite prin săvârșirea contravenției, dacă nu sunt restituite persoanei vătămate).

CONSERVAREA BIODIVERSITĂȚII – principiu care stă la baza legislației mediului, formulat în art. 3, lit. c) din Legea nr. 137/1995 în sensul conservării biodiversității și a ecosistemelor specifice cadrului biogeografic natural. Cadrul biogeografic natural trebuie conservat prin toate mijloacele științifice și tehnice existente la dispoziție, inclusiv prin mijloace juridice.

CONSERVAREA NATURII – ansamblul măsurilor luate de societatea umană în vederea păstrării integrității structurale și funcționale a obiectivelor vizate, împreună cu întregul complex de factori ambientali care le asigură și condiționează perenitatea. Această ocrotire dinamică apare ca singura posibilitate reală de a proteja speciile periclitate cu dispariția rămâne încercarea de a conserva comunitățile biologice și ecosistemele din care fac parte.

CONSILIUL EUROPEI – prima instituție de cooperare în Europa, creată la Londra la 5 mai 1949. C.E. desfășoară în domeniul cooperării în materie de protecția mediului acțiuni de pionerat încă de la începutul anilor 1960, lărgindu-se treptat câmpul de acțiune și ajungând în prezent la o anumită specializare în raport direct cu preocupările în domeniu ale Comunităților Europene. Sub egida C.E., în 1962 a luat naștere Comitetul Conducător pentru Conservarea și Managementul Mediului Înconjurător și al Habitatului Natural, care a inițiat o serie de acțiuni de conștientizare și educare a opiniei publice în direcția protecției mediului. În anul 1970

a fost lansat primul Drept european al conservării naturii, care a promovat crearea de „zone protejate“, în 1973 are loc la nivelul C.E. Conferința ministerială europeană asupra mediului, în 1979 se ține o nouă Conferință ministerială soldată cu încheierea Convenției de la Berna, în 1968 a fost semnat Acordul european asupra limitării folosirii unor detergenți în produsele pentru spălare și curățire, cu ocazia Anului european al conservării naturii (1970) a fost adoptată Declarația asupra amenajării mediului natural în Europa, iar în 1993, sub egida C.E., a fost semnată Convenția privind răspunderea civilă pentru daune rezultate din activități periculoase pentru mediu. Un eveniment important în domeniul promovării protejării mediului a fost Conferința paneuropeană din 1993 de la Lucerna cu tema „Un mediu pentru Europa“ ș.a. În structura C.E. funcționează ca organism implicat în probleme de mediu Administrația Mediului și a Habitadelor Naturale, care răspunde de activitățile interguvernamentale ce privesc mediul și habitatele naturale.

CONSILIUL INTERMINISTERIAL PENTRU SIGURANȚA RUTIERĂ – organ consultativ al Guvernului, care asigură concepția de ansamblu și coordonarea pe plan național, pe baza unui program național de acțiuni prioritare, a activităților privind îmbunătățirea fluenței circulației și siguranței rutiere, desfășurate de organele de specialitate ale administrației publice și de alte instituții și organizații cu atribuții în aceste domenii. Consiliul adoptă recomandări pentru autoritățile administrației publice, instituțiile și organizațiile cu activitate în domeniile infrastructurilor și semnalizării rutiere, construcției vehiculelor rutiere și siguranței circulației acestora, precum și în domeniul educației și apărării sănătății participanților la trafic. Pentru problemele cu caracter normativ, consiliul poate elabora propuneri de reglementare legală, iar pentru problemele care interesează autoritățile administrației publice locale, acestea – pe baza recomandărilor consiliului – pot elabora, potrivit legii, propuneri de reglementare prin hotărâri ale consiliului local sau județean ori, după caz, dispoziții ale primarului.

C

CON

CONSILIUL NAȚIONAL DE VÂNĂTOARE – organism de avizare și consultare în domeniul cinegetic, pe lângă autoritatea publică centrală care răspunde de silvicultură, compus din: președintele Asociației Generale a Vânătorilor și Pescarilor Sportivi din România; conducătorul organismului de specialitate din cadrul autorității publice centrale care răspunde de silvicultură; doi reprezentanți ai Regiei Naționale a Pădurilor; un reprezentant al Academiei Române; câte un reprezentant din domeniile: învățământ superior de profil, cercetare cinegetică, agricultură, finanțe, poliție, audio-vizual, justiție și parchet.

CONSILIUL DE LEGĂTURĂ PENTRU MEDIU – organ independent cu sediul la Nairobi, creat în 1975 pentru a se putea colabora efectiv cu Programul Națiunilor Unite pentru Mediu. Scopul său îl constituie stimularea relațiilor dintre P.N.U.E. și organizațiile neguvernamentale, precum și relațiile dintre acestea din urmă.

CONSIMȚĂMÂNT PREALABIL DAT ÎN CUNOȘTINȚĂ DE CAUZĂ – principiu potrivit căruia, în scopul protejării sănătății omului și mediului, transportul internațional al unui produs chimic interzis și strict reglementat din țara exportatoare nu poate fi făcut fără consimțământul autorității naționale desemnate a țării importatoare.

CONSTATAREA CONTRAVENȚIEI ÎN DOMENIUL PROTECȚIEI MEDIULUI – acțiunea agentului constator care, după ce a luat la cunoștință, pe orice cale, despre încălcarea normelor privind protecția mediului, acționează potrivit legii pentru calificarea faptei ilicite (dacă constituie contravenție și nu infracțiune) și identificarea contravenientului.

CONSTRUCȚIE – lucrare legată de teren, executată din diverse materiale (zidărie, beton, lemn, oțel, aluminiu, pământ etc.), în general pe baza unui proiect, care servește la

adăpostirea oamenilor, a animalelor, a instalațiilor și materialelor (ex. clădiri de locuit, hale industriale, silozuri), la realizarea unui proces de producție (ex. turnuri de extracție, turnuri de răcire), în scopuri culturale sau sportive (ex. teatre, stadioane, bazine de înot), la transport (ex. căi ferate, șosele, poduri, canale navigabile, conducte) etc. După așezarea față de nivelul terenului, se deosebesc: **c. subterane** (ex. tuneluri, canale, puțuri de captare a apei) și **c. supraterane** (ex. clădiri de locuit, poduri, căi ferate, drumuri, baraje, castele de apă). După modul de alcătuire a sistemului de rezistență, se deosebesc: **c. cu schelet** (din bare cu inimă plină sau cu zăbrele) și **c. masive** (din grinzi, stâlpi, pereți, planșee, bolți etc.). După modul de realizare, se deosebesc: **c. executate pe șantier** (denumite monolit, în cazul betoanelor) și **c. prefabricate**. După materialul utilizat, se deosebesc: **c. de beton armat**, de lemn, de zidărie, metalice și mixte (ex. poduri metalice cu infrastructură de beton). După destinație, se deosebesc: **c. agricole**, civile, industriale, feroviare (gări, cantoane, bariere etc.), hidrotehnice, rutiere etc. Reglementările privind calitatea lor se referă la **c. de orice categorie** și instalațiilor aferente acestora, indiferent de forma de proprietate sau destinație, precum și la lucrările de modernizare, modificare, transformare, consolidare și de reparații ale acestora.

CONSTRUCȚIE ȘI MONTAJ – ansamblu de structuri fizice, constând în piese sau materiale componente. Termenul cuprinde lucrări de: construire, reconstruire, extindere sau reparare, dotări tehnico-edilitare, inclusiv rezervoare, lucrări de amenajare a spațiilor publice, foraje, excavări, construcții provizorii de șantier necesare execuției lucrărilor de bază, activități de îndepărtare a pământului și de curățare a terenului legate de pregătirea unei zone pentru asamblarea pieselor sau a materialelor, precum și pentru asamblarea sau crearea de structuri fizice din materiale naturale, cum ar fi: sol, rocă și vegetație. În **c.m.** nu sunt incluse lucrările de întreținere și de reparații curente ale clădirilor de orice

C

CON

fel, ale drumurilor, ale instalațiilor și echipamentelor tehnico-edilitare și ale altor structuri fizice care nu necesită organizare de șantier, reparații capitale ale utilajelor, montajul acestora executat de unitățile furnizoare, forajele până la adâncimi de 50 m pentru satisfacerea cerințelor gospodăriilor individuale.

CONSUMATOR – persoană fizică care dobândește, utilizează ori consumă, ca destinatar final, produse obținute de la agenți economici sau care beneficiază de servicii prestate de aceștia.

CONSUMUL UNEI SUBSTANȚE CHIMICE – transformarea acesteia într-o altă substanță prin reacție chimică.

CONTAMINANȚI PREZENȚI ÎN FURAJE, APĂ ȘI MEDIU – potrivit normelor sanitare veterinare, substanțe chimice cu potențial nociv ajunse în furaje, apă și mediu, ca urmare a folosirii lor în practicile agricole și zooveterinare sau din emanațiile industriale. În această categorie de contaminanți sunt cuprinse metalele grele, pesticidele și PCB-urile.

CONTAMINAREA RADIOACTIVĂ – efectul prezenței nedorite a materialelor radioactive în interiorul sau la suprafața unui organism sau a unui mediu oarecare, depășind conținutul radioactiv natural propriu.

CONTAMINAREA SAU IMPURIFICAREA APEI – poate avea loc ca urmare a activității umane, economice și sociale, principalele riscuri, ce trebuie prevenite, fiind: contaminarea cu bacterii, virusuri sau alte organisme vii; impurificarea chimică cu substanțe fitofarmaceutice provenite din combaterea dăunătorilor în agricultură și silvicultură; cu substanțe chimice provenite din activitatea industrială sau din utilizarea produșilor chimici cum sunt fenoli, gudroane, detergenți, petrol și reziduuri de petrol, uleiuri,

combustibili lichizi, substanțe colorante, cianuri, metale grele și altele asemenea; contaminarea cu substanțe radioactive; poluarea termică.

C

CON

CONTRAVENȚIE – formă a conduitei ilicite, constând într-o faptă săvârșită cu vinovăție, care prezintă un pericol social mai redus decât infracțiunea și este prevăzută și sancționată ca atare. În legătură cu această definiție legală a c. în doctrină s-au formulat unele obiecții privind gradul de periculozitate socială etc. C. poate fi săvârșită cu intenție, din culpă, fără culpă.

CONTRAVENȚIE ECOLOGICĂ – este o faptă ilicită săvârșită în cadrul raporturilor de dreptul mediului și este reglementată și sancționată de normele dreptului mediului.

CONTRAVENȚIE LA NORMELE SANITARE VETERINARE – nerespectarea măsurilor antiepidemice de apărare a sănătății animalelor și prevenire a transmiterii de boli de la animale la om.

CONTROL VAMAL – îndeplinirea de către autoritatea vamală a operațiunilor de verificare a mărfurilor, a existenței și autenticității documentelor; examinarea evidențelor financiar-contabile și a altor înscrisuri ale titularilor de operațiuni; controlul mijloacelor de transport; controlul bagajelor și al altor mărfuri transportate sau aflate asupra persoanelor; efectuarea de anchete administrative și alte acțiuni similare, cu scopul de a asigura respectarea reglementărilor vamale și a altor norme aplicabile mărfurilor aflate sub supraveghere vamală.

CONTROLUL DE STAT AL CALITĂȚII ÎN CONSTRUCȚII – cuprinde inspecții și verificări în realizarea și exploatarea construcțiilor, în scopul respectării, de către toți factorii implicați în conceperea, realizarea, utilizarea și postutilizarea construcțiilor, a prevederilor legale privind calitatea acestora.

C

CON

CONȚINUTUL RAPORTULUI JURIDIC DE MEDIU – drepturile și obligațiile pe care le pot avea subiectele raportului juridic de mediu, prin care ele sunt legate între ele până la stingerea raportului juridic respectiv.

CONVENȚIA BENELLUX, 1982 – în domeniul conservării naturii și al protejării peisajelor, încheiată la Bruxelles în 8 iunie de către Belgia, Luxemburg și Țările de Jos, ca instrument juridic important ce definește noțiunile de mediu natural, zonă naturală și peisaj.

CONVENȚIA AFRICANĂ DE LA ALGER, 1968 – asupra conservării naturii și a resurselor naturale, potrivit căreia statele contractante trebuie să ia măsurile necesare pentru conservarea și utilizarea florei și faunei prin extinderea zonelor împădurite și conservarea speciilor amenințate cu dispariția. Este primul mare document de conservare, care dezvoltă Convenția semnată la Londra la 29 mai 1900 pentru prezervarea animalelor sălbatice, păsărilor și peștilor din Africa, respectiv în coloniile africane aparținând Germaniei, Spaniei, Franței, Italiei, Portugaliei și Regatului Unit.

CONVENȚIA ASUPRA CONSERVĂRII FOCILOR DIN ANTARCTICA – încheiată la Londra, în 1972, intrată în vigoare în 1978. Convenția interzice uciderea sau capturarea speciilor de focă de către naționali sau de către vasele care navighează sub pavilionul acestora, cu excepția situațiilor autorizate, prevăzându-se numărul exact de foci ce pot fi capturate anual, condițiile exprese de capturare și exploatare, precum și perioada de prohibiție a vânătoarei. Regiunile de reproducție sunt considerate zone de cercetare științifică pe termen lung și rezervate.

CONVENȚIA ASUPRA CREĂRII UNUI FOND INTERNAȚIONAL... – de indemnizare pentru pagubele produse prin poluare cu hidrocarburi, adoptată sub auspiciile

Adunării Generale a ONU în 1971, are în vedere situațiile când Convenția asupra răspunderii civile nu se aplică și când – totuși – se impune acordarea de despăgubiri victimei îndreptățite să-și acopere prejudiciul suferit.

C

CON

CONVENȚIA ASUPRA MĂRII LIBERE – încheiată la Geneva în 1958 convenția stabilește printre altele, obligația statelor de a emite reguli cu privire la: evitarea „murdării mărilor prin hidrocarburi răspândite de nave sau conducte petroliere sau rezultând din explorarea și exploatarea solului și subsolului marin“ și de a lua măsuri pentru evitarea murdării prin aruncarea în apă a deșeurilor radioactive. Se mai prevede obligația statelor de a adopta norme antipoluante pentru operațiunile de imersare a deșeurilor radioactive, ținând seama de reglementările elaborate în acest domeniu de organismele internaționale competente, cu care statele părți sunt obligate să coopereze. România a devenit parte la convenție prin Decretul nr. 253/1961.

CONVENȚIA ASUPRA MĂRII TERITORIALE ȘI ZONEI CONTIGUE – încheiată la Geneva la 29 aprilie 1958, intrată în vigoare în anul 1964, dă drept statului riveran de a aplica măsurile de protecție și securitate, în conformitate cu normele dreptului internațional. România a devenit parte la convenție prin Decretul nr. 253/1961.

CONVENȚIA ASUPRA PLATOULUI CONTINENTAL – încheiată la Geneva în 1958, potrivit căreia asupra platoului continental statul riveran exercită drepturi suverane depline în scopul exploatării acestuia și al exploatării resurselor sale naturale. Exploatarea arătată nu trebuie să aibă ca efect împiedicarea nejustificată a navigației, a pescuitului sau a conservării resurselor biologice ale mării. România a devenit parte la convenție prin Decretul nr. 253/1961.

CONVENȚIA ASUPRA PREZERVĂRII RESURSELOR MARINE VII ALE ANTARCTICII – încheiată

C

CON

la Camberra, în 1980, intrată în vigoare în 1982 Convenția cuprinde în resursele marine vii ale Antarcticii toate speciile de organisme vii, inclusiv păsările din această zonă. Convenția ia în considerare, pentru prima dată, o abordare ecosistemică, nereferindu-se la speciile individuale, ci la ecosistemul marin în ansamblul său, pentru care poate fi considerată un model din punct de vedere ecologic.

CONVENȚIA ASUPRA RĂSPUNDERII CIVILE, BRUXELLES, 1969 – Convenția asupra răspunderii civile pentru prejudiciile datorate poluării cu hidrocarburi, Bruxelles, 29 noiembrie 1969, intrată în vigoare la 19 iunie 1975. Convenția are ca obiect garantarea unei indemnizații echitabile persoanelor ce au suferit prejudicii în acest mod; tinde să adopte reguli de procedură uniformă pe plan internațional; reglementează dreptul victimei persoană fizică sau juridică de drept public sau privat, precum și un alt stat sau subdiviziunile sale politice, de a fi despăgubite. Sunt excluse navele de război ale statelor.

CONVENȚIA CADRU PENTRU PROTECȚIA STRATULUI DE OZON – document pregătit sub auspiciile Programului Națiunilor Unite pentru Mediu a fost adoptat la Viena în anul 1985. Convenția prevede inițierea și dezvoltarea cooperării juridice sistematice între state prin efectuarea de observații și studii în comun, precum și prin schimburi de informații. România a aderat la această convenție prin Legea nr. 84/1993.

CONVENȚIA CU PRIVIRE LA ASISTENȚA ÎN CAZ DE ACCIDENT NUCLEAR SAU URGENȚĂ RADIOLOGICĂ – încheiată de statele membre ale Agenției Internaționale pentru Energie Atomică, la care s-au adăugat reprezentanți ai zece organizații internaționale, reunite la Viena între 21 iulie și 15 august 1986. România a aderat la această convenție prin Decretul nr. 2/1990, publicat în M. Of. nr. 67 din 14 mai 1990.

CONVENȚIA CU PRIVIRE LA ASISTENȚA ÎN CAZ DE ACCIDENT NUCLEAR SAU URGENȚĂ RADIOLOGICĂ – v. *Convenția privind notificarea rapidă a unui accident nuclear, semnată la Viena în 1986.*

C

CON

CONVENȚIA DE LA APIA, 1976 – asupra protecției naturii în Pacificul de Sud, adoptată la 12 iunie, privește în principal resursele naturale esențiale și vulnerabile, evidențind importanța lor din punct de vedere alimentar, științific, educațional și estetic.

CONVENȚIA DE LA BAMAKO, DIN 1991 – a fost adoptată în cadrul Organizației Unității Africane, prin care s-a instituit un regim sever cu privire la mișcarea transfrontieră a deșeurilor periculoase, interzicându-se orice import de acest gen pe continentul african.

CONVENȚIA DE LA BARCELONA, 1976 – privind prevenirea poluării Mării Mediterane, încheiată la 16 februarie 1976, convenția proclamă doar principiul după care părțile contractante au obligația să ia toate măsurile corespunzătoare pentru a preveni, reduce și combate poluarea în formele menționate (poluarea datorată operațiunilor de imersare; poluarea cauzată de deșeurile navelor; poluarea care rezultă din explorarea și exploatarea platoului continental, al fundului mării și al subsolului său; poluarea care se datorează unor surse terestre). Cu această ocazie, au mai fost adoptate: Protocolul relativ la prevenirea poluării Mării Mediterane cauzate de operații de imersare efectuate de nave și aeronave; Protocolul relativ la cooperarea în domeniul combaterii poluării Mării Mediterane prin hidrocarburi și alte substanțe periculoase în cazul situațiilor critice. Nimeni nu devine parte contractantă la această convenție, dacă nu devine, în același timp, parte la cel puțin unul din protocele (și invers). Cooperarea se realizează prin intermediul Centrelor regionale pentru combaterea poluării prin hidrocarburi,

C

CON

stabilit la Malta, cu instituțiile științifice din regiunea mediterană.

CONVENȚIA DE LA BASEL DIN 1989 – privind controlul transportului peste frontiere al deșeurilor periculoase și al eliminării acestora, încheiată la 20-22 martie 1989, la care România a aderat prin Decretul nr. 65/1990 și Legea nr. 6/1991.

CONVENȚIA DE LA BERNA, 1979 – privind conservarea vieții sălbatice și a habitatelor naturale din Europa, adoptată la Berna, la 19 septembrie 1979. România a aderat la această convenție prin Legea nr. 13/1993.

CONVENȚIA DE LA BRUXELLES, 1962 – convenție internațională care stabilește că exploatantul unei nave cu propulsie nucleară este, în mod obiectiv, responsabil pentru orice pagubă nucleară, dacă s-a dovedit că ea constituie urmarea unui accident nuclear la cauzarea căruia au contribuit combustibilul nuclear, precum și produsele sau deșeurile radioactive ale acestei nave. Convenția se aplică în cazul oricărei pagube ce constituie consecința unui accident nuclear cauzat în legătură cu o navă nucleară care navighează sub pavilionul unui stat contractant, indiferent de locul unde această pagubă s-a produs și fără a se face vreo distincție bazată pe criteriul cetățeniei, al domiciliului sau reședinței exploatantului navei.

CONVENȚIA DE LA BRUXELLES, 1969 – Convenția internațională asupra intervenției în marea liberă în caz de accidente ce antrenează sau pot antrena o poluare cu hidrocarburi, încheiată la Bruxelles la 29 noiembrie 1969, intrată în vigoare la 6 mai 1975. Statele părți pot lua măsuri în caz de accident care antrenează pericolul unei poluări a mării teritoriale și a țărmlului cu hidrocarburi, cu condiția să nu aducă atingere principiilor care guvernează regimul juridic

al mării libere. Potrivit convenției, statul riveran amenințat cu poluarea cu hidrocarburi are dreptul de a lua măsuri apreciate ca necesare pentru a preveni, reduce sau elimina un pericol grav și iminent ce îi amenință țărmurile sau alte interese conexe. Statul riveran are de urmat o anumită procedură, care presupune notificarea statului de pavilion al navei în cauză, cât și persoanelor fizice și juridice ce au interese ce pot fi prejudiciate prin măsurile preconizate și se recomandă apelarea la experți, în afara cazurilor de extremă urgență, existând însă în toate situațiile obligația de a proteja viețile umane.

CONVENȚIA DE LA BUCUREȘTI, 1992 – cu privire la protecția Mării Negre împotriva poluării, încheiată la 21 aprilie între: Bulgaria, Rep. Georgia, România, Federația Rusă, Turcia și Ucraina. România a ratificat Convenția prin Legea nr. 98/1992. În scopul prevenirii poluării mediului marin al Mării Negre, părțile s-au angajat ca, atunci când au motive temeinice să considere că unele activități aflate sub jurisdicția sau controlul lor, pot cauza o poluare substanțială sau modificări semnificative și dăunătoare acestui mediu, ca înainte de începerea unor asemenea activități, să facă o evaluare a efectelor lor potențiale și să transmită comisiei instituite pentru aplicarea Convenției, rezultatele evaluărilor respective.

CONVENȚIA DE LA ESPOO, FINLANDA – privind evaluarea impactului asupra mediului în context transfrontier, convenție semnată, dar neratificată de România. Convenția impune elaborarea unei metodologii naționale de consultare a publicului, a unui studiu de caz și a unor proiecte de acorduri bilaterale și multilaterale privind evaluarea impactului asupra mediului în context transfrontier.

CONVENȚIA DE LA GENEVA, 1993 – prin Rezoluția nr. 2603 A XXIV a Adunării Generale O.N.U. din 1969 a

C

CON

fost declarată ca fiind contrare regulilor dreptului internațional consacrate în Protocolul de la Geneva din 1925, folosirea oricăror agenți chimici, gazoși, lichizi sau solizi care au efecte toxice asupra oamenilor, animalelor, plantelor. După 12 ani de negocieri, a fost deschisă spre semnare la 13 ianuarie 1993, la Geneva, Convenția privind interzicerea dezvoltării, producerii, stocării și folosirii armelor chimice și distrugerea acestora. România a semnat Convenția la 13 ianuarie 1993 și a ratificat-o prin Legea nr. 125 din 9 decembrie 1994. Prin H.G. nr. 211 din 18 mai 1994 s-a stabilit că autoritatea națională pentru aplicarea prevederilor Convenției este Agenția Națională de Control al Exporturilor Strategice și al Interzicerii Armelor Chimice.

CONVENȚIA DE LA HELSINKI, 1992 – convenția privind protecția și utilizarea cursurilor de apă transfrontiere și a lacurilor internaționale a fost semnată de 32 de țări europene la Helsinki, în anul 1992 și ratificată de România prin Legea nr. 30/1995. Documentul își propune a asigura prevenirea, controlul și reducerea poluării transfrontiere, gospodărirea durabilă a apelor, conservarea acestora și – în general – protecția mediului.

CONVENȚIA DE LA HELSINKI, 1974 – privind prevenirea poluării mediului marin în zona Mării Baltice, are caracter regional, a intrat în vigoare la 3 mai 1980, având ca părți Danemarca, Finlanda, Germania, Polonia, Suedia și fosta U.R.S.S. Convenția privește: poluarea de origine telurică, care ajunge în mare fie prin intermediul cursurilor de apă sau al aerului, fie direct de la așezările umane sau industriile situate pe litoral; poluarea de către nave; cea datorată echipajelor de agrement; și poluarea prin scufundare.

CONVENȚIA DE LA KUALA LUMPUR, 1985 – asupra

conservării naturii și resurselor naturale semnată la 9 iulie, care prevede două categorii de zone protejate: a) parcurile naționale, care trebuie să fie spații naturale suficient de întinse pentru a permite autoreglarea unuia sau mai multor ecosisteme și care nu au fost modificate în esența lor ca urmare a unor activități umane; b) rezervațiile – zone destinate conservării unor ecosisteme deosebite, a unui habitat critic, a unor anumite specii de animale sau vegetale, a unei arii de captare a apelor sau a unei arii care servește la conservarea unei alte resurse naturale sau a unui obiect care are valoare științifică, culturală sau recreativă.

CONVENȚIA DE LA LIMA, 1981 – privind protecția mediului marin și a zonelor de coastă ale Pacificului de Sud-Est, încheiată la 12 noiembrie, referindu-se la o zonă de 200 mile în care se aplică suveranitatea și jurisdicția părților și, dincolo de această zonă, în largul mării, până la o limită în interiorul căreia o poluare a largului mării poate afecta zona specificată mai înainte.

CONVENȚIA DE LA LOME, DIN 1989 – stabilește o serie de reguli referitoare la depozitarea, păstrarea, transportul și distrugerea deșeurilor sau altor substanțe periculoase în zona care formează Comunitatea economică africană.

CONVENȚIA DE LA LONDRA, 1973 – Convenția internațională pentru prevenirea poluării de către nave, Londra, 1973, prin care se urmărește conservarea mediului marin prin obținerea completei eliminări a poluării internaționale cu petrol și alte substanțe dăunătoare și să minimizeze accidentele de deversare a acestor substanțe. Convenția a fost modificată prin Protocolul încheiat la Londra la 17 februarie 1978. România a aderat la această convenție prin Legea nr. 6/1993.

C

CON

CONVENȚIA DE LA LONDRA, 1954 – Convenția internațională pentru prevenirea poluării apelor mării prin hidrocarburi, intrată în vigoare numai în 1958, a fost încheiată între: Algeria, Austria, Belgia, Canada, Yemen, Egipt, Franța, Germania, Grecia, India, Japonia și Mexic. Scopul: adoptarea de măsuri pentru prevenirea poluării mării cu petrol deversat de nave. Sunt exceptate tancurile petroliere sub 150 tone greutate și alte nave sub 500 tone greutate înregistrate în afara teritoriului sau de altă naționalitate și navele care se ocupă cu pescuitul balenelor.

CONVENȚIA DE LA MONTEGO BAY – Convenția Națiunilor Unite asupra dreptului mării, încheiată la 10 decembrie 1982 la Montego Bay, are un capitol consacrat protecției și conservării mediului marin; stabilește măsuri de prevenire, reducere și control al poluării; prevede formele de cooperare globală și regională; asistența tehnică; regulile internaționale și legislația națională care să prevină, să reducă sau să controleze poluarea, cu referiri exprese la poluarea din surse situate pe pământ, din activitățile asupra subsolului marin, poluarea prin deversări sau prin activitatea navelor și poluarea din atmosferă; garanții și proceduri legale în cazul încălcării regulamentelor pentru combaterea poluării; protejarea regiunilor înghețate ale mărilor și oceanelor; răspunderea în cazul producerii de prejudicii, cu excepțiile expres reglementate; corelația dintre obligațiile asumate de state prin această Convenție și cele asumate prin convenții speciale.

CONVENȚIA DE LA NEW YORK, 1982, – ca urmare a Conferinței O.N.U. din 1979 consacrate problemelor armelor inumane, în 1980 a fost încheiată Convenția privind interzicerea sau limitarea folosirii anumitor categorii de arme clasice care ar putea fi considerate ca producând efecte traumatiche excesive sau care ar lovi fără discriminare, convenție semnată de România la 8 aprilie 1982 și ratificată prin Legea nr. 40 din 24 mai 1995.

CONVENȚIA DE LA OSLO, 1972 – Convenția referitoare la prevenirea poluării marine cauzate de operațiunile de imersare efectuate de către nave și aeronave este prima convenție care are în vedere nu numai hidrocarburile, ci toate substanțele nocive luate în considerare după gravitatea pericolului pe care acestea îl prezintă. Convenția cuprinde substanțele nocive, după starea de toxicitate, în trei liste: una „neagră”, alta „cenușie” și a treia „albă” precum și stabilește o comisie cu anumite funcții de coordonare și control.

CONVENȚIA DE LA PARIS, 1960 – asupra răspunderii în domeniul energiei nucleare din 29 iunie 1960, intrată în vigoare la 1 aprilie 1963, cu amendament în 1964. Prin Legea nr. 106 din 3 octombrie 1992, România a aderat la Protocolul comun referitor la aplicarea Convenției de la Viena și a Convenției de la Paris, încheiat la Viena la 21 septembrie 1988 (M. Of. nr. 258 din 15 octombrie 1992).

CONVENȚIA DE LA PARIS, 1974 – privind prevenirea poluării marine de origine telurică, încheiată la 4 iunie 1974; este primul angajament regional încheiat în acest domeniu, care privește Oceanul Atlantic și, în anumite limite, Oceanul Arctic.

CONVENȚIA DE LA RAMSAR, 1971 – asupra zonelor umede, de importanță internațională, în special ca habitat al păsărilor acvatice, încheiată la 2 februarie 1971 sub egida UNESCO, amendată prin Protocolul de la Paris din 3 noiembrie 1982.

CONVENȚIA DE LA SOFIA, 1994 – act internațional denumit Convenția privind cooperarea pentru protecția și utilizarea durabilă a fluviului Dunărea a fost semnată la Sofia în 1994 de către 11 state dunărene (Austria, Bulgaria, Croația, Cehia, Germania, Moldova, România, Slovacia, Slovenia, Ucraina și Ungaria) și Uniunea Europeană, care

C

CON

constituie primul document juridic angajat în această materie. Convenția are ca obiect, în principal, cinci categorii de activități bine fundamentate menite să producă impacturi transfrontiere, și anume: evacuarea apelor uzate, amenajările hidrotehnice, exploatarea construcțiilor hidrotehnice existente, manipularea substanțelor periculoase, prevenirea accidentelor. Statele semnatare s-au angajat să asigure utilizarea durabilă a apelor Dunării prin promovarea și aplicarea principiilor și regulilor de bază în acest domeniu. În temeiul principiilor „poluatorul plătește“ și al „precauției“ au fost consacrate ca forme de cooperare consultările și activitățile comune, schimburile de informații și experiență în domeniul reglementărilor legale interne și internaționale. Cu privire la acest din urmă aspect, statele părți ale Convenției au promovat două reguli de bază: fiecare stat contractant este îndreptățit să adopte și să aplice măsuri mai severe decât cele care rezultă din prevederile Convenției și, respectiv, să nu pună în aplicare măsuri care ar putea cauza o creștere semnificativă, directă sau indirectă, a impacturilor asupra mediului riveran. Textul Convenției este însoțit de anexe privind: cele mai bune tehnici disponibile, lista sectoarelor industriale și a substanțelor periculoase, un ghid de apreciere generală a calității apei, Statutul Comisiei Internaționale pentru Protecția Fluviului Dunărea, precum și condițiile de arbitraj pentru cazul ivirii unor diferende între statele contractante sau între acestea și terțe persoane.

CONVENȚIA DE LA SOFIA, 1994 – privind cooperarea pentru protecția și utilizarea durabilă a fluviului Dunărea, ratificată de România prin Legea nr. 14/1994. Convenția se aplică bazinului hidrografic al fluviului Dunărea, având ca obiectiv gospodărirea durabilă și echitabilă a apelor, inclusiv pentru conservarea, îmbunătățirea și utilizarea rațională a apelor de suprafață și a celor subterane, în măsura în care aceste activități sunt posibile. Părțile contractante se angajează să depună toate eforturile pentru controlul pericolelor provocate de accidente cu substanțe periculoase pentru apă, inundații și îngheț pe fluviul Dunărea.

CONVENȚIA DE LA STRASBOURG, 1995 – document internațional adoptat de Consiliul Europei la Strasbourg în 1995 denumit Convenția privind responsabilitatea civilă pentru pagubele rezultând din activități periculoase pentru mediu, are ca scop garantarea, asigurarea unor reparații adecvate pentru prejudiciile cauzate ca urmare a desfășurării unor activități periculoase pentru mediu, prevăzând și mijloacele de prevenire a producerii pagubelor ecologice.

CONVENȚIA DE LA VIENA, 1963 – asupra răspunderii civile în materie de pagube nucleare, adoptată la 21 mai 1963 și intrată în vigoare la 12 noiembrie 1977. Prin Legea nr. 106 din 3 octombrie 1992, România a aderat la Protocolul comun referitor la aplicarea Convenției de la Viena și a Convenției de la Paris, încheiat la Viena la 21 septembrie 1988 (M. Of. nr. 258 din 15 octombrie 1992).

CONVENȚIA DE LA WASHINGTON (CITES) – privește comerțul internațional cu specii sălbatice de faună și floră pe cale de dispariție. România a aderat la această convenție la 15 iulie 1994. Obiectivul convenției îl constituie reglementarea comerțului internațional cu specii de plante și animale amenințate cu dispariția, recunoscându-se rolul esențial al instituționalizării unor instrumente de cooperare internațională pentru protecția acestor specii împotriva unei exploatare excesive, stimulată de comerțul internațional cu exemplare vii, cu părți sau produse din acestea.

Speciile de plante și animale care fac obiectul convenției sunt incluse în trei anexe, care se pot actualiza permanent în conformitate cu propunerile statelor semnatare. Speciile amenințate cu dispariția, care sunt sau ar fi afectate și mai mult prin comerț internațional, sunt menționate în prima anexă a convenției. Potrivit convenției, comerțul cu aceste specii trebuie supus unor reglementări foarte stricte, în sensul că nu trebuie autorizat decât în condiții excepționale,

C

CON

de către autoritățile naționale competente. Speciile care, deși nu sunt încă amenințate cu dispariția, ar putea deveni vulnerabile în cazul în care comerțul cu indivizi sau cu părți sau produse din aceștia nu este supus unor reglementări stricte, având drept scop evitarea unei supraexploatări incompatibile cu supraviețuirea lor, sunt menționate în cea de-a doua anexă a convenției. Speciile pe care o parte le declară supuse, în limitele jurisdicției sale, unor reglementări având drept scop prevenirea supraexploatării lor, stimulată de comerțul internațional, sunt menționate în anexa a treia a convenției. În această categorie intră, în primul rând, speciile endemice sau cele care, datorită unor cauze locale, sunt periclitate și au nevoie de instituirea unor mijloace de protecție.

Părțile nu vor permite comerțul cu indivizi ai speciilor înscrise în anexe decât în conformitate cu dispozițiile convenției. Sunt enunțate dispoziții detaliate asupra modului de reglementare a comerțului internațional cu speciile cuprinse în cele trei anexe și este reglementat regimul permiselor și certificatelor de import sau export, în baza cărora se poate realiza comerțul internațional cu aceste specii. Fiecare parte va desemna unul sau mai multe organe de gestiune competente, aparținând unei autorități administrative naționale, pentru a elibera permisele și certificatele de import sau export, precum și una sau mai multe autorități științifice naționale care să confirme, prin sistemul de permise și certificate stabilit de convenție și aplicat de toate statele părți, că exportul nu pune în pericol supraviețuirea speciei care se exportă.

CONVENȚIA DE LA WASHINGTON, 1940 – privind protecția naturii și prezervarea vieții sălbatice în emisfera vestică, consacrată, în special, creării de parcuri naționale, în care scop, 20 de state americane semnatare s-au angajat să exploreze posibilitățile existente pe teritoriul lor pentru crearea de astfel de parcuri, resursele lor urmând să nu formeze obiect de exploatare în scopuri comerciale, iar vânza-

rea,uciderea sau capturarea animalelor sălbatice să fie prohibite.

CONVENȚIA DINTRE GUVERNUL ROMÂNIEI ȘI GUVERNUL REPUBLICII BULGARIA– privind colaborarea în domeniul protecției mediului înconjurător, ratificată prin Legea nr. 97 din 16 septembrie 1992.

CONVENȚIA EUROPEANĂ DIN 1968 – privind protecția animalelor în transport internațional, semnată în anul 1968 de statele membre ale Consiliului Europei, text revizuit conform dispozițiilor din protocolul adițional (STE, nr. 103), intrat în vigoare la data de 7 noiembrie 1989, la care România a aderat prin H.G. nr. 267/1991.

CONVENȚIA INTERIMARĂ DE LA WASHINGTON, 1957 – Convenția interimară referitoare la conservarea focilor cu blană din Pacificul de Nord a fost adoptată la Washington în 1957 inițial pe o perioadă de 6 ani, reconfirmată în 1963, 1969, 1976, 1980, 1984. Convenția urmărește luarea unor măsuri eficiente în vederea atingerii posibilităților maxime, susceptibile de a fi obținute, ale resurselor de foci cu blană provenite din Oceanul Pacific de Nord, astfel încât populațiile de foci cu blană să poată fi aduse și menținute la nivele care să furnizeze cel mai bun randament, ținând seama de raportarea lor la productivitatea celorlalte resurse marine vii din regiune. Convenția a fost precedată de Tratatul din 1918 referitor la acest domeniu dintre Japonia, S.U.A., Regatul Unit și Rusia.

CONVENȚIA INTERNAȚIONALĂ DE LA VIENA, 1986 – Convenția privind notificarea rapidă a unui accident nuclear, adoptată de membrii Agenției Internaționale pentru Energie Atomică, la care s-au adăugat reprezentanți a zece organizații internaționale, la reuniunea care a avut loc între 21 iulie și 15 august 1986 (după accidentul de la Cernobil), la care România a aderat prin Decretul nr. 2/1990, publicat în M. Of. nr. 67 din 14 mai 1990.

C

CON

C

CON

CONVENȚIA INTERNAȚIONALĂ PENTRU PREVENIREA POLUĂRII DE CĂTRE NAVE – semnată la Londra în 1973 și modificată prin Protocolul de la Londra din 1978, are ca obiectiv conservarea mediului marin prin eliminarea completă a poluării internaționale cu petrol și alte substanțe dăunătoare, precum și minimalizarea riscului de deversare a acestor substanțe.

CONVENȚIA PENTRU PROTECȚIA MĂRII MEDITERANE ÎMPOTRIVA POLUĂRII – încheiată la Barcelona în februarie 1976.

CONVENȚIA PENTRU PROTEJAREA FOCILOR DIN ANTARCTICA, 1972 – urmărește protejarea focilor vii de la poli.

CONVENȚIA PRIVIND CONSERVAREA VIETII SĂLBATICE ȘI A HABITATELOR NATURALE DIN EUROPA – adoptată la Berna la 19 septembrie 1979, la care România a aderat prin Legea nr. 13/1993. Țările care au aderat la convenție se obligă: să pună în aplicare politicile naționale de conservare a florei și faunei sălbatice și habitatelor naturale, acordând o atenție deosebită speciilor vulnerabile și amenințate cu dispariția; să ia măsuri legislative și administrative necesare pentru protejarea habitatelor speciilor sălbatice, acordând o atenție deosebită protecției zonelor care au importanță pentru speciile migratoare, precum și pentru conservarea speciilor de floră migratoare, interzicându-se culegerea, recoltarea, tăierea sau dezrădăcinarea intenționată a plantelor avute în vedere și să stabilească măsuri legislative pentru deținerea sau comercializarea acestor specii. Pentru speciile de faună sălbatică ce trebuie conservată, cuprinse în anexa la convenție, se interzice capturarea intenționată în perioada de reproducere, dependență și hibernare, deținerea și comercializarea internă a acestor animale, vii sau moarte. Se mai cere adoptarea unor măsuri

legislative și administrative pentru protejarea unor specii de faună sălbatică pentru care se impune instituirea perioadelor de prohibiție sau aplicarea de măsuri pentru exploatarea, vânzarea, deținerea sau transportul acestora. Totodată, se va interzice utilizarea mijloacelor neselective de capturare și ucidere și a mijloacelor susceptibile să producă dispariția sau tulburarea liniștii populațiilor unor specii. Părțile convenției s-au angajat să-și coordoneze eforturile pentru conservarea speciilor migratoare enumerate în anexe, să ia măsuri ca perioadele de prohibiție să corespundă necesităților speciilor migratoare respective. Fiecare parte va încuraja reintroducerea speciilor indigene de floră și faună sălbatică și va controla strict introducerea speciilor neindigene.

CONVENȚIA PRIVIND DIVERSITATEA BIOLOGICĂ (RIO DE JANEIRO) – România a semnat convenția la 5 iunie 1992 și a ratificat-o la 13 iulie 1994.

Obiectivele acestei convenții se referă la conservarea diversității biologice, utilizarea rațională a componentelor sale, împărțirea corectă și echitabilă a beneficiilor ce reies din utilizarea resurselor genetice, accesul la resursele genetice prin transfer adecvat de tehnologii relevante. Statele au dreptul suveran de a-și exploata propriile resurse după politicile lor de mediu. Statele semnatare se angajează să stabilească zone protejate, să integreze problemele biologice în sistemele de dezvoltare pe plan național și să asigure întregii comunități umane avantajele ce decurg din utilizarea resurselor genetice, inclusiv asigurarea transferului de tehnologii biologice de la țările dezvoltate spre cele în curs de dezvoltare. Fiecare țară semnatară va face eforturi pentru a crea condiții în vederea facilitării accesului la resursele genetice, pentru utilizări sigure cu impact minim din punct de vedere al mediului.

Țările care au aderat la convenție vor facilita schimbul de informații, de rezultate ale cercetărilor tehnice, științifice,

C

CON

și social-economice, ca și informații privind prognozele în domeniul conservării și utilizării raționale a diversității biologice și vor dezvolta cooperarea în domeniul școlarizării de personal, schimbului de experți și cercetători științifici.

CONVENȚIA PRIVIND NOTIFICAREA RAPIDĂ A UNUI ACCIDENT NUCLEAR, – document internațional semnat la Viena în 1986, prin care părțile contractante au convenit ca – în vederea prevenirii accidentelor nucleare și a limitării consecințelor lor, precum și pentru a întări cooperarea internațională în dezvoltarea și utilizarea energiei nucleare în condiții de siguranță – să-și furnizeze reciproc informații relevante asupra accidentelor nucleare, cât mai curând posibil, în scopul limitării, într-o cât mai mare măsură, a consecințelor radiologice transfrontiere. Convenția a fost ratificată de România prin Legea nr. 43/1995. La aceeași dată a fost semnată și convenția cu privire la asistență în caz de accident nuclear sau urgență radiologică.

CONVENȚIA PRIVIND PROTECȚIA MĂRII NEGRE ÎMPOTRIVA POLUĂRII – semnată la București la 21 aprilie 1992, ratificată prin Legea nr. 98/1992. Prin această convenție s-au stabilit modalitățile comune de control, prevenire și combatere a poluării în Marea Neagră de către țările riverane acesteia. Aceste modalități sunt cuprinse în cele trei protocoale ale convenției, care se referă la: combaterea poluării din surse de pe uscat; combaterea poluării ca urmare a descărcării unor deșeuri în mare; combaterea poluării ca urmare a unor accidente pe mare. România a ratificat această convenție prin Legea nr. 98/1992.

CONVENȚIA PRIVIND PROTECȚIA APELOR RÂULUI TISA – și a afluenților ei împotriva poluării, încheiată la Szeged, 1986, potrivit căreia, în limitele teritoriului lor și în conformitate cu legislația internă, cu facilitățile tehnico-economice existente, părțile contractante

se obligă să ia măsuri pentru prevenirea poluării apei râului Tisa și a afluenților lui, prin intermediul unor organe competente urmărind: producerea și introducerea instalațiilor pentru protecția apei, cât și a metodelor progresive de protecție împotriva poluării; eficientizarea măsurilor ce se elaborează și se realizează pentru protecția apei împotriva poluării.

CONVENȚIA PRIVIND PROTECȚIA FIZICĂ A MATERIALELOR NUCLEARE – a fost semnată la Viena, la 3 martie 1980, ratificată de România prin Legea nr. 78/1993, publicată în M. Of. nr. 265 din 15 noiembrie 1993.

CONVENȚIA PRIVIND PROTECȚIA PATRIMONIULUI MONDIAL, CULTURAL ȘI NATURAL – a fost adoptată la Conferința generală a Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură, la Paris, la 16 noiembrie 1972, acceptată de România prin Decretul nr. 187/1990. Țările participante la această convenție s-au angajat să delimiteze și să identifice „patrimoniul natural” de pe teritoriul lor, adoptând o politică generală care să vizeze asigurarea funcționării patrimoniului natural și să integreze protecția acestui patrimoniu în programele de planificare generală. Pentru aceasta se vor institui pe teritoriu unul sau mai multe servicii de protecție, conservare, punere în valoare a patrimoniului cultural și natural, se vor lua măsuri juridice, științifice, tehnice, administrative și financiare adecvate pentru identificarea, protecția și conservarea patrimoniului. Se vor favoriza crearea și dezvoltarea de centre naționale sau regionale de formare în domeniul protecției, conservării și se va încuraja cercetarea științifică în acest domeniu. Orice stat parte la convenție poate să ceară asistență internațională în favoarea bunurilor de valoare universală excepțională din patrimoniul său natural. Statul parte la convenție poate cere asistență de la Comitetul Patrimoniului Mondial pentru problemele științifice și tehnice pe care le ridică protejarea, conservarea,

C

CON

punerea în valoare și refacerea patrimoniului natural, punerea la dispoziție de experți tehnici și formarea de specialiști, funizarea de echipament, împrumuturi cu dobândă mică, acordare de subvenții nerambursabile.

CONVENȚIA PRIVIND PROTECȚIA STRATULUI DE OZON – adoptată la Viena la 22 martie 1985; Protocolul de la Montreal privind substanțele care afectează stratul de ozon; Amendamentele de la Londra privind Protocolul de la Montreal. România a aderat la această convenție prin Legea nr. 84/1993. Ca parte la convenție, României îi revin o serie de obligații și anume: raportarea anuală în termen convenit a datelor statistice privind producția, importul și exportul de substanțe menționate în anexele Protocolului; adoptarea unor programe și raportarea bienală a activităților de cercetare, dezvoltare, schimb de informații privind tehnologiile de recuperare, reciclare, regenerare sau distrugere a substanțelor prevăzute în Protocolul de la Montreal și soluțiile de înlocuire a substanțelor controlate, a produselor care conțin sau sunt realizate cu ajutorul substanțelor controlate, precum și activitățile de informare a publicului privind efectele negative asupra mediului, pe care le au emisiile de substanțe reglementate prin Protocolul de la Montreal, sau alte substanțe care epuizează stratul de ozon; adoptarea unei strategii naționale de înlocuire a substanțelor reglementate și a tehnologiilor care le utilizează și aplicarea măsurilor de control prevăzute în Protocol; adoptarea unor programe de schimb de informații tehnice, juridice, economice, științifice în legătură cu stratul de ozon, substanțele care îl afectează și tehnologiile care utilizează astfel de substanțe; adoptarea și aplicarea unor reglementări interne privind controlul, reducerea și înlocuirea producției, importului și exportului de substanțe care afectează stratul de ozon; crearea unui cadru organizatoric național prin care să se supravegheze aplicarea Convenției de la Viena și a Protocolului de la Montreal, precum și a amendamentelor adoptate ulterior; adoptarea unor restricții comerciale privind importurile și exporturile de substanțe controlate, de produse

care conțin sau sunt realizate cu ajutorul substanțelor controlate; Elaborarea unui „Program național de înlocuire a substanțelor care afectează stratul de ozon“ care să constituie baza de obținere a suportului tehnic și financiar pentru proiectele și activitățile specifice de înlocuire și eliminare a substanțelor de natură antropică ce afectează stratul de ozon; elaborarea unui studiu privind consumul actual, producția de substanțe controlate prin Protocolul de la Montreal și previziunile pentru evoluția în următorii ani a acestor elemente. Acest studiu ar trebui să evidențieze structura industriei românești pe ramuri și domenii de activitate.

CONVENȚIA PRIVIND RĂSPUNDEREA CIVILĂ ÎN DOMENIUL ENERGIEI NUCLEARE – încheiată la Paris, la 29 iulie 1960, la care România a aderat prin Legea nr. 106/1992.

CONVENȚIA PRIVIND RĂSPUNDEREA CIVILĂ PENTRU DAUNE NUCLEARE – încheiată la Viena, la 21 mai 1963; Protocolul comun referitor la aplicarea Convenției de la Viena și a Convenției de la Paris, încheiat la 21 septembrie 1988, la care România a aderat prin Legea nr. 106/1992. Potrivit acestei convenții exploatantul unei instalații nucleare este ținut să răspundă pentru orice daună nucleară, dacă s-a dovedit că a fost cauzată de un accident nuclear, răspunderea având caracter obiectiv, iar statul pe teritoriul căruia se află instalația poate limita răspunderea exploatantului la un quantum care nu va fi inferior sumei de 5 milioane dolari S.U.A. pentru un accident nuclear. Potrivit convenției exploatantul este obligat să instituie o asigurare sau orice garanție financiară care să-i acopere răspunderea pentru dauna nucleară.

CONVENȚIA PRIVIND SCHIMBĂRILE CLIMATICE – document adoptat la Conferința de la Rio de Janeiro, 1992, ce cuprinde un angajament ferm al țărilor

C

CON

semnatare ca până în anul 2000 să-și reducă emisiile de bioxid de carbon în atmosferă la nivelul anului 1990. Documentul privește direct dezvoltarea industrială, producerea de energie, traficul rutier, problema putând fi rezolvată prin utilizarea unor tehnologii perfecționate. În acest scop, țările dezvoltate s-au angajat să creeze un fond special pentru asistența în țările în curs de dezvoltare sau să contribuie la furnizarea necesarului de energie al acestora.

CONVENȚIA PRIVIND SECURITATEA NUCLEARĂ – adoptată la Viena la 17 iunie 1994, ratificată de România prin Legea nr. 43/1995, publicată în M. Of. nr. 104 din 29 mai 1995. Prin această convenție s-a urmărit: atingerea și menținerea unui nivel ridicat de securitate nucleară, în întreaga lume, prin întărirea măsurilor la nivel național și prin cooperare internațională, incluzând – atunci când este cazul – cooperarea tehnică în domeniul securității nucleare; stabilirea și menținerea unui sistem eficient de protecție, în instalațiile nucleare, împotriva riscurilor radiologice potențiale, în scopul protejării indivizilor, societății și mediului împotriva efectelor nocive ale radiațiilor ionizante emise de aceste instalații; prevenirea accidentelor care au consecințe radiologice și atenuarea urmărilor lor acolo unde s-ar produce astfel de accidente.

CONVENȚIA RELATIVĂ LA PROTECȚIA RHINULUI CONTRA POLUĂRII CHIMICE – direct inspirată din directiva comunitară din 4 mai 1976 privind poluarea cauzată de unele substanțe periculoase deversate în mediile acvatice ale țărilor C.E.E. al cărui sistem general de protecție l-a adoptat.

CONVENȚIA-CADRU ASUPRA SCHIMBĂRILOR CLIMATICE – Convenția-cadru a Națiunilor Unite de la Rio de Janeiro a fost semnată de România la 5 iunie 1992 și ratificată la 6 mai 1994, prin care statul nostru și-a asumat următoarele responsabilități: să stabilească, să aducă

periodic la zi și să pună la dispoziția conferinței părților inventarele naționale ale emisiilor antropice, pe baza surselor acestora și ale absorbțiilor tuturor gazelor cu efect de seră, nereglementate de către Protocolul de la Montreal; să stabilească, să realizeze, să publice și să aducă la zi, în mod regulat, programe naționale și – dacă este cazul – regionale, care conțin măsuri vizând atenuarea schimbărilor climatice, ținând cont de emisiile antropice și de diminuarea gazelor cu efect de seră nereglementate de Protocolul de la Montreal; să încurajeze și să susțină, prin cooperare, punerea la punct, aplicarea și difuzarea de practici și procedee ce permit controlul, reducerea sau prevenirea emisiilor antropice de gaze cu efect de seră nereglementate de Protocolul de la Montreal în toate sectoarele pertinente, inclusiv cele privind energia, transportul, industria, agricultura, activitatea silvică și gospodărirea deșeurilor; să încurajeze gospodărirea rațională și să susțină prin cooperare conservarea și, dacă este cazul, consolidarea absorbțiilor și rezervoarelor tuturor gazelor cu efect de seră nereglementate de Protocolul de la Montreal, mai ales a biomasei, pădurilor, mărilor și celorlalte ecosisteme terestre și acvatice; să pregătească, în cooperare, adaptarea la impactul schimbărilor climatice, să conceapă și să pună la punct planuri corespunzătoare și integrate pentru gospodărirea zonelor de coastă și pentru protecția zonelor afectate de secetă; să încurajeze și să susțină prin cooperare lucrările de cercetare științifică, tehnologică, socio-economică ș.a., precum și schimburile de date științifice.

CONVENȚIE ASUPRA POLUĂRII ATMOSFERICE

– denumirea completă: Convenție asupra poluării atmosferice transfrontiere pe distanțe lungi, încheiată la Geneva la 13 noiembrie 1979, aprobată prin Decretul nr. 66/1990 și ratificată prin Legea nr. 8/1991. Părțile contractante, ținând seama de faptele și problemele în cauză, au hotărât să protejeze omul și mediul său contra poluării atmosferice, în care scop se străduiesc să limiteze și, în măsura posibilului,

C

CON

să reducă în mod treptat și să prevină poluarea atmosferică transfrontiere pe distanțe lungi. Părțile s-au angajat să elaboreze cele mai bune politici și strategii, inclusiv sisteme și măsuri de control al calității aerului care să fie compatibile cu o dezvoltare echilibrată.

CONVENȚIE ASUPRA ZONELOR UMEDE – denumirea completă este: Convenție asupra zonelor umede, de importanță internațională, în special ca habitat al păsărilor acvatică, încheiată la Ramsar (Iran) la 2 februarie 1971, sub egida UNESCO și amendată prin Protocolul de la Paris din data de 3 decembrie 1982, la care România a aderat, pe baza aprobării cuprinse în Decretul nr. 67/1990, prin Legea nr. 5/1991. Țările participante la convenție s-au angajat să desemneze zonele umede aparținând teritoriului lor, care apoi se includ în lista zonelor umede de importanță internațională. Țările au dreptul să adauge pe listă alte zone umede, să le extindă pe cele înscrise pe listă sau să le retragă de pe listă ori să le reducă întinderea. România este înscrisă cu zona umedă de importanță internațională „Rezervația Biosferei Delta Dunării”. Fiecare parte contractantă trebuie să respecte angajamentele sale pe plan internațional pentru conservarea, gestionarea și utilizarea rațională a populațiilor migratoare de păsări acvatică, să elaboreze și să aplice planuri de amenajare astfel încât să favorizeze conservarea zonelor umede înscrise pe listă. Convenția favorizează conservarea zonelor umede și a păsărilor acvatică, delimitându-se rezervații naturale în aceste zone, iar în cazul reducerii întinderii unei zone umede de interes național, trebuie să se creeze noi rezervații pentru păsările acvatică și protecția lor.

CONVENȚII ÎN DOMENIUL VETERINAR – Convenție sanitar-veterinară între Guvernul României și Guvernul Georgiei (H.G. 712/1996). – Convenție între Guvernul României și Guvernul Republicii Azerbaidjan privind cooperarea în domeniul veterinar (H.G. 714/1996).

– Convenție între Guvernul României și Guvernul Republicii Polone privind cooperarea în domeniul veterinar (H.G. 931/1996). – Convenție între Guvernul României și Guvernul Republicii Bulgaria privind colaborarea în domeniul veterinar (H.G. 1.191/1996).

C

COR

COOPERAREA ÎN DOMENIUL PROTECȚIEI MEDIULUI – principiu deosebit de important, cooperarea apărând ca o cerință firească, întrucât izolat, bazat numai pe puteri proprii, nici organele de stat, nici organismele nestatale și cu atât mai mult alte persoane juridice sau persoanele fizice nu ar putea obține decât, eventual, rezultate parțiale, dar neînsemnate raportate la sarcinile cunoscute în domeniul protecției mediului. Același lucru trebuie reținut și în privința statelor, care singure au mai puține șanse sau nu pot obține deloc rezultate în lupta împotriva poluării. Cooperarea este o necesitate obiectivă atât pe plan intern, cât și pe plan internațional.

COOPERĂRI ÎN DOMENIUL SECURITĂȚII NUCLEARE – Protocolul de înțelegere privind cooperarea în domeniul securității nucleare dintre Comisia Națională pentru Controlul Activităților Nucleare din România și Institutul de Securitate Națională Coreea.

CORESPONDENȚI NAȚIONALI – institute subordonate autorității naționale desemnate, care asigură schimbul de informații privitoare la substanțele și produsele chimice interzise și strict reglementate și care participă la activitatea Registrului Național al Substanțelor Chimice Potențial Toxice. C.n. au următoarele atribuții: 1) păstrează baza de date privind substanțele chimice potențial toxice, pusă la dispoziție de Registrul Internațional al Substanțelor Chimice Potențial Toxice și asigură serviciul de răspuns la solicitări din această bază pentru parteneri ai rețelei; 2) participă la activitatea Registrului Național al Substanțelor Chimice Potențial Toxice și la acțiunile inițiate de acesta; 4) participă

C

COR

la elaborarea inițiativelor legislative și a altor reglementări cuprinse în Programul de activitate al Registrului Național al Substanțelor Chimice Potențial Toxice; 4) organizează și țin la zi baza de date privind gestiunea substanțelor și produselor chimice potențial toxice și impactul acestora asupra sănătății umane și factorilor de mediu, în domeniul lor de activitate; 5) editează și difuzează diferite materiale de documentare și instruire; 6) acordă asistență tehnică și efectuează expertize, costul serviciilor fiind suportate de solicitanți; 7) participă la reuniuni internaționale, seminarii etc. care privesc domeniul de activitate al Registrului Național al Substanțelor Chimice Potențial Toxice; 8) colaborează cu alte institute subordonate autorității participante și cu organisme internaționale pentru îndeplinirea atribuțiilor ce le revin.

CORM – organism al plantelor superioare, format din rădăcină, tulpină (lăstar) și frunze. Plantele cu c. se numesc cormofite (în opoziție cu plantele inferioare, talofite). C. are o structură anatomică evoluată. Cormofite sunt criptogamele vasculare și plantele cu flori.

COSTUL POLUĂRII – efectul cosmic și social al poluării; pentru estimarea costului se folosește principiul evaluării costului aducerii zonei afectate la situația anterioară poluării sau a costului necesar pentru evitarea poluării. Introducerea unei dimensiuni economice pentru analiza poluării mediului natural este dificilă, datorită mării diversități de situații; ea poate deveni, însă, operațională pentru cazuri concrete și aspecte particulare.

Pot fi distinse patru categorii de costuri ale poluării: 1) costul prejudiciului (costul prejudiciilor directe – recolte distruse, maladii profesionale etc.); 2) costul evitării (costul economic și social al evitării prejudiciilor – echipamente de filtrare a aerului, echipamente de protecție etc.); 3) costul atenuării (costul resurselor necesare pentru atenuarea poluării și încadrarea ei în standarde); costul urmăririi (costul

resurselor necesare pentru proiectarea, planificarea, urmărirea și controlul poluării).

C

CUT

CRIPTOGAME – grupa mare de plante, inferioare nevasculare și vasculare, care se înmulțesc prin spori. Sunt plante lipsite de flori, cu organele de reproducere puțin aparente, spre deosebire de fanerogame, la care plantele au flori vizibile. Cuprinde ex. alge, ciuperci, licheni, mușchi, ferigi.

CRIZĂ ECOLOGICĂ – stadiul de dezvoltare atins de relațiile dintre Sociosferă – Biosferă – Tehnosferă, care face imposibilă desfășurarea normală a activităților subsistemelor fiecăruia dintre aceste trei majore sisteme. Ea este consecința creșterii impactului activității umane asupra biosferei și asupra condițiilor globale ale vieții, ducând la o scădere accelerată a diversității genofondului, la destabilizarea echilibrului ecologic global. Acest proces neexploziv se dezvoltă și se accentuează treptat, dar accelerat, pe măsura trecerii timpului.

CUTREMUR – mișcare oscilatorie (puternică) a scoarței pământului, provocată de dislocări subterane, de erupții vulcanice etc., care produc distrugeri materiale, mai ales atunci când construcțiile nu sunt proiectate pentru a rezista la seisme puternice, iar, odată cu acestea, cauzează mari pierderi de vieți omenești. Efectele lor ecologice pot fi amplificate de distrugerea unor obiective industriale care produc substanțe nocive (întreprinderi chimice, reactoare nucleare etc.).

D

DATE AFERENTE – date rezumative, deduse din balanțele de apă din amonte, în măsura în care sunt relevante și necesare pentru elaborarea balanțelor de apă din aval și a unei balanțe generale de apă pentru fluviul Dunărea. Astfel, datele aferente acoperă componentele balanței de apă pentru toate apele transfrontiere importante din bazinul hidrografic al fluviului Dunărea. Datele aferente se referă la secțiunile transversale ale apelor transfrontiere acolo unde ele delimitează, traversează sau sunt situate la frontierele dintre părțile contractante. (Convenția pentru protecția fluviului Dunărea).

DATORIE VAMALĂ – obligația unei persoane de a plăti drepturile de import sau de export.

DAUNĂ ECOLOGICĂ – expresie folosită pentru a releva trăsăturile particulare ale prejudiciilor indirecte rezultate din atingerile aduse calității mediului. Este vorba de prejudiciu cauzat mediului prin poluare care, în general, include atât pagubele suferite prin poluare de mediul natural, cât și pe cele suportate de om sau de bunuri. Se cunosc mai multe definiții privind dauna ecologică, dintre care amintim: este cea vătămare care aduce atingere ansamblului elementelor unui sistem și care, datorită caracterului său indirect și difuz, nu permite constituirea unui drept la reparație; este cea cauzată persoanelor și bunurilor de către mediul în care acestea

se găesc, mediul fiind considerat, în această concepție, cauza și nu victima daunelor; este vătămarea adusă de către om mediului; orice pagubă cauzată direct mediului, considerată independentă de repercusiunile sale asupra persoanelor și bunurilor. În general, **d.e.** este asemănată daunei produse prin poluare, vizând toate domeniile care contribuie la degradarea factorilor naturali.

DAUNĂ NUCLEARĂ – 1) decesul sau orice vătămare corporală a unei persoane, orice deteriorare a bunurilor, care provin sau rezultă din proprietățile radioactive ori dintr-o combinare a acestor proprietăți și a proprietăților toxice, explozive sau altor proprietăți periculoase ale unui combustibil nuclear, ale produselor sau deșeurilor radioactive care se află într-o instalație nucleară ori ale materialelor nucleare care provin dintr-o instalație nucleară sunt produse în această instalație, ori sunt trimise la aceasta; 2) orice altă pierdere sau daună astfel provocate, în cazul și în măsura în care prevede legea tribunalului competent; 3) dacă legea statului pe teritoriul căruia se află instalația prevede orice dăunare a persoanei, orice pierdere sau dăunare a bunurilor, care provin ori rezultă din orice radiație ionizantă emisă de orice altă sursă de radiații aflată într-o instalație nucleară. (Convenția privind răspunderea civilă pentru daune nucleare).

DEBIT DE SERVITUTE – debitul minim necesar a fi lăsat permanent într-o secțiune pe un curs de apă, în aval de o lucrare de barare, format din debitul salubru și debitul minim necesar utilizatorilor de apă din aval.

DEBIT SALUBRU – debitul minim necesar într-o secțiune pe un curs de apă, pentru asigurarea condițiilor naturale de viață ale ecosistemelor acvatice existente.

DEBITOR VAMAL – titularul unei datorii vamale.

D

DECIZIE VAMALĂ – orice act al autorităților vamale, privind reglementările vamale, adoptat de acestea, care produce efecte juridice asupra uneia sau mai multor persoane.

DEC

DECLARANT – persoana care întocmește și depune declarația vamală în nume propriu sau persoana în numele căreia este întocmită declarația vamală de către mandatar sau comisionar.

DECLARAREA CA ATARE A MONUMENTELOR ISTORICE – monumentele istorice aparținătoare statului sau unităților administrativ-teritoriale se declară, potrivit legii, ca făcând parte din domeniul public sau domeniul privat al statului, respectiv al unităților administrativ-teritoriale, prin lege, la propunerea Ministerului Culturii și a Departamentului pentru Administrație Publică Locală.

DECLARAȚIA ADUNĂRII GENERALE ONU DIN 1971 – asupra principiilor privind fundul mărilor și oceanelor și subsolul lor, dincolo de limitele jurisdicției naționale, care stabilește că fundul mărilor și oceanelor și subsolul lor formează patrimoniul comun al umanității, acestea neputând fi revendicate sau dobândite de către nici un stat sau altă persoană juridică ori persoane fizice.

DECLARAȚIA ASUPRA MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR – cel mai important document adoptat în cadrul Conferinței de la Stockholm, 1972; cuprinde 27 de principii privind drepturile și obligațiile statelor în domeniul protecției mediului, precum și căile și mijloacele de dezvoltare a cooperării internaționale, evidențiind legătura organică dintre protecția mediului și progresul economic și social. Prin acest document s-au pus bazele dreptului internațional al mediului.

DECLARAȚIA DE LA BUCUREȘTI 1985 – încheiată la 12 decembrie 1985, la București, Declarația privind

cooperarea statelor dunărene în domeniul gospodăririi și îndeosebi al protejării apelor Dunării împotriva poluării (statele semnatare: Austria, Bulgaria, Cehoslovacia, Germania, Jugoslavia, România și U.R.S.S.). În declarație sunt cuprinse următoarele obiective, ca parte integrantă a politicilor lor în materie de protecție a mediului: utilizarea rațională și conservarea resurselor de apă ale Dunării; prevenirea poluării apelor sale; supravegherea calității lor.

DECLARAȚIA DE LA BUCUREȘTI, 1985 – Declarația privind cooperarea statelor dunărene în materie de gospodărire și de protecție a apelor fluviului contra poluării a fost semnată la București, în 1985, cu ocazia Conferinței asupra gospodăririi apelor Dunării. Prin acest document internațional au fost proclamate ca obiective ale politicii statelor dunărene: utilizarea rațională și conservarea resurselor de apă ale Dunării, prevenirea poluării apelor sale, supravegherea calității acestora etc. Statele semnatare s-au angajat să ia măsuri în conformitate cu legislațiile lor pentru prevenirea poluării provocate – în special – de substanțe nocive și radioactive, pentru reducerea progresivă a nivelului poluării apelor Dunării, în vederea colaborării îndeaproape atât între ele, cât și cu organismele specializate ale O.N.U., în vederea reglementării aspectelor practice de interes vital și a transunerii acestora în acțiuni concrete în scopul prezervării apelor Dunării. În acest sens, sunt avute în vedere: efectuarea unui control sistematic al calității apelor Dunării, coordonarea programelor și metodelor privind supravegherea calității apelor prin schimburi de informații privind organele competente care se ocupă de controlul poluării apelor, organizarea în comun a unor întâlniri periodice ale reprezentanților organelor competente ale statelor dunărene pentru estimarea rezultatelor activității depuse și pentru soluționarea eventualelor probleme apărute în cadrul cooperării stabilite prin Declarație etc.

DECLARAȚIA DE LA GENEVA, 1979 – Declarația privind tehnologiile de fabricație puțin poluante sau fără

D

deșeuri, reutilizarea și reciclarea deșeurilor a fost adoptată la reuniunea la nivel înalt în cadrul Comunității Economice Europene a O.N.U. din 13-15 noiembrie 1979 de la Geneva.

DEC

DECLARAȚIA DE LA TOKIO – document elaborat în februarie 1987, în care se stabilește concepția strategică pentru asigurarea unei creșteri economice stabile și permanente pe întreaga Planetă, având la bază ideea fundamentală a ocrotirii mediului și a resurselor naturale, eradicarea sărăciei și a înapoierii economice. Potrivit declarației, tranziția spre dezvoltarea durabilă necesită schimbări pe scară largă în privința obiectivelor societății, problemele ridicate de mediu depășind granițele naționale, iar ciclul sărăciei și al privațiunilor poate fi eradicat numai prin planificarea și administrarea corectă a resurselor naturale ale Planetei.

DECLARAȚIA DE PRINCIPII – numită și „Carta Pământului“, adoptată la Rio de Janeiro, iunie 1992, cuprinde 27 de principii după care omenirea trebuie să se conducă în relațiile interumane, precum și în cele dintre om și natură, exprimând conceptul de „dezvoltare durabilă“ menit să polarizeze eforturile tuturor statelor și popoarelor în direcția conservării și protejării mediului și a resurselor naturale astfel încât să poată beneficia de acestea și generațiile viitoare.

DECLARAȚIA DE PRINCIPII ASUPRA CONSERVĂRII ȘI EXPLOATĂRII PĂDURILOR – document adoptat la Conferința de la Rio de Janeiro, 1992, care se dorea să fie o convenție, dar, datorită imposibilității realizării unui acord, a rămas doar o declarație de principii privind conservarea pădurilor tropicale, crunt exploatate în ultimul timp.

DECLARAȚIA DE PRINCIPIU ASUPRA LUPTEI ÎMPOTRIVA POLUĂRII AERULUI – document cu cel mai complex text în materie, adoptat de Consiliul de Miniștri

al Consiliului Europei la 8 martie 1968. Declarația conține reglementări fundamentale care au o viziune de ansamblu asupra poluării atmosferice, solicitând ca legislațiile naționale să prevadă sancțiuni împotriva celor care ar polua aerul. Declarația preconizează trei metode: 1) instalațiile fixe susceptibile a cauza o creștere sensibilă a poluării aerului să fie dependente, pentru funcționarea lor, de eliberarea prealabilă a unei autorizații individuale, emisă de organul de stat competent, în care să se specifice condițiile de instalare, construcție și exploatare, în scopul limitării emisiilor poluante; 2) instalațiile care, considerate izolat, nu sunt susceptibile de a produce creșteri sensibile ale poluării atmosferice, dar care, din cauza densității lor sau din alte motive, pot provoca o concentrație însemnată de poluanți, să fie obligate de a instala filtre sau să aibă un orar de funcționare, astfel încât să nu se înregistreze, practic, maximum de emisie poluantă stabilită teoretic; 3) vehiculele cu motoare și aparatele fabricate în serie care utilizează combustibili prin ale căror arderi rezultă emisii poluante, să fie supuse unor controale riguroase, care să aibă ca obiect starea tehnică a acestora.

DECLARAȚIA MINISTERIALĂ DE LA ODESA PRIVIND PROTECȚIA MĂRII NEGRE – pentru a stabili un cadru corespunzător, guvernele statelor riverane Mării Negre au decis formularea și adoptarea unei politici de mediu pentru protecția Mării Negre. Declarația adoptată la Odesa în 7 aprilie 1993, furnizează indicații clare asupra principiilor, căilor, scopurilor și priorităților comune pentru acțiuni regionale. Aceste acțiuni pot fi realizate prin eforturi individuale sau reunite ale statelor, pentru protejarea și conservarea mediului.

DECLARAȚIA PRIVIND PLANUL STRATEGIC DE LUPTĂ ÎMPOTRIVA MEDIULUI MARIN AL MĂRII NEGRE – adoptată la Istanbul în 1996 de către reprezentanții statelor părți ale Convenției de la București, prin

D

această declarație s-au amendat unele prevederi ale convenției amintite și s-au propus planuri de măsuri concrete prin care să se acționeze în direcția combaterii poluării marine.

DEC

DECLARAȚIE DE CONFORMITATE – declarație scrisă, făcută de un furnizor din țara de origine, informând, pe propria răspundere, că produsul este conform unei norme sau altui document specificat; declarație făcută de către un agent economic, prin care acesta informează, pe proprie răspundere, asupra faptului că un produs sau un serviciu este conform unei norme sau altui document specificat.

DECLARAȚIE VAMALĂ – act unilateral cu caracter public, prin care o persoană manifestă, în formele și în modalitățile prevăzute în reglementările vamale, voința de a plasa mărfurile sub un regim vamal determinat.

DELICT ECOLOGIC – denumire convențională folosită în privința faptei ilicite săvârșite în cadrul raportului de dreptul mediului, constând în neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare a unor obligații legale de a face sau a nu face ceva, adică într-o acțiune sau inacțiune cu urmări negative în privința mediului.

DELTA DUNĂRII – s-a format într-un fost golf marin începând din perioada aluviului. An de an, Dunărea a adus aici cantități din ce în ce mai mari de aluviuni, pe care le-a sedimentat, iar factorii externi le-au dat contururi variate, desăvârșite apoi și înobilate cu viață. Din suprafața sa de cca 5.000 kmp, aproximativ 80% este ocupată de bălți, lagune, mlaștini, gârle și canale, cca 15% de uscat inundabil (timp de 3-4 luni pe an) și doar 5% este uscat neinundabil. Climatul în Deltă este de tip temperat continental-moderat, cu temperaturi medii anuale de cca 11°C și precipitații cuprinse între 400 și 450 l/mp. Domină solurile de tip aluvionar, vegetația se caracterizează printr-o diversitate de tipuri

de fitocenoză și de stadii de evoluție ale acestora; domină stufărișul, cu o dezvoltare luxuriantă până la 3-5 m înălțime; vegetația lemnoasă este dispusă de-a lungul gârlelor și canalelor, constituind zăvoaiele de sălcii. Nota particulară este imprimată de prezența unor păduri, denumite local „hasmacuri“. Complexitatea structurală a florei și vegetației, varietatea formelor de microrelief, parametrii fizico-chimici diferiți ai apelor bălților și a lacurilor, precum și poziția **D.D.** la răscrucea unor climate și a unor căi de migrație, sunt elemente care explică și extraordinara diversitate faunistică. Argumentele constituirii unor rezervații nu au lipsit, astfel că, încă din primele decenii ale sec. XX, s-au luat măsuri pentru protejarea unor suprafețe a căror arie a crescut, paralel cu manifestarea unor presiuni sporite asupra biocenozelor deltaice. Reorganizările **D.D.** din 1961, 1970 și 1979 au ținut cont și de dezideratele eco-protective, fără, însă, a se materializa mai vechea idee de constituire a unui parc național. Chiar dacă astăzi s-a preferat (prin legislație) termenul de „Rezervație a Biosferei“, **D.D.** este organizată și gestionată după criteriile unui veritabil parc național, chiar dacă propunerea lansată în 1975 de a înființa două parcuri naționale în complexul deltaic românesc nu s-a realizat. Recentele măsuri legislative creează premisele pentru o substanțială și fundamentală reorganizare după criterii ecologice noi și pentru a se realiza o serioasă bază de studiu ecosistemic în deltă, asigurând astfel posterității cunoașterea celei mai tinere, mai complexe și mai interesante formațiuni naturale din România.

DEPLASARE TRANSFRONTIERĂ – orice mișcare a deșeurilor periculoase sau a altor reziduuri dintr-o zonă aflată sub jurisdicția națională a unui stat spre/sau printr-o zonă aflată sub jurisdicția națională a altui stat sau spre o zonă ce nu e sub jurisdicția națională a nici unui stat, cu condiția ca cel puțin două state să fie implicate în această deplasare.

DERATIZARE – acțiunea de a deratiza, de a stârpi șoa-recii sau șobolanii dintr-un local, un hambar, un vapor etc.

D

DES

DESCĂRCAREA – orice deversare deliberată de deșeuri sau alte materiale de pe nave sau aeronave; orice sabordaj deliberat de către nave sau aeronave. **D.** nu include: deversarea de deșeuri sau alte materiale care rezultă în mod direct sau indirect din exploatarea normală a navelor sau aeronavelor și a echipamentului lor, altele decât deșeurile sau alte materiale transportate de sau de la nave sau aeronave, care sunt exploatate în scopul deversării unor asemenea materiale sau derivate din tratarea unor asemenea deșeuri sau altor materiale pe nave sau aeronave; orice depunere de materiale pentru un alt scop decât simpla deversare a acestora, cu condiția ca o asemenea depunere să nu fie contrară scopurilor acestei convenții. (Convenție privind protecția Mării Negre împotriva poluării).

DESTINAȚIA VAMALĂ A MĂRFURILOR – plasarea mărfurilor sub un regim vamal, introducerea lor într-o zonă liberă sau antrepozit liber, reexportul acestora în afara teritoriului României, distrugerea sau abandonul în favoarea statului.

DEȘEU – orice substanță în stare solidă sau lichidă, provenită din procese de producție sau din activități casnice și sociale, care nu mai poate fi utilizată conform destinației inițiale și care, în vederea unei eventuale reutilizări în alte scopuri sau pentru limitarea efectelor poluante, necesită măsuri speciale de depozitare și păstrare. În esență, orice materie considerată ca atare sau definită juridic ca deșeu în țările unde aceasta se găsește sau este trimisă spre a se găsi sau materiale destinate eliminării, materii accidental deversate, pierdute, contaminate, devenite impropriei utilizării, diverse reziduuri ale producției etc.

DEȘEU REFOLOSIBIL – substanța, material produs provenit din activități industriale, agricole, din producții, transporturi, prestări de servicii și alte domenii de activitate, precum și din consumul populației, ale căror caracteristici

și proprietăți permit reintroducerea lor ca atare ca materii prime secundare în circuitul productiv fără pericol pentru mediu și/sau sănătatea populației.

D

DEȘ

DEȘEURI – substanțe rezultate în urma unor procese biologice sau tehnologice care nu mai pot fi folosite ca atare, dintre care unele sunt refolosibile; substanțe sau obiecte care sunt eliminate sau urmează a fi eliminate sau este necesar să fie eliminate în conformitate cu legislația națională. (Convenția de la Basel).

DEȘEURI ADMISE LA IMPORT – categorii de deșeuri valorificabile, admise la import, cu respectarea condițiilor legale: deșeuri din oțel (fier vechi), din fontă, din cupru, din alamă, din bronz, din plumb, din zinc, din aluminiu, din metale dure, din metale prețioase, din cioburi de sticlă, incolore și mate, din hârtii și cartoane, din filatură de bumbac și de lână cu conținut 100% fibră naturală și curate, deșeuri din fabricile de tricotaje tip bumbac și tip lână curată. Licențele de import se eliberează numai agenților economici comunicați Ministerului Comerțului de către ministerele de resort.

DEȘEURI PERICULOASE – deșeuri toxice, inflamabile, explozive, infecțioase, corosive, radioactive sau altele, care introduse sau menținute în mediu, pot dăuna acestuia, plantelor, animalelor sau omului.

DEȘEURI RADIOACTIVE – acele materiale rezultate din activitățile nucleare, pentru care nu s-a prevăzut nici o întrebuințare, care conțin sau sunt contaminate cu radionuclizi în concentrații superioare limitelor de exceptare.

DEȘEURI ȘI REZIDUURI – resturile tehnologice de orice natură, produsele și materialele cu termene de garanție depășite, produsele uzate fizic care nu mai au valoare de întrebuințare, precum și resturile menajere.

D

DET

DETERIORAREA MEDIULUI – alterarea caracteristicilor fizico-chimice și structurale ale componentelor naturale ale mediului, reducerea diversității și productivității biologice a ecosistemelor naturale și antropizate, afectarea echilibrului ecologic și a calității vieții cauzate, în principal, de poluarea apei, atmosferei și solului, supraexploatarea resurselor, gospodărirea și valorificarea lor deficitară, ca și prin amenajarea necorespunzătoare a teritoriului.

DEȚINĂTOR DE MATERII EXPLOZIVE – orice persoană juridică sau fizică în posesia sau deținerea căreia se află, licit, astfel de materii. Persoanele fizice nu au dreptul să dețină, să utilizeze, să transporte, să depoziteze, să experimenteze ori să mănuiască asemenea materii, dacă nu au fost autorizate și înregistrate conform legii, cu excepția pulberii necesare confecționării cartușelor pentru arme de vânătoare.

DEȚINĂTORI DE TERENURI – titularii dreptului de proprietate, ai altor drepturi reale asupra acestora sau cei care, potrivit legii civile, au calitatea de posesori ori deținători precari.

DEZASTRE – a) fenomene naturale distructive de origine geologică sau meteorologică, ori îmbolnăvirea unui număr mare de persoane sau animale, produse în mod brusc, ca fenomene de masă. În această categorie sunt cuprinse: cutremurele, alunecările și prăbușirile de teren, inundațiile și fenomenele meteorologice periculoase, epidemiile și epizootiile; b) evenimentele cu urmări deosebit de grave asupra mediului, provocate de accidente. În această categorie sunt cuprinse: accidentele chimice, biologice, nucleare, în subteran, avariile la construcții hidrotehnice sau conducte magistrale, incendiile de masă și exploziile, accidentele majore pe căile de comunicații, la utilaje și instalații tehnologice periculoase, căderile de obiecte cosmice, accidentele majore și avariile mari la rețelele de instalații și

telecomunicații. **D.** înseamnă distrugerea totală a factorului de mediu.

D

DEZINFECTANTE – substanțe sau produși chimici care, în contact cu germeni infecțioși, au asupra acestora o acțiune distructivă sau neutralizantă.

DIR

DEZINFECȚIE – acțiunea de dezinfectare, a distruge microbii sau paraziții animal și vegetali de pe obiecte, din încăperi sau din locuri infectate.

DEZVOLTARE DURABILĂ – dezvoltarea care corespunde necesităților prezentului, fără a compromite posibilitatea generațiilor viitoare de a le satisface pe ale lor.

DEZVOLTAREA ARMONIOASĂ A TUTUROR ACTIVITĂȚILOR – principiu care presupune realizarea unei dezvoltări armonioase a tuturor activităților economico-sociale cu cerințele protecției mediului, ce se traduce în practică prin identificarea în perspectivă a intereselor activităților îndreptate spre protecția mediului și a celorlalte activități (economice, de cercetare, de apărare a țării, privind sănătatea populației, învățământul etc.). În practica realizării acestui principiu pe plan juridic, prin crearea cadrului legal și aplicarea legislației, se urmărește ca protecția mediului și celelalte activități să se desfășoare nu împiedicând sau îngreunând mersul înainte, ci în deplină armonie, prin găsirea unor soluții ce satisfac toate interesele reale.

DIRECTIVA 92/3 (EURATOM) – dată de Consiliul Uniunii Europene la 3 februarie 1992 privește supravegherea și controlul transferului deșeurilor radioactive între statele membre, precum și intrarea sau ieșirea din spațiul comunitar.

DIRECȚIA GENERALĂ PENTRU AGRICULTURĂ ȘI ALIMENTAȚIE – organul de specialitate județean prin

D

DIS

care Ministerul Agriculturii și Alimentației asigură aplicarea în sectorul public și privat al strategiilor macroeconomice ale Guvernului, a programelor de dezvoltare calitativă și cantitativă a agriculturii și alimentației, utilizarea instrumentelor necesare înlăptuirii comenzilor de stat și stimulării activității agenților economici din acest domeniu.

DISPERSIA POLUANȚILOR ÎN ATMOSFERĂ – înălțimea coșurilor de evacuare în atmosferă a poluanților se determină pe bază de studii de dispersie, elaborate de la caz la caz, luând în considerare condițiile meteorologice și de amplasament specifice zonei în care acționează sursa de emisie, cu încadrarea în normele de emisie, utilizându-se metode de calcul adecvate și, dacă se consideră necesar de către proiectant, experimentarea pe model în tunele aerodinamice. În lipsa studiilor privind condițiile de dispersie, înălțimea coșurilor poate fi calculată potrivit metodologiei existente.

DISPOZITIVE GENERATOARE DE RADIAȚII IONIZANTE – dispozitive care produc radiații X, neutroni sau particule încărcate.

DOCUMENTE TEHNICE NORMATIVE – standardele române cu caracter obligatoriu, reglementările tehnice specifice aprobate de către organele de specialitate care au atribuții în acest sens, conform prevederilor legale în vigoare. Fiind vorba de produse și servicii care pot pune în pericol viața, sănătatea, securitatea muncii și protecția mediului, caracteristicile tehnice ale oricărui produs sau serviciu destinat punerii în circulație pe piață, importat sau fabricat, respectiv prestat, în România, trebuie să se încadreze în prescripțiile prevăzute în documentele tehnice normative în vigoare în România. Aceste cerințe nu se aplică produselor de ocazie furnizate ca antichități sau ca obiecte muzeistice.

DREPT DE FOLOSINȚĂ A APELOR – drept recunoscut de lege oricărei persoane de a folosi resursele de apă.

D

DREPTUL MEDIULUI – ramură a sistemului nostru juridic care înmănușiază normele juridice ce reglementează relațiile dintre persoane formate în legătură cu protecția și dezvoltarea mediului.

DUN

DREPTURI DE EXPORT – taxele vamale și orice alte sume care se cuvin statului la exportul de mărfuri.

DREPTURI DE IMPORT – taxele vamale, taxa pe valoarea adăugată, accizele și orice alte sume care se cuvin statului la importul de mărfuri.

DROJDIE DE VIN – depozitul format în recipiente în urma fermentării mustului, stocării vinului sau a mustului și a aplicării de tratamente autorizate asupra musturilor și vinurilor, precum și cel separat prin filtrarea sau centrifugarea acestor produse.

DRUMURI PUBLICE – căi de comunicație care asigură transporturile rutiere pentru satisfacerea cerințelor populației, ale economiei și ale apărării naționale. Acestea sunt: autostrăzile, drumurile naționale, drumurile județene și drumurile comunale.

DUNĂREA – curs de apă (fluviu) de importanță majoră și din punct de vedere ecologic în primul rând pe plan european, care pune numeroase probleme sub aspectul protecției sale. Bazinul său cuprinde cel mai mare număr de țări riverane. **D.** prezintă importanță majoră și datorită gradului sporit de poluare la care sunt supuse atât apele, cât și ecosistemele acvatice ale sale. Preocuparea statelor riverane la Dunăre pentru asigurarea, prin reglementări comune, a protecției juridice a apelor și ecosistemelor acvatice al

D

DUR

bazinului acestui fluviu este atestată încă din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, ea continuând și în prezent să determine țările interesate la eforturi susținute în acest sens și datorită faptului că bazinul dunărean nu are nici în prezent un adevărat „regim ecologic“. Amintim în acest sens: Convenția de la Belgrad din 1948; Declarația privind cooperarea statelor dunărene în materie de gospodărire și de protecție a apelor fluviului contra poluării, semnată la București în 1985; Convenția privind cooperarea pentru protecția și utilizarea durabilă a fluviului Dunărea, semnată la Sofia în 1994 ș.a.

DURATA MEDIE DE UTILIZARE – intervalul de timp, stabilit în documentele tehnice normative sau declarat de către producător ori convenit între părți, în cadrul căruia produsele, altele decât cele cu termen de valabilitate, trebuie să-și mențină caracteristicile calitative prescrise, dacă au fost respectate condițiile de transport, manipulare, depozitare și exploatare.

E

ECARISAJ – acțiunea de stârpire a câinilor vagabonzi.

ECARISARE – operație de tăiere a buștenilor pentru a se obține piese de lemn prismatice.

ECARISAT – buștenii tăiați în formă prismatică.

ECHILIBRU ECOLOGIC – ansamblul stărilor și interrelațiilor dintre elementele componente ale unui sistem ecologic, care asigură menținerea structurii, funcționarea și dinamica armonioasă a acestuia.

ECOLOGIE – interrelația dintre organisme și mediul lor de viață. Ca știință, e. se preocupă de cercetarea influenței factorilor externi asupra organismelor animale și vegetale, cu studiul interrelațiilor dintre organisme și mediul lor de viață. Principalele probleme: studiul circulației materiei și energiei în biosferă, principiile productivității biologice, dinamica populațiilor de animale și principiile conservării și reproducerii resurselor naturale.

ECOLOGIE A PLANTELOR – ramura ecologiei care studiază influența mediului asupra formei, structurii, chimismului și asupra tuturor manifestărilor vitale ale plantelor, precum și asupra răspândirii lor. Datele ecologiei plantelor

E

ECO

sunt utilizate în practica agricolă și silvică, în stabilirea măsurilor de îmbunătățire a climatului și solului etc.

ECOLOGIE ANIMALĂ – ramura ecologiei ce studiază modul de viață al animalelor în legătură cu condițiile de existență, însemnătatea acestor condiții pentru înmulțirea, supraviețuirea și repartiția animalelor, în scopul dirijării efectivului în sensul dorit prin intermediul modificărilor mediului. Folosind datele furnizate de sistematică, morfologie, genetică, fiziologie, deobotanică, precum și metodele chimiei, fizicii și ale statisticii matematice, ecologia servește ca bază teoretică pentru organizarea pescuitului și vânătorii, pentru acțiunile de combatere a dăunătorilor plantelor și agenților transmițători de boli, precum și pentru ocrotirea și aclimatizarea animalelor folositoare.

ECOSISTEM – complex dinamic de comunități de plante, animale și microorganisme și mediul lor lipsit de viață, care interacționează într-o unitate funcțională. **E.** sau biogeocoenoza reprezintă ansamblul biotopului, a biocenozei și a relațiilor complexe între și în interiorul acestor elemente. **E.** este un sistem funcțional care include o comunitate de ființe vii și mediul lor.

ECOTURISM – practicarea unui turism cu respectarea regulilor de protecție a mediului.

EDAFOTOPUL – reunește toți parametrii solului: bogăția în elemente nutritive, granulometria, panta, capacitatea de reținere a apei, volumul accesibil plantelor ș.a.

EDUCAȚIA ECOLOGICĂ – formarea unei noi atitudini, respectuoase față de mediu, concretizată într-o „etică globală“, bazată pe următoarele principii: 1) cuprinderea inter-

dependențelor; 2) cultivarea respectului față de natură; 3) tratarea sistematică (holistică, integrată) a fenomenelor din natură; 4) luarea în considerare a necesităților generațiilor viitoare; 5) sublinierea relației dintre salvarea mediului și dezvoltarea social-economică. **E.e.** este cea mai importantă modalitate, cel mai eficient mijloc de conservare a naturii.

E

ELI

EFICIENȚA COSTURILOR – realizarea unui obiectiv cu cel mai scăzut cost sau obținerea celui mai mare beneficiu la un cost dat.

EFLUENT – orice formă de deversare în mediu, emisie punctuală sau difuză, inclusiv prin scurgere, jeturi, injecție, inoculare, depozitare, vidanțare sau vaporizare.

ELEMENTE ALE PATRIMONIULUI ARHEOLOGIC – toate vestigiile, bunurile și alte urme ale existenței omenirii în trecut ale căror: – salvagardare și studiu permit redarea evoluției istoriei omenirii și a relației sale cu mediul natural; – principalele mijloace de informare le constituie săpăturile și descoperirile, precum și alte metode de cercetare asupra umanității și mediului înconjurător; – amplasarea se situează în orice spațiu ce ține de jurisdicția părților. În patrimoniul arheologic sunt incluse structurile, construcțiile, ansamblurile arhitecturale, siturile amenajate, măturile mobile, monumente de altă natură, precum și contextul lor, fie că se situează în sol sau sub apă.

ELEMENTE DE TAXARE – nivelul cotei procentuale prevăzute în tariful vamal, metodele de determinare a valorii în vamă și regulile de origine aplicabile.

ELIMINATOR – orice persoană care primește deșeurile periculoase sau alte reziduuri și care efectuează operațiile de eliminare a acestor deșeuri. (Convenția de la Basel).

E

EMA

EMANAȚIE LENTĂ DE GAZE – degajare continuă a gazului metan sau a bioxidului de carbon de pe suprafața masivului de roci aflat în contact cu atmosfera subterană, respectiv din pori, fisuri și crăpături, precum și din apele subterane care au străbătut roci calcaroase.

EMISIE DE POLUANȚI – eliminarea în atmosferă a unor poluanți solizi, lichizi sau gazoși din surse punctiforme sau de suprafață.

EMISII – poluanți evacuați în mediu, inclusiv zgomote, vibrații, radiații electromagnetice și ionizante, care se manifestă și se măsoară la locul de plecare din sursă.

ERUPȚIE DE GAZE – erupția de metan, de bioxid de carbon și de material mărunț, manifestarea dinamică sub greutatea coloanei de material, care provoacă pătrunderea acestuia în lucrarea minieră, fiind însoțită de degajarea metanului sau a bioxidului de carbon.

EȘANTION – porțiunea sau cantitatea de produse extrase dintr-un anumit lot, pe baza unor criterii stabilite prin standarde sau proceduri specifice, și care, ca urmare a încercărilor (verificărilor) efectuate asupra sa, permite să se estimeze calitatea întregului lot.

ETAPELE POLUĂRII ATMOSFEREI – 1) emisia diferitelor materiale sau substanțe poluante; 2) transmiterea respectivelor materiale sau substanțe poluante emantate prin curenții de aer în cele mai diferite direcții; 3) concentrarea diferiților poluanți în atmosferă, în diverse zone, în apropierea solului.

EVACUARE – măsură de protecție, constând în scoaterea din orașele reședință de județ, precum și din alte localități, la nevoie, în timp de război sau în caz de dezastre, a unor

instituții publice și agenți economici, categorii de populație și bunuri materiale, în zone și localități care asigură condiții de protecție a personalului, de funcționare a instituțiilor publice și a agenților economici respectivi și protejarea valorilor materiale și culturale.

E

EXE

EVALUAREA IMPACTULUI ASUPRA MEDIULUI

– cuantificarea efectelor activității umane și a proceselor naturale asupra mediului, a sănătății și securității omului, precum și a bunurilor de orice fel. Este un mecanism care oferă autorităților competente posibilitatea să adopte o decizie determinată de informații asupra repercusiunilor ecologice ale activității în cauză (doctrină) (v. și *studiul de impact*).

EXAMEN SANITAR VETERINAR – examen efectuat într-un laborator autorizat pentru decelarea prezenței trichinei din carnea proaspătă și în produsele din carnea proaspătă. Examenul se execută imediat după tăiere și se finalizează înaintea aplicării ștampilei de salubritate.

EXECUTAREA SANCTIUNILOR CONTRAVENȚIONALE ECOLOGICE

– acțiune de ducere la îndeplinire răspunderea contravențională în domeniul protecției mediului. Amenda contravențională se execută în două feluri: de către contravenient de bună voie din proprie inițiativă, prin achitarea sumei de bani stabilite de către persoana sau organul competent, plata putându-se face pe loc urmată de eliberarea chitanței sau la o unitate de CEC în termen de 15 zile de la data comunicării copiei procesului-verbal respectiv și a înștiințării de plată; de către organele de executare (organul care a aplicat amenda, dacă procesul-verbal de constatare a contravenției și aplicarea amenzii a rămas definitivă prin neexercitarea căii de atac de către contravenient în termenul prevăzut de lege ori de către organul care a soluționat plângerea) în mod silit. În acest scop, organele

E

EXP

arătate vor comunica din oficiu organului financiar al consiliului local unde domiciliază sau își are sediul contravenientul procesul-verbal de constatare a contravenției sau, după caz, o copie a încheierii sau a dispozitivului hotărârii judecătorești de soluționare a plângerii. Executarea se face asupra veniturilor sau bunurilor contravenientului, în condițiile stabilite de lege. În cazul contravenienților persoane juridice executarea silită se face prin intermediul unității bancare unde aceștia își au deschise conturile.

EXPLOATANT – în ce privește o instalație nucleară, persoana desemnată ori recunoscută de statul pe teritoriul căruia se află instalația ca exploatant al acesteia. (Convenția privind răspunderea civilă pentru daune nucleare).

F

FALEZA MĂRII – mal înalt și abrupt al unei mări.

FAPTA CONTRAVENTIONALĂ – element constitutiv al contravenției ecologice, constând în acțiunea sau inacțiunea subiectului activ, în nerespectarea unei interdicții sau a unei obligații stabilite de legislația mediului. Acțiunea sau inacțiunea produce consecințe negative, constând în poluarea directă sau indirectă a mediului sau în punerea în pericol a unor valori ecologice, de mediu în general, stabilite în legislația mediului.

FAPTĂ ILICITĂ – condiție a răspunderii civile pentru poluare, constând în conduita subiectului de drept – persoană fizică sau persoană juridică –, concretizată printr-o acțiune sau inacțiune prin care se încalcă dispozițiile privind protecția, conservarea și dezvoltarea mediului și se cauzează un prejudiciu patrimonial. Noțiunea de faptă cunoaște mai multe accepțiuni: într-o accepțiune restrânsă această noțiune poate fi percepută ca materializarea atitudinii psihice a subiectului; într-o accepțiune mai largă noțiunea de faptă cuprinde, pe lângă manifestarea exterioară a voinței, și rezultatul, efectele conduitei, care presupun crearea sau modificarea unor situații juridice existente.

FAPTĂ POLUANTĂ – conduita subiectului de drept –

F

FÂN

denumit poluator sau agent poluant –, concretizată într-o acțiune sau inacțiune, prin care se încalcă o dispoziție legală imperativă ce privește protecția, conservarea și dezvoltarea condițiilor de mediu. În sens restrâns, noțiunea de faptă poate fi percepută ca materializarea atitudinii psihice a subiectului raportului juridic de mediu, iar în sens mai larg, care cuprinde, pe lângă manifestarea exterioară a voinței, și rezultatul, adică efectele acesteia, care presupun crearea sau modificarea unor situații juridice existente.

FÂNTÂNĂ – puț, groapă cilindrică sau piramidală, cu pereții pietruți, cu ghizduri împrejur, săpată în pământ până la nivelul unui strat de apă și care servește la alimentarea cu apă. Construcție care adăpostește o sursă de apă.

FLORA – totalitatea speciilor de plante dintr-o anumită regiune sau zonă geografică, dintr-un anumit mediu caracteristic (de nisip, de sărături etc.) sau dintr-o perioadă geologică.

FLORA SĂLBATICĂ – flora care crește spontan, în mod natural, fără intervenția omului, reprezentând nu numai o bogăție naturală, ci și una estetică și de interes științific.

FLORĂ MICROBIANĂ – microorganisme vegetale (bacterii, actinomicete, drojdii, mucegaiuri etc.), care pot exista în sol, apă, aer, alimente sau cavitatea bucală, în intestin etc. și pot fi alcătuite din specii banale, inofensive sau din specii patogene.

FLORĂ SPONTANĂ – vegetația care crește în diferite zone și înălțimi fără intervenția omului. La noi, distingem: zona stepelor, zona pădurilor, zona alpină.

FLUVIU – curs de apă individualizat, în general de lungime și debit mare, care colectează toate apele curgătoare dintr-un bazin hidrografic și curge printr-o albie bine definită, creată de el și se varsă într-o mare sau lac.

FLUVIU INTERNAȚIONAL – curs de apă care are legătură navigabilă cu marea și care străbate sau separă teritoriul a două sau mai multe state.

F

FOL

FOLOSIREA APELOR – utilizarea acestui element natural al mediului natural pentru satisfacerea diferitelor nevoi, în condițiile stabilite de lege. Apele de suprafață sau subterane pot fi folosite liber, cu respectarea normelor sanitare și de protecție a calității apelor, pentru băut, adăpat, udat, spălat, îmbăiat și alte trebuințe gospodărești, dacă pentru aceasta nu se folosesc instalații sau se folosesc instalații de capacitate mică de până la 0,2 litri/secundă, destinate exclusiv satisfacerii necesităților gospodăriei proprii. Orice persoană fizică, pe proprie răspundere, poate utiliza liber apele marine, din afara zonelor de restricție, pentru îmbăiere. Satisfacerea cerințelor de apă ale populației are prioritate față de folosirea apei în alte scopuri. De asemenea, au prioritate, față de alte folosințe, alimentarea cu apă pentru animale, refacerea rezervei intangibile de apă după incendii, precum și debitele necesare menținerii echilibrului ecologic al habitatului acvatic. Restrângerea utilizării apei potabile pentru populație, în folosul altor activități, este interzisă. Apa potabilă distribuită organizat în centre populate poate fi utilizată și în alte scopuri, numai dacă s-a asigurat satisfacerea integrală a cerințelor populației, animalelor și ale unor activități care necesită apă de această calitate. Alimentarea cu apă potabilă în alte scopuri va fi limitată sau desființată numai atunci când apar cerințe noi în alimentarea cu apă a populației.

Dreptul de folosință a apelor de suprafață sau subterane, inclusiv a celor arteziene, se stabilește prin autorizația de gospodărire a apelor și se exercită potrivit prevederilor legale. Acest drept include și evacuarea, în resursele de apă, de ape uzate, ape din desecări ori drenaje, ape meteorice, ape de mină sau de zăcământ, după utilizare. Utilizatorii de apă sunt obligați să respecte normele de consum de apă pe unitatea de produs sau pe activitate și să economisească apa prin folosire judicioasă, recirculare și folosire repetată.

F

De asemenea, au obligația să asigure întreținerea și repararea instalațiilor proprii și a celor din sistemele de alimentare cu apă și canalizare-epurare, după caz.

FON

FOND CINEGETIC – animalele sălbatice de interes vânătorească, împreună cu biomurile acestora; resursă naturală de interes național și internațional, administrat și gestionat în scopul conservării biodiversității faunei sălbatice, menținerii echilibrului ecologic, exercitării vânătoriei și satisfacerii altor cerințe social-economice. **F.c.** – vânatul – este bun public de interes național.

FOND DE VÂNĂTOARE – unități de gospodărire cinegetică, care alcătuiesc fondul cinegetic al României, constituite pe toate categoriile de teren, indiferent de proprietar, și astfel delimitate încât să asigure o cât mai mare stabilitate vânatului în cuprinsul acestora. Suprafața unui **f.v.** este de cel puțin 5.000 ha la câmpie, 7.000 ha la deal și 10.000 ha la munte.

FOND PISCICOL – totalitatea populațiilor piscicole și a celorlalte resurse naturale de hrană ce constituie fauna acvatică a bazinelor piscicole.

FOND SPECIAL AL DRUMURILOR PUBLICE – este înființat pentru completarea surselor de finanțare necesare construcției, modernizării, administrării, întreținerii și reparării drumurilor publice (autostrăzi, drumuri naționale, județene și comunale). Fondul special se constituie: prin aplicarea unei cote de 25% asupra prețului cu ridicata, exclusiv accizele, pentru carburanții auto livrați la intern de către producători și asupra valorii în vamă pentru carburanții auto importați; prin aplicarea unei cote de 5% asupra prețului cu ridicata, exclusiv accizele, pentru autovehiculele și remorcile livrate de către producătorii din țară și destinate vânzării pe piața internă, cu excepția tractoarelor și mașinilor agricole, pentru care se va aplica o cotă de 5%

începând cu data de 1 ianuarie 1998, precum și asupra valorii în vamă a autovehiculelor și remorcilor importate. **F.s.d.p.** se repartizează astfel: 65% pentru drumurile naționale; 35% pentru drumurile județene și comunale. Sumele din acest fond vor fi folosite în exclusivitate în scopul pentru care au fost constituite. Controlul se exercită de către Regia Automată „Administrația Națională a Drumurilor din România“, precum și de către organele de specialitate ale Ministerului Transporturilor.

F

FON

FONDUL MONDIAL PENTRU NATURA SĂLBATICĂ – organizație internațională, înființată în 1961.

FONDUL APELOR – fond special extrabugetar, constituit din taxele și tarifele pentru serviciile de avizare și autorizare, stabilite conform legii, precum și din penalitățile ce se aplică acelor utilizatori de apă la care se constată abateri de la prevederile contractelor încheiate atât pentru depășirea cantităților de apă prelevate, cât a concentrațiilor și cantităților de substanțe impurificatoare evacuate. **F.a.** este gestionat prin buget separat, fiind folosit, împreună cu alte surse, pentru susținerea financiară a activităților prevăzute de lege.

FONDUL DE CONSERVARE ȘI REGENERARE A PĂDURILOR – cuprinde mijloace financiare care se folosesc pentru împădurirea unor terenuri goale, pentru regenerarea suprafețelor parcurse cu tăieri, gospodărirea cu prioritate a unor păduri cu funcții speciale de protecție, acoperirea cheltuielilor ocazionate de eventualele calamități asupra pădurilor și pentru cumpărarea de terenuri potrivit prevederilor legii. Se constituie din următoarele: contravaloarea terenurilor scoase definitiv din fondul forestier; contravaloarea pierderilor de creștere determinate de exploatarea arborilor înainte de vârsta exploatabilității stabilită prin amenajamentele silvice în cazul terenurilor scoase definitiv din fondul forestier, precum și despăgubirile pentru daune produse fondului forestier; tarifele pentru efectele favorabile

F

FON

determinate de funcțiile de protecție ale pădurilor; 20-25% din încasările realizate din valorificarea masei lemnoase pe picior provenită din produse principale și secundare; alocații de la bugetul de stat; sumele rămase disponibile la finele anului.

FONDUL DE PROTECȚIE A VÂNATULUI – parte componentă a bugetului de stat administrat de către autoritatea publică centrală care răspunde de silvicultură, fond constituit din următoarele surse: a) venituri realizate din atribuirea gestionării fondurilor de vânătoare; b) despăgubiri pentru daunele aduse fondului cinegetic prin fapte ilicite, în situația în care nu a fost afectată cota de recoltă; c) donații și sponsorizări; alte venituri. Fondul se utilizează pentru: acțiunile de refacere a potențialului biogenic al unor fonduri de vânătoare, combaterea unor epizootii la vânat; organizarea, desfășurarea și stimularea activității de combatere a braconajului; stimularea inspectorilor voluntari de vânătoare; organizarea, desfășurarea și participarea la acțiuni științifice și de reprezentare la nivel național și internațional în domeniul cinegetic; finanțarea unor proiecte, studii și cercetări în domeniul cinegetic; finanțarea unor acțiuni de pregătire profesională în domeniul cinegetic.

FONDUL FORESTIER NAȚIONAL – pădurile, terenurile destinate împăduririi, cele care servesc nevoilor de cultură, producție ori administrație silvică, iazurile, albiile pâraielor, precum și terenurile neproductive, incluse în amenajamentele silvice, indiferent de felul dreptului de proprietate.

FONDUL FUNCİAR AL ROMÂNIEI – totalitatea terenurilor de orice fel, indiferent de destinație, de titlul pe baza căruia sunt deținute sau de domeniul public ori privat din care fac parte.

FONDUL NAȚIONAL DE DATE DE GOSPODĂRIRE A APELOR – cuprinde informațiile hidrometeoro-

logice, hidrogeologice și cele de gospodărire a apelor se obțin prin unități ale Regiei Autonome „Apele Române“, de la alte unități specializate autorizate și direct de la utilizatorii de apă. Întocmirea și ținerea la zi a acestui fond de date se asigură de Regia Autonomă „Apele Române“. Acest fond, precum și evidența apelor ce aparțin domeniului public sunt incluse în Cadastrul apelor, cu excepția apelor geotermale. Persoanele fizice și juridice au acces la informațiile ce constituie **F.n.d.g.a.**, în baza unei proceduri stabilite de ministerul de resort.

FONDUL PATRIMONIULUI MONDIAL – fond creat pentru protejarea patrimoniului mondial, cultural și natural, de valoare universală excepțională. **F.p.m.** este constituit ca fond de depozit, conform dispozițiilor regulamentului financiar al O.N.U. pentru Educație, Știință și Cultură. Resursele fondului sunt formate din: a) contribuțiile obligatorii și contribuțiile voluntare ale statelor părți la convenție; b) vărsăminte, donații sau legate, care vor putea fi făcute de către alte state, O.N.U. pentru Educație, Știință și Cultură, alte organizații din sistemul Națiunilor Unite, în special Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare și alte organizații interguvernamentale; organismele publice sau private, sau persoane particulare; c) orice dobânzi produse de resursele fondului; d) produsul colectelor și încasărilor de la manifestările organizate în beneficiul fondului; e) toate celelalte resurse autorizate de regulamentul Comitetului patrimoniului mondial.

FORMELE POLUĂRII ATMOSFERICE – poluarea atmosferei poate fi produsă de fenomene naturale sau de activități umane. Poluarea pe cale naturală a atmosferei poate fi rezultatul fie a unor furtuni de nisip produse, în special, în zonele deșertice sau cele limitrofe lor, fie a emansiilor de gaze nocive și de praf sau alte substanțe dăunătoare, provocate de exploziile vulcanice. De cele mai multe ori, însă, poluarea atmosferei este rezultatul desfășurării diverselor

F

FUN

activități umane. Sub acest aspect, poluarea atmosferei se poate manifesta, în principiu, sub două forme: a) introducerea în atmosferă a unor gaze și altor substanțe reziduale produse de activitățile industriale; b) emanația gazelor de eșapament ale autovehiculelor (sau altor mijloace de transport). La cele două forme ale poluării atmosferei se mai adaugă fumatul.

FUND MARIN CARE POATE RĂMÂNE DESCOOPERIT – ridicătură naturală de teren care este înconjurată de mare, descoperită în timpul refluxului și acoperită în timpul fluxului. Dacă acest fund se găsește, în întregime sau parțial, la o distanță de continent sau de o insulă care nu depășește lățimea mării teritoriale, linia refluxului la acest fund marin poate fi luată ca linie de bază pentru a se asigura lățimea mării teritoriale. Dacă fundul se află în întregime la o distanță de continent sau de o insulă, care depășește lățimea mării teritoriale, el nu are o mare teritorială proprie.

G

GENERATOR DE DEȘEURI – orice persoană fizică sau juridică care procesează, amestecă sau schimbă în vreun fel natura compoziției deșeurilor.

GOLF – o creastă bine marcată, a cărei pătrundere în uscat, în raport cu lărgimea gurii sale, este astfel încât apele pe care le include sunt înconjurate de țărnișă, constituind mai mult decât o simplă curbă a țărnișii. O creastă nu este considerată drept un golf decât dacă suprafața sa este cel puțin egală cu cea a unui semicerc, care are ca diametru linia dreaptă trasă de-a curmezișul intrării creștii.

GOSPODĂRIRE – colectarea, transportul și eliminarea deșeurilor periculoase sau a altor reziduuri, incluzând și măsurile de securitate ce trebuie luate după depozitarea în locurile special amenajate.

GOSPODĂRIREA APELOR – activitățile care, printr-un ansamblu de mijloace tehnice și măsuri legislative, economice și administrative, conduc la cunoașterea, utilizarea, valorificarea rațională, menținerea sau îmbunătățirea resurselor de apă pentru satisfacerea nevoilor sociale și economice, la protecția împotriva epuizării și poluării acestor resurse, precum și la prevenirea și combaterea acțiunilor distructive a apelor.

G

GOS

GOSPODĂRIREA DURABILĂ A RESURSELOR DE APĂ – principiu pe care se bazează măsurile ce se iau pentru protejarea și utilizarea apei. În virtutea acestui principiu, utilizarea resurselor de apă trebuie să răspundă necesităților generațiilor prezente, fără, însă, a compromite capacitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile necesități.

GOSPODĂRIREA ECOLOGICĂ RAȚIONALĂ A DEȘEURILOR PERICULOASE ȘI A ALTOR REZIDUURI – totalitatea măsurilor practice necesare unei gospodăririi a deșeurilor periculoase sau a altor reziduuri, de natură să asigure protecția sănătății omului și a mediului împotriva efectelor nocive ce pot rezulta din aceste reziduuri.

GRUPE DE PĂDURI – în raport cu funcțiile pe care le îndeplinesc distingem: păduri cu funcții speciale de protecție a apelor, a solului, a climei și a obiectivelor de interes național, păduri pentru recreere, păduri de ocrotire a genofondului și ecofondului, precum și pădurile declarate monumente ale naturii și rezervații; păduri cu funcții de producție și de protecție în care se urmărește să se realizeze, în principal, masă lemnoasă de calitate superioară și alte produse ale pădurii și, concomitent, protecția calității factorilor de mediu.

H

HABITAT – locul sau tipul de loc în care un organism sau o populație există în mod natural.

IMERSIUNE – orice evacuare deliberată de deșeuri sau de alte materii de pe nave, aeronave, platforme sau alte lucrări plasate pe mare; orice sabordare pe mare a unor nave, aeronave, platforme sau alte lucrări. Imersiunea nu vizează: evacuarea de deșeuri sau de alte materii provenind direct sau indirect din exploatarea normală a navelor, aeronavelor, platformelor sau a altor lucrări plasate pe mare, precum și de la echipamentul acestora, cu excepția deșeurilor sau a altor materii transportate de nave sau transbordate pe nave, aeronave, platforme sau alte lucrări plasate pe mare, care sunt folosite pentru eliminarea acestor materii sau derivate din tratarea unor asemenea deșeuri sau a altor materii la bordul acestor nave, aeronave, platforme sau lucrări; depozitarea unor materii în alt scop decât simpla lor eliminare, sub rezerva ca această depozitare să nu contravină scopurilor convenției.

IMISIE – transferul poluanților în atmosferă către un receptor (omul și factorii sistemului său ecologic, bunuri materiale etc.)

IMISII EXCESIVE – imisiile care depășesc de cel puțin de 3 ori una sau mai multe dintre concentrațiile maxime admisibile, stabilite prin standard de stat. În situația în care pentru un poluant nu este fixată valoarea limitată, imisiile

sunt considerate ca fiind excesive, atunci când din observații, măsurători sau anchete rezultă că: a) amenință sănătatea oamenilor și a animalelor, vegetația, biocenozele și biotopurile lor; b) incomodează sensibil comunități umane; c) aduc prejudicii construcțiilor; d) aduc prejudicii solului, vegetației sau calității apelor.

IMP

IMPACT ASUPRA MEDIULUI – orice efect asupra mediului, cauzat de o activitate dată, inclusiv asupra sănătății și siguranței oamenilor florei, faunei, solului, aerului, climatului, peisajului și monumentelor istorice sau asupra altor structuri fizice ori asupra interacțiunii acestor factori, include, de asemenea, efecte asupra moștenirii culturale sau condițiilor socio-economice rezultate din degradarea acestor factori.

IMPACT TRANSFRONTIER – orice efect negativ semnificativ asupra mediului, rezultat dintr-o schimbare în condițiile apelor transfrontiere, cauzată de o activitate umană a cărei origine fizică este situată în întregime sau parțial într-o zonă aflată sub jurisdicția unei părți (țări), produsă asupra mediului dintr-o zonă aflată sub jurisdicția altei părți (țări). Astfel de efecte asupra mediului includ: atentate la sănătatea și securitatea omului, flora, fauna, solul, aerul, apa, clima, peisajul și monumentele istorice sau alte construcții sau interacțiunea între acești factori; ele includ, de asemenea, efecte asupra moștenirii culturale sau asupra condițiilor socio-economice care rezultă din alterarea acestor factori.

IMPORTUL DEȘEURILOR ÎN ROMÂNIA – în conformitate cu prevederile Legii protecției mediului din 1995, importul în România de deșeuri de orice natură, în stare brută sau prelucrată, este interzis, cu excepția anumitor categorii de deșeuri care constituie resurse secundare de materii prime utile, în conformitate cu reglementările speciale în vigoare, propuse de autoritatea centrală pentru protecția mediului și aprobate de guvern. Această activitate este

condiționată de obținerea prealabilă a acordului sau autorizației de mediu, precum și a licenței de import eliberată de Ministerul Industriei și Comerțului, cu acordul Ministerului Sănătății. Importatorul va trebui să obțină de la exportator o declarație de conformitate, un certificat care să ateste că respectivele mărfuri nu prezintă risc toxicologic și ecologic, precum și viza organelor vamale din țara de origine a deșeurilor.

INCIDENT NUCLEAR – eveniment nuclear care se petrece în interiorul zonei de lucru, provocând iradierea sau contaminarea radioactivă, mai ales, a personalului expus profesional și a locului de muncă, peste limitele admise de normele în vigoare.

INFORMAȚII DE GOSPODĂRIRE A APELOR – caracteristicile cantitative și calitative ale resurselor de apă, zonele inundabile, degradările albiilor și malurilor, lucrările de amenajare a bazinelor hidrografice și alte lucrări care au legătură cu apele, inclusiv sursele de poluare și lucrările pentru protecția calității apelor și alte elemente caracteristice naturale sau antropice, precum și drepturile de utilizare a apelor.

INFRAȚIUNI ECOLOGICE – fapte periculoase de natură să pună în pericol viața ori sănătatea umană, animală sau vegetală, prin săvârșirea cărora se aduc atingere relațiilor de dreptul mediului în cadrul cărora se apără factorii naturali și artificiali ai mediului și care sunt calificate ca atare prin lege.

INFRASTRUCTURI DESTINATE TRANSPORTURILOR – drumuri, aeroporturi, căi ferate, tunele rutiere și feroviare, precum și alte instalații la care efluenții gazoși sunt evacuați în mediu, fără a fi colectați.

INOCULARE – acțiunea de a introduce în țesuturi o substanță, un ser, un vaccin.

INSECTICIDE – substanțe chimice cu efect de distrugere în masă a insectelor dăunătoare.

INSPECTORATELE PENTRU PROTECȚIA MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR – au fost înființate în fiecare județ și municipiul București, ca unități cu personalitate juridică, subordonate Departamentului mediului înconjurător din Ministerul Apelor, Pădurilor și Mediului Înconjurător.

INSPECȚIA DE STAT A PĂDURILOR – organ din structura Ministerului Apelor, Pădurilor și Protecției Mediului, în cadrul căreia funcționează inspecții zonale cu atribuții de gardă forestieră (la Bacău, Brașov, București, Caransebeș și Cluj).

INSPECȚIA DE STAT ÎN CONSTRUCȚII, LUCRĂRI PUBLICE, URBANISM ȘI AMENAJAREA TERITORIULUI – este organizat în cadrul Ministerului Lucrărilor Publice și Amenajării Teritoriului, cu nivel de direcție generală.

INSTALAȚIE – de producție, atelier etc., o zonă, structură sau clădire relativ autonomă, conținând una sau mai multe unități, cu infrastructură auxiliară și asociată, cum ar fi: un mic sector administrativ; spații de depozitare și manipulare a materiilor prime și a produselor; stație de epurare; laborator de control analitic; serviciu de prim ajutor/cabinet medical specific; evidență cu privire la intrările, mișcările interioare și ieșirile de substanțe declarabile și de materii prime sau de produse formate din acestea, după caz.

INSTALAȚIE NUCLEARĂ – orice centrală nucleareo-electrică civilă, fixă, inclusiv instalațiile de depozitare, manipulare și tratare a materialelor radioactive de pe același amplasament și care sunt direct legate de exploatarea centralei nucleareo-electrice. O astfel de instalație încetează de a mai fi o instalație nucleară atunci când toate elementele

combustibile nucleare au fost îndepărtate definitiv din zona activă a reactorului și au fost depozitate în condiții de siguranță în conformitate cu procedurile aprobate, iar organismul de reglementare a aprobat un program de dezafectare. (Convenția privind securitatea nucleară). 1. Orice reactor nuclear, cu excepția aceluia cu care este echipat un mijloc de transport maritim sau aerian, spre a fi folosit ca o sursă de putere, dacă este pentru propulsie sau în orice alt scop; 2. Orice uzină care folosește combustibil nuclear pentru producerea de materiale nucleare și orice uzină de prelucrare a materialelor nucleare, inclusiv orice uzină de retratare a combustibilului nuclear iradiat; 3. Orice instalație în care sunt stocate materiale nucleare, cu excepția depozitărilor în vederea transportului. Statul pe teritoriul căruia se află instalația poate stabili că mai multe instalații nucleare ale unui exploatant care se află pe același amplasament vor fi considerate o singură instalație nucleară.

Generator de radiație nucleară, instalația, aparatul sau dispozitivul care extrage, produce, prelucrează sau conține materiale radioactive; **i.n.** include și clădirile sau construcțiile aferente.

INSTALAȚII DE IRADIERE – echipamente ce cuprind dispozitive generatoare de radiații ionizante sau surse de radiații capabile să producă câmpuri de radiații intense.

INSTALAȚII NOI – atât instalațiile care urmează a intra în funcțiune, cât și cele existente transformate, dezvoltate sau re tehnologizate, atunci când aceste amenajări conduc la: a) degajarea de emisii mai mari sau diferite de cele anterioare; b) cheltuieli de realizare mai mari decât jumătate din costul unei instalații similare noi.

INSTITUTUL NAȚIONAL DE CERCETARE-DEZVOLTARE PENTRU URBANISM ȘI AMENAJAREA TERITORIULUI – URBANPROIECT București este persoană juridică română aflată în coordonarea Ministerului

Lucrărilor Publice și Amenajării Teritoriului, funcționează după modelul regiilor autonome, conform Legii nr. 51/1996, având ca obiect de activitate efectuarea de cercetări fundamentale și aplicative, studii pentru programe și strategii naționale în domeniul urbanismului și amenajării teritoriului, reglementări specifice, care fundamentează Planul de amenajare a teritoriului național și dezvoltare durabilă a așezărilor umane.

INSTITUTUL DE CADASTRU ȘI ORGANIZAREA TERITORIULUI AGRICOL – instituție publică cu personalitate juridică în subordinea Ministerului Agriculturii și Alimentației, înființată prin reorganizarea Institutului de Geodezie, Fotogrammetrie, Cartografie și Organizarea Teritoriului.

INSTITUTUL DE CERCETARE-PROIECTARE – URBANPROIECT – funcționează în subordinea Ministerului Lucrărilor Publice și Amenajării Teritoriului.

INSTITUTUL DE CERCETĂRI ÎN CONSTRUCȚII ȘI ECONOMIA CONSTRUCȚIILOR – INCERC – funcționează în subordinea Ministerului Lucrărilor Publice și Amenajării Teritoriului.

INSTITUTUL DE GEODEZIE, FOTOGRAMMETRIE, CARTOGRAFIE ȘI CADASTRU – instituție publică cu personalitate juridică înființată în subordinea Oficiului Național de Cadastru, Geodezie și Cartografie.

INSTITUȚIA AVOCATUL POPORULUI – instituție nouă în dreptul românesc care are drept scop apărarea drepturilor și libertăților cetățenilor în raporturile acestora cu autoritățile publice. Avocatul poporului este independent față de orice autoritate publică, dar nici nu se substituie autorităților publice. Avocatul poporului nu poate fi supus nici unui mandat imperativ sau reprezentativ; nimeni nu îl poate

obliga să se supună instrucțiunilor sau dispozițiilor sale. Activitatea sa are caracter public. Autoritățile publice sunt obligate să comunice sau, după caz, să pună la dispoziția avocatului poporului, în condițiile legii, informațiile, documentele sau actele pe care le dețin în legătură cu cererile care au fost adresate avocatului poporului, acordându-i sprijin pentru exercitarea atribuțiilor sale. Avocatul poporului are următoarele atribuții: coordonează activitatea instituției Avocatului Poporului; primește și repartizează cererile făcute de persoanele lezate prin încălcarea drepturilor sau libertăților cetățenești de către autoritățile administrației publice și decide asupra acestor cereri; urmărește rezolvarea legală a cererilor primite și cere autorităților sau funcționarilor administrației publice în cauză încetarea încălcării drepturilor și libertăților cetățenești, repunerea în drepturi a petiționarului și repararea pagubelor; reprezintă instituția Avocatul Poporului în fața Camerei Deputaților, a Senatului și a celorlalte autorități publice, precum și în relațiile cu persoanele fizice sau juridice etc. Avocatul poporului își exercită atribuțiile din oficiu sau la cererea persoanelor lezate prevăzute de lege. Cererile pot fi adresate de orice persoană fizică, fără deosebire de cetățenie, vârstă, sex, apartenență politică sau convingeri religioase. În cazul în care, în urma cererilor înaintate, avocatul poporului constată că plângerea persoanei lezate este întemeiată, el va cere în scris autorității administrației publice care a încălcat drepturile acesteia să reformeze sau să revoce actul administrativ și să repare pagubele produse, precum și să repună persoana lezată în situația anterioară.

INSTITUȚIE PUBLICĂ – persoana juridică care exercită autoritatea publică centrală sau locală: Parlamentul, Președinția, Guvernul, ministerele, organele de specialitate ale administrației publice centrale și locale, alte autorități ale administrației publice, autoritatea judecătorească, precum și instituțiile de stat de subordonare centrală sau locală, indiferent de modul de finanțare a activității acestora.

INSULĂ – întindere naturală de pământ înconjurată de apă, care rămâne descoperită în timpul fluxului.

INUNDAȚII DE ORIGINE NATURALĂ – revărsările cursurilor de apă datorate creșterii debitelor sau a blocajelor de ghețuri, inundațiile provocate de accidente la construcțiile hidrotehnice, precum și următoarele fenomene meteorologice periculoase: ploi torențiale, ninsori abundente, furtuni și viscol, depuneri de gheață, chiciură sau polei, înghețuri timpurii sau târzii și grindină.

IRADIAREA EXTERNĂ – proces de interacțiune cu organismul uman a radiațiilor provenite de la surse situate în exteriorul acestuia.

IRADIAREA INTERNĂ – proces de interacțiune cu organismul a surselor de radiații aflate în interiorul acestuia.

IZVOARELE DREPTULUI MEDIULUI – forme de exprimare a regulilor de conduită impersonale, de aplicabilitate repetată și generale care privesc comportarea persoanelor participante, ca părți, la raporturile de dreptul mediului.

IZV

ÎMBUNĂTĂȚIREA EFICIENȚEI ENERGETICE – acționarea pentru a menține aceeași unitate de produs (bunuri sau servicii) fără scăderea calității sau a performanței produsului, concomitent cu reducerea cantității de energie cerute de producerea aceluși produs.

ÎNCĂLCĂRI ECOLOGICE – fapte săvârșite de persoane fizice sau juridice care desfășoară activități potrivnice regulilor prevăzute de normele privind protecția mediului, ori care nu îndeplinesc obligațiile legale ce decurg din raporturile de drept al mediului și care sunt sancționabile contravențional.

LEGEA GENERALĂ A PROTECȚIEI MEDIULUI –

Legea nr. 9/1973 privind protecția mediului înconjurător, publicată în B. Of. nr. 91 din 23 iunie 1973, abrogată prin Legea protecției mediului, nr. 137/1995, publicată în M. Of. nr. 304 din 30 decembrie 1995.

LEGEA INSTANȚEI COMPETENTE – legea instanței care are competență jurisdicțională în temeiul convenției, inclusiv orice norme ale unei asemenea legi referitoare la conflictul de legi.

LIBER DE VAMĂ – actul prin care autoritatea vamală lasă la dispoziția titularului declarației vamale mărfurile vămuite, în scopul prevăzut de regimul vamal sub care acestea au fost plasate.

LIGA STATELOR ARABE – L.S.A. a fost creată la 22 martie 1945 la Conferința Statelor Arabe care a avut loc la Cairo. Este o organizație interguvernamentală cu caracter regional, având sediul la Tunis. În cadrul activității desfășurate în domeniul economic, L.S.A. prin Consiliul său economic, adoptă recomandări și cu privire la folosirea și protejarea resurselor naturale ale mediului.

LIMITARE COMPLEMENTARĂ A EMISIILOR –

L

LIM

stabilirea de norme de emisie pentru noxe neluate în considerare într-o analiză anterioară.

LIMITARE MAI SEVERĂ A EMISIILOR – stabilirea de valori maxime admisibile mai coborâte decât cele fixate prin normele de emisie pentru noxa respectivă.

LIMITARE PREVENTIVĂ A EMISIILOR – stabilirea de norme de emisie pentru poluanții eliminați în atmosferă, potrivit Condițiilor tehnice privind protecția atmosferei.

LINIILE DE BAZĂ – liniile celui mai mare reflux de-a lungul țărmului sau, după caz, liniile drepte care unesc punctele cele mai avansate ale țărmului, inclusiv ale țărmului dinspre larg al insulelor, ale locurilor de acostare, amenajărilor hidrotehnice și ale altor instalații portuare permanente.

LISTA PATRIMONIULUI MONDIAL ÎN PERICOL – listă de bunuri amenințate de pericole grave și precise (amenințarea cu dispariția datorită unor degradări avansate, proiectele de mari lucrări publice sau private, o dezvoltare rapidă urbană și turistică, distrugerii cauzate de modificări ale utilizării sau ale proprietății, transformări profunde datorate unor cauze necunoscute, abandonări din diferite motive, conflicte armate începute sau amenințând să izbucnească, calamități și cataclisme, mari incendii, mișcări seismice, alunecări de teren, erupții vulcanice, modificări ale nivelului apelor, inundații etc.), pentru a căror salvare sunt necesare lucrări mari, stabilită, actualizată și difuzată de Comitetul Patrimoniului Mondial de pe lângă U.N.E.S.C.O.

LOT DE ANIMALE – grupă de animale de aceeași specie, aceeași vârstă, crescute în aceeași fermă, în aceleași condiții.

LOT DE PRODUSE – cantitate de produse din același

sortiment, fabricate de un singur producător în aceeași zi și schimb.

L

LUC

LUCRĂRI CARE SE CONSTRUIESC PE APE SAU CARE AU LEGĂTURĂ CU APELE – a) lucrări, construcții și instalații care asigură gospodărirea complexă a apelor, inclusiv atenuarea apelor mari, prin modificarea regimului natural de curgere, cum sunt: baraje, acumulări permanente sau nepermanente, derivații de debite; b) lucrări de folosire a apelor, cu construcțiile și instalațiile aferente: alimentări cu apă potabilă, industrială și pentru irigații, amenajări piscicole, centrale hidroelectrice, folosințe hidromecanice, amenajări pentru navigație, plutărit și flotaj, poduri plutoare, amenajări balneare, turistice sau pentru agrement, alte lucrări de acest fel; c) lucrări, construcții și instalații pentru protecția calității apelor sau care influențează calitatea apelor: lucrări de canalizare și evacuare a apelor uzate, stații și instalații de prelucrare a calității apelor, injecții de ape în subteran, alte asemenea lucrări; d) construcții de apărare împotriva acțiunii distructive a apei: îndiguiri, apărări și consolidări de maluri și albi, rectificări și reprofilări de albi, lucrări de dirijare a apei, combaterea eroziunii solului, regularizarea scurgerii pe versanți, corectări de torenți, descări și asanări, alte lucrări de apărare; e) traversări de cursuri de apă cu lucrările aferente: poduri, conducte, linii electrice etc.; f) amenajări și instalații de extragere a agregatelor minerale din albiile sau malurile cursurilor de apă, lacurilor și ale țărmului mării: balastiere, cariere etc.; g) depozite de deșeuri amplasate în albiile majore ale cursurilor de apă: halde de steril, zguri și cenuși, șlamuri, nămoluri ș.a.; h) plantări și defrișări de vegetație lemnoasă, perdele antieroziionale și filtrante în zonele de protecție sau în albiile majore, care nu fac parte din fondul forestier; i) lucrări, construcții și instalații care se execută pe malul mării, pe fundul apelor maritime interioare și al mării teritoriale, pe

L

LUC

platoul continental sau lucrări pentru apărarea țărmului;
j) lucrări de prospecțiuni, de explorare/exploatare prin foraje terestre sau maritime, instalații hidrometrice, borne topohidrografice și alte lucrări de studii de teren în legătură cu apele; k) lucrări și instalații pentru urmărirea parametrilor hidrologici sau urmărirea automată a calității apei.

M

MAL – porțiune îngustă de teren, de regulă în pantă, de-a lungul unei ape.

MANDAT DE INSPECȚIE – instrucțiune emisă de Organizația pentru echipa de inspecție în vederea desfășurării unei anumite inspecții.

MARE ÎNCHISĂ SAU SEMIÎNCHISĂ – un golf, un bazin sau o mare înconjurată de mai multe state și legate de o altă mare sau de ocean printr-un pasaj îngust sau format, în întregime sau în principal, de mările teritoriale și zonele economice exclusive ale mai multor state.

MARE LIBERĂ – acea parte a mării care nu aparține mării teritoriale sau apelor interioare ale unui stat.

MAREA TERITORIALĂ A ROMÂNIEI – fâșia de mare adiacentă țărmului ori, după caz, apelor maritime interioare, având lățimea de 12 mile marine (22.224 m) măsurată de la liniile de bază. Termenul **m.t.** înlocuiește termenul ape teritoriale folosit în dispozițiile legale anterioare.

MATERIAL FISIONABIL SPECIAL – plutoniu, uraniu 233, uraniu îmbogățit în izotopul 233 sau în izotopul 235;

M

MAT

orice material îmbogățit artificial în oricare dintre izotopii menționați anterior.

MATERIAL LEMNOS – lemnul rotund sau despicat de lucru și lemnul de foc, obținute ca rezultat al aplicării tăierilor autorizate de produse principale, secundare, accidentale și din acțiuni de igienizare a pădurilor, cheresteaua, precum și lemnul ecarisat sau cioplit, lemnul brut, prelucrat sau semifabricat.

MATERIAL NUCLEAR – alte materiale decât cele radioactive care, datorită unor proprietăți nucleare specifice, sunt de interes deosebit pentru domeniul nuclear, stabilite prin reglementări specifice. 1. orice combustibil nuclear, altul decât uraniul, natural sau sărăcit, capabil să producă energie printr-o reacție în lanț de fisiune nucleară în afara unui reactor nuclear, sau în combinație cu alte materiale; 2. orice produs sau deșeu radioactiv.

MATERIAL RADIOACTIV – orice material, în orice stare de agregare, care reprezintă fenomenul de radioactivitate, inclusiv deșeurile radioactive.

MATERIE PRIMĂ NUCLEARĂ – uraniu ori toriu sau orice combinație a acestora, în orice formă fizică sau chimică; zăcămintele care conțin cel puțin 0,03% în greutate uraniu, toriu sau orice combinație a acestora.

MATERII EXPLOZIVE – explozivii propriu-ziși, amestecurile explozive, pirotehnice și simple, mijloacele de inițiere, cele auxiliare de aprindere, precum și orice alte substanțe sau amestecuri de substanțe destinate să dea naștere la reacții chimice instantanee, cu degajare de căldură și gaze la temperatură ridicată.

MATRICE DE IMPACT – metoda cea mai folosită în evaluarea impactului ecologic. Ea implică compararea

diferiților factori într-o matrice în cruce. La intersecția activităților cu factori ecologici este cuantificată intensitatea și importanța impactului. Una din cele mai cunoscute matrice (Leopold) acoperă 100 de feluri de operațiuni, care produc impacturi și 88 factori de condiții ecologice. Folosirea acestei metode permite analizarea tuturor relațiilor posibile, ceea ce face evaluarea totală mai obiectivă. Matricele pot evalua atât impactul direct, cât și cel indirect.

M

MĂS

MĂSURI APLICABILE TRAFICULUI – în cazul în care aplicarea normelor de limitare preventivă a emisiilor pentru autovehicule și pentru infrastructurile destinate transportului nu este suficientă pentru a preveni depășirea imisiilor standardizate, autoritățile pentru mediu vor dispune măsuri care privesc atât construcția sau exploatarea autovehiculelor, cât și dirijarea sau restrângerea traficului.

MĂSURI PENTRU REDUCEREA IMISIILOR – în cazul în care prin aplicarea normelor de limitare preventivă a emisiilor provocate de instalațiile staționare nu se pot respecta normele de imisie, acestea situându-se la valori superioare celor din standarde, autoritățile pentru mediu vor dispune beneficiarilor acestor instalații măsuri privind: a) reducerea termenelor de modernizare a sistemelor de depoluare; b) fixarea unor limitări complementare sau mai severe ale emisiilor. Limitări mai severe ale emisiilor se impun pentru instalațiile care contribuie cu mai mult de 10% la încărcarea poluantă totală.

MĂSURI PENTRU CONSERVAREA FLOREI ȘI FAUNEI DIN ANTARCTICA – adoptate la Bruxelles în 1964, potrivit cărora Antarctica este o „zonă specială de conservare“, uciderea, vânzarea, sau molestarea oricărui mamifer sau a oricărei păsări sunt prohibite, cu excepția situațiilor autorizate, iar impactul nociv asupra condițiilor lor normale de viață trebuie redus la minim.

M

MEDIC VETERINAR AUTORIZAT – medic veterinar desemnat de autoritatea competentă în aplicarea dispozițiilor normelor legale în materie și a Convenției europene.

MED

MEDICAMENT DE UZ VETERINAR – orice compus sau amestec de compuși chimici, produse de origine vegetală sau animală, condiționate într-o formă farmaceutică, utilizat ca atare, fără modificări, care, administrat unui animal, are drept scop diagnosticarea, prevenirea, ameliorarea sau vindecarea unei stări patologice indiferent de natura acesteia.

MEDIU – ansamblul factorilor fizici și biologici, naturali și artificiali, care, acționând în diferite moduri, generează o anumită ambianță ecologică, în general favorabilă miracolului Terrei – viața; ansamblul de condiții și elemente naturale ale Terrei: aerul, apa, solul și subsolul, toate straturile atmosferice, toate materiile organice și anorganice, precum și ființe vii, sistemele naturale în interacțiune cuprinzând elementele enumerate anterior, inclusiv valorile materiale și spirituale. M. trebuie considerat în totalitatea sa: natural și artificial, ecologic, politic, economic, tehnologic, social, legislativ, cultural și estetic. Totalitatea factorilor abiotici și biotici ce înconjoară lumea vie, care alcătuiesc biosfera, litosfera și atmosfera, adică totalitatea factorilor naturali și a celor creați prin activități umane care, în strânsă interacțiune, influențează echilibrul ecologic, determină condițiile de viață pentru om și cele de dezvoltare în ansamblu a societății umane.

MEDIU ARTIFICIAL – „mediu civilizată” creat de mintea și mâna omului, ce există datorită activității umane, constituind condiția materială de viață. **M.a.** se compune din: așezările omenești și tot ce este creat de om și se află în afara acestor așezări (șosele, autostrăzi, căi ferate, poduri, viaducte, baraje etc.).

MEDIU NATURAL – produs al naturii, părțile vizibile și indivizibile ale naturii, condiția existenței tuturor viețuitoarelor. Elementele principale ale **m.n.** sunt: terenurile, apele, pădurile, aerul, fauna, flora etc. (Doctrină). Mediul material al omului, cuprinzând elemente abiotice ca: stâncile, apa și atmosfera și elemente biotice (vii), incluzând biocenozele naturale și seminaturale, inclusiv flora și fauna în stare sălbatică.

MENTINĂTOR – înseamnă persoana juridică sau fizică indicată în registrul de stat ca responsabilă de menținerea unui soi cu caracteristicile avute la data înscrierii în registrul de stat. El poate fi amelioratorul soiului sau persoana autorizată căreia amelioratorul i-a transferat acest drept printr-o tranziție legală.

METODOLOGIE – știință care se ocupă de metodele cercetării științifice; totalitatea metodelor de cercetare folosite într-o știință; de exemplu, metodologia de avizare a documentațiilor de urbanism privind zone și stațiuni turistice și a documentațiilor tehnice privind construcții din domeniul turismului.

MIJLOACE DE TRANSPORT – orice material feroviar rulant, navele care servesc navigației maritime, pe lacuri sau fluviale și vehiculele rutiere; acolo unde condițiile locale o impun, hamalii și animalele de povară.

MIJLOACELE JURIDICE DE PROTECȚIE A MEDIULUI – obligația de a face ceva în vederea protecției mediului și obligația de a nu face ceva prin care s-ar putea polua mediul.

MINĂ – loc subteran amenajat special, de unde se extrag mineralele; ansamblul lucrărilor, construcțiilor etc. de la

M

MIN

suprafață și din subteran al unei exploatare miniere; de exemplu, mină de: cărbuni, nisipuri și șisturi bituminoase; sare; minereuri sau zone ale acestora; lucrările miniere subterane de prospecțiuni și explorări geologice și cu caracter special.

MINERIT – totalitatea operațiilor tehnice miniere de valorificare a zăcămintelor de minereu aflate în scoarța pământului; îndeletnicirea mineritului; prospectarea, explorarea, deschiderea, pregătirea și exploatarea materiilor prime.

MINISTERUL APELOR, PĂDURILOR ȘI PROTECȚIEI MEDIULUI – organul administrației publice centrale de specialitate care aplică strategia dezvoltării și politica Guvernului în domeniul gospodăririi apelor, pădurilor și protecției mediului. **MAPP** are în subordine: instituții publice finanțate de la bugetul de stat (agenții de proiectare a mediului județene și a m. București – servicii publice descentralizate; Administrația Rezervației Biosferei „Delta Dunării”); unități de cercetare științifică, proiectare, documentare și informare, finanțate din venituri extrabugetare (Institutul de Cercetări și Ingineria Mediului București; Institutul Român de Cercetări Marine Constanța; Institutul de Cercetări și Proiectări „Delta Dunării” Tulcea; Oficiul de Informare și Documentare București); regii autonome (Regia Autonomă a Apelor „Apele Române”; Regia Autonomă a Pădurilor „Romsilva”). Pe lângă **MAPP** funcționează ca organisme consultative: Comisia Centrală de Apărare împotriva Inundațiilor, Fenomenelor Meteorologice Periculoase și Accidentelor la Construcțiile Hidrotehnice; Comisia Națională pentru Evaluarea Trofeelor Cinegetice; Comisia Națională pentru Siguranța Barajelor și Lucrărilor Hidrotehnice; Comitetul Național Român pentru Programul Hidrologic Internațional.

MINISTERUL LUCRĂRILOR PUBLICE ȘI AMENAJĂRII TERITORIULUI

– organul administrației publice centrale de specialitate care aplică strategia dezvoltării și politica Guvernului în domeniile amenajării teritoriului, urbanismului, lucrărilor publice și construcțiilor, cu respectarea autonomiei locale. Unitățile care funcționează în subordinea acestui minister sunt: inspecțiile județene și a m. București în construcții, lucrări publice, urbanism și amenajarea teritoriului, care funcționează ca servicii publice descentralizate ale ministerului și sunt subordonate inspecției de stat în construcții, lucrări publice, urbanism și amenajarea teritoriului organizată în cadrul ministerului ca inspecție centrală; Centrul de Documentare pentru Construcții, Arhitectură, Urbanism și Amenajarea Teritoriului.

M

MIS

MINISTERUL MEDIULUI – înființat inițial prin Decretul nr. 11/1989 sub denumirea de Ministerul Apelor, Pădurilor și Mediului Înconjurător prin reorganizarea Consiliului Național al Apelor, Ministerului Silviculturii și Consiliului Național pentru Protecția Mediului Înconjurător, care s-au desființat, denumirea acestei autorități centrale de stat, care organizează cadrul instituțional, dezvoltă, îndrumă și perfecționează activitatea de protecție a mediului, la scară națională, schimbându-se apoi în Ministerul Mediului (H.G. 983/1990; abrogată prin H.G. 264/1991). În prezent denumirea este: Ministerul Apelor, Pădurilor și Protecției Mediului.

MISTEL – produs obținut prin alcoolizarea mustului de struguri neintrat în fermentație. El poate avea o tărie alcoolică dobândită cuprinsă între 12 și 15% în volume, iar mustul folosit pentru obținerea sa trebuie să aibă un conținut în zahăr de cel puțin 145 g/litru. Alcoolizarea se face cu alcool etilic alimentar sau cu alcool de origine viticolă, cu tăria alcoolică de cel puțin 96% în volume sau/și cu distilat

M

de vin cu tăria alcoolică cuprinsă între 52 și 86% în volume. M. este utilizat, în principal, ca materie primă pentru prepararea de vinuri speciale.

MOD

MODALITĂȚILE DE IMPLEMENTARE A PRINCIPIILOR PROTECȚIEI MEDIULUI – acestea sunt: adoptarea unor politici de mediu; obligativitatea procedurii de evaluare a impactului asupra mediului; corelarea planificării de mediu cu cea de amenajare a teritoriului și de urbanism; introducerea pârghiilor economice stimulative sau coercitive; rezolvarea, pe niveluri de competență, a problemelor de mediu; elaborarea de norme și standarde, armonizarea acestora cu reglementările internaționale și introducerea programelor pentru conformare; promovarea cercetării fundamentale și aplicative în domeniul protecției mediului; instruirea și educarea populației, precum și participarea organizațiilor neguvernamentale la elaborarea și aplicarea deciziilor.

MODIFICARE CU CONSTRUCȚII ȘI MONTAJ – orice schimbare însoțită de oricare din lucrările cuprinse la termenul „construcții și montaj“ propusă la un obiectiv în funcțiune sau în proiectul unui obiectiv, care determină schimbarea specificațiilor sau capacităților inițiale ale obiectivului ori au ca efect creșterea emisiilor de poluanți.

MONITORINGUL CALITĂȚII SOLULUI – supravegherea, prognoza și avertizarea cu privire la tendințele și dinamica evoluției reacției pH și a stării de asigurare cu fosfor mobil și potasiu mobil a solurilor agricole; fundamentarea specifică a măsurilor de folosire judicioasă a îngrășămintelor și amendamentelor în procesul de producție agricolă, până la nivelul parcelei și solei; programarea recoltelor posibil de realizat în condiții pedoclimatice concrete.

MONITORIZAREA MEDIULUI – sistem de suprave-

ghere, prognoză, avertizare și intervenție, care are în vedere evaluarea sistematică a dinamicii caracteristicilor calitative ale factorilor de mediu, în scopul cunoașterii stării de calitate și semnificației ecologice a acestora, evoluției și implicațiilor sociale ale schimbărilor produse, urmate de măsuri care se impun.

MONOPOL DE STAT – privind exportul, importul și comercializarea armelor și munițiilor militare, se înțelege dreptul de a efectua aceste operațiuni numai de către agenții economici autorizați în acest sens de către Ministerul Finanțelor, cu avizul Ministerului Apărării Naționale sau, după caz, al Ministerului de Interne.

MONUMENT AL NATURII – specii de plante și animale rare sau periclitate, arbori izolați, formațiuni și structuri geologice de interes științific sau peisagistic, locuri fosilifere, obiective situate în afara sau în interiorul perimetrelor special constituite, toate locurile, toți bionții (ființele vii), toate teritoriile și operele umane preistorice care, din cauza interesului lor științific, artistic, peisagistic și legendar, merită a fi conservate pentru folosul public, atât în prezent, cât și în viitor, și care sunt declarate ca atare prin lege.

MUNIȚII – cartușele, proiectilele și încărcăturile de orice fel, care pot fi întrebuințate la armele de foc.

MUST DE STRUGURI – produs lichid obținut, prin scurgere liberă sau prin procedee fizice, din struguri proaspeți. Se admite ca mustul să aibă un conținut în alcool dobândit de cel mult 1% în volume.

MUST DE STRUGURI CONCENTRAT – produs necaramelizat, obținut prin deshidratarea parțială a mustului proaspăt sau tăiat, efectuată printr-o metodă autorizată, alta

M

MUS

decât cea de încălzire pe foc direct. El se obține din struguri de vin cu o concentrație în zahăr de cel puțin 145 g/litru, are un conținut în zaharuri de cel puțin 650 g/litru și poate avea un conținut în alcool dobândit de maximum 1% în volume.

MUST TĂIAT – mustul oprit să intre în fermentație alcoolică prin aplicarea unui procedeu autorizat, al cărui conținut în alcool nu depășește 1% în volume.

N

NECESARUL MINIM DE APĂ POTABILĂ – cantitatea minimă de apă potabilă necesară satisfacerii nevoilor gospodărești și publice după cum urmează: 50 l/om/zi pentru instalații locale și 100 l/om/zi pentru instalații centrale. Din aceste cantități sunt excluse nevoile industriale și urbanistice.

NECONFORMITATE – abatere de la caracteristicile calitative declarate de furnizor, de la condițiile contractuale sau de la alte cerințe devenite obligatorii prin reglementări legale.

NECROZĂ – mortificarea unor țesuturi vii ale plantelor sau ale animalelor.

NIVEL DE INTERVENȚIE – criteriu cantitativ pentru introducerea măsurilor de protecție a populației împotriva iradierii, specific fiecărei măsuri și reprezintă doza care este evitată prin introducerea măsurii de protecție; se referă la obligația unităților economice care utilizează surse de radiații sau prelucrează materiale sau minereuri radioactive de a verifica la fiecare 10 zile echipamentele de protecție împotriva radiațiilor și de a comunica constatările făcute agențiilor de mediu.

N

NIV

NIVELUL MEDIU AL APEI – poziția curbei suprafeței libere a apei, raportată la un plan de referință, corespunzătoare tranzitării prin albie a debitului mediu pe o perioadă îndelungată (debit-modul).

NORME DE IMISIE – norme privind valorile concentrațiilor maxime admisibile ale unor substanțe poluante în atmosferă.

NORME DE LIMITARE PREVENTIVĂ A EMISIILOR – norme privind valorile concentrațiilor maxime de poluanți admise a fi eliminate în atmosferă de către diferitele activități antropice.

NUMĂR CAS – numărul din Registrul Chemical Abstracts Service, corespunzător fiecărei substanțe chimice identificabile prin denumirea și formula chimică structurală.

O

OBIECTIV – o unitate industrială, comercială, socială, economică ș.a. cu impact sau risc de impact asupra calității factorilor de mediu.

OBIECTIVE NUCLEARE – uzine pentru fabricarea combustibilului nuclear, reactori nucleari, inclusiv ansamblurile critice și subcritice, reactori de cercetare, centrale nucleare-electrice, instalații de stocare a combustibilului iradiat, unități de îmbogățire sau instalații de retractare.

OBIECTIVE NUCLEARE DE BAZĂ – unități care desfășoară activități nucleare, cum sunt: reactori nucleari, centrale electro-nucleare, uzine de prelucrare a combustibilului nuclear, mine radioactive și altele.

OBIECTUL LEGII PROTECȚIEI MEDIULUI – reglementarea protecției mediului, obiectiv de interes public major, pe baza principiilor și elementelor strategice care conduc la dezvoltarea durabilă a societății.

OBIECTUL CONTRAVENȚIEI ECOLOGICE – valorile, relațiile de mediu, factorii de mediu natural sau artificial sau interesele legitime privitoare la un mediu sănătos, nepoluat, apărute prin normele dreptului mediului, cărora

O

OBI

li se aduce atingere sau sunt puse în pericol prin poluare sau în alt mod.

OBIECTUL DREPTULUI MEDIULUI – relațiile sociale formate între persoane în legătură cu activitatea complexă de protecție a mediului.

OBIECTUL RAPORTULUI DE DREPTUL MEDIULUI – acțiunile sau inacțiunile subiectelor acestor raporturi juridice, conduita lor în cadrul raporturilor de dreptul mediului.

OBIECTUL SPECIFIC AL CONTRAVENȚIEI ECOLOGICE – element constitutiv al contravenției ecologice constând în valorile, relațiile de mediu, factorii de mediu natural sau artificial ori interesele legitime privitoare la un mediu sănătos, nepoluat, apărate prin normele dreptului mediului, cărora li se aduce atingere sau sunt puse în pericol prin poluare sau în alt mod.

OCROTIREA NATURII – totalitatea măsurilor luate de om în vederea asigurării perpetuării unor specii, afectate de schimbările survenite în habitatul sau în lanțurile lor trofice, a păstrării pentru posteritate a unor indivizi sau obiective de interes deosebit sub aspect științific, peisagistic, istoric, sentimental etc.

OFICII DE CADASTRU AGRICOL ȘI ORGANIZAREA TERITORIULUI AGRICOL – instituții publice cu personalitate juridică în subordinea Ministerului Agriculturii și Alimentației, înființate prin reorganizarea oficiilor de cadastru și organizarea teritoriului județene și al m. București.

OFICII DE CADASTRU, GEODEZIE ȘI CARTOGRAFIE – instituții publice cu personalitate juridică, orga-

nizate în fiecare județ și în m. București în subordinea Oficiului Național de Cadastru, Geodezie și Cartografie. Oficiul județean de cadastru, geodezie și cartografie este împuternicit să execute, direct sau prin persoane autorizate, lucrări tehnice privind comasările, parcelările, schimburile de terenuri și rectificările de hotar între unitățile administrativ-teritoriale, altele decât cele stabilite în competența oficiilor de cadastru agricol și organizarea teritoriului agricol prin Legea fondului funciar nr. 18/1991.

OFICIUL NAȚIONAL DE CADASTRU, GEODEZIE ȘI CARTOGRAFIE – O.N.C.G.C. este instituție publică cu personalitate juridică în subordinea Guvernului, finanțată integral de la bugetul de stat; aplică reglementările legale în domeniile de specialitate.

OMOLOGARE – procedură prin care autoritățile naționale competente aprobă utilizarea pe teritoriul țării a produselor de uz fitosanitar pentru combaterea bolilor, dăunătorilor și buruienilor, în agricultură și în silvicultură, după examinarea datelor științifice prezentate de fabricanți și de autoritățile științifice proprii, competente, care atestă că produsul este eficient pentru utilizările prevăzute și nu prezintă sau prezintă riscuri acceptate pentru sănătatea umană și animală sau pentru mediul înconjurător.

OMOLOGAREA AUTOVEHICULELOR – autovehiculele și remorcile se înmatriculează definitiv în România numai după omologarea pentru circulația pe drumurile publice prin Registrul Auto Român – R.A. Omologarea este individuală sau de tip. Ea se solicită de către producătorii sau reprezentanții autorizați ai acestora ori, după caz, de persoanele juridice sau fizice române care le importă sau le introduc în România, ori le construiesc din piese detașate. Autovehiculele și remorcile importate sau introduse în România nu pot fi înmatriculate definitiv dacă

OMO

au o vechime de fabricație mai mare de 8 ani față de anul în care s-au efectuat formalitățile vamale în România. Autovehiculele permise cu titlu gratuit de organizații sau asociații cu caracter umanitar, de protecție socială, instituții culturale și de învățământ de toate gradele, sindicate, organizații de cult, asociații, federații sau cluburi sportive, ministere și alte organe ale administrației publice, pot fi înmatriculate definitiv, indiferent de vechimea lor, în condițiile prevăzute de lege.

OMOLOGAREA PRODUSELOR DE UZ FITOSANITAR – procedură prin care autoritățile naționale competente aprobă utilizarea pe teritoriul țării a produselor de uz fitosanitar pentru combaterea bolilor, dăunătorilor și buruienilor, în agricultură și silvicultură, după examinarea datelor științifice prezentate de fabricanți și de autoritățile științifice proprii, competente care atestă că produsul este eficient pentru utilizările prevăzute și nu prezintă sau prezintă riscuri acceptate pentru sănătatea umană și animală sau pentru mediu.

OPERAȚIUNI CU ARME ȘI MUNIȚII – producerea, confecționarea, prelucrarea, experimentarea, vânzarea, cumpărarea, comerțul, închirierea, importul, exportul, transportul, depozitarea sau repararea armelor de tir, de vânatoare, de împrăștiere a gazelor nocive, iritante sau de neutralizare ori de recuzită, a munițiilor pentru acestea și a armelor de panoplie. Persoanele juridice care efectuează operațiuni cu arme și muniții, altele decât cele militare, sunt obligate să obțină autorizație de la organele componente ale Ministerului de Interne.

ORGANELE DE CONTROL AL ACTIVITĂȚII NUCLEARE – 1. Inspecția de Stat pentru Protecția Nucleară din cadrul Comisiei Naționale pentru Controlul Activităților Nucleare;

ORG

2. Inspectoratele de poliție sanitară și medicină preventivă ale Ministerului Sănătății;

3. Inspecția de stat pentru protecția mediului din cadrul Ministerului Apelor, Pădurilor și Protecției Mediului;

4. Inspecția de stat pentru cazane și instalații de ridicat din cadrul Ministerului Industriei;

5. Comisia centrală pentru accident nuclear și căderi de obiecte cosmice din cadrul Ministerului Apărării Naționale;

6. Inspectoratul General al Poliției și Comandamentul Trupelor de Pompieri din cadrul Ministerului de Interne;

7. Inspecția de stat pentru protecția muncii din cadrul Ministerului Muncii și Protecției Sociale;

8. Agenția Națională de Control al Exporturilor Strategice și de Interzicere a Armelor Chimice;

9. Direcția generală a vămilor din cadrul Ministerului Finanțelor;

10. Biroul Român de Metrologie Legală.

ORGANISM DE REGLEMENTARE – unul sau mai multe organisme investite de partea contractantă care are competența legală de a elibera autorizații și de a reglementa amplasarea, proiectarea, construcția, punerea în funcțiune, exploatarea sau dezafectarea instalațiilor nucleare.

ORGANIZAȚIA AVIAȚIEI CIVILE INTERNAȚIONALE – **O.A.C.I.** a fost creată la 4 aprilie 1947 cu sediul la Montreal, după ratificarea Convenției pentru Aviația Civilă Internațională de către 26 state elaborată la Chicago în 1944. România este membră din anul 1966.

ORGANIZAȚIA INTERNAȚIONALĂ A MUNCII – **O.I.M.** a luat ființă în 1919 după încheierea tratatului de la Versailles, ca o organizație de sine stătătoare, asociată la Liga Națiunilor, cu sediul la Geneva. România este membră din 1919.

ORG

ORGANIZAȚIA MARITIMĂ INTERNAȚIONALĂ – denumită inițial Organizația Maritimă Consultativă Internațională potrivit statutului său semnat la 6 martie 1934 **O.M.I.** este singura agenție specializată în cadrul O.N.U. care își dedică activitatea problemelor maritime și dezvoltării unei strategii științifice și tehnice la nivel mondial, în ceea ce privește protecția mediului marin față de poluările provocate de nave și de depozitățile de deșeuri în mare. Printre componentele fundamentale ale strategiei protecției mediului marin provocate de **O.M.I.** amintim: cooperarea tehnică, legislativă și științifică între guvernele angajate în direcția protecției mediului maritim față de poluările de la nave și activitățile legate de acestea, a diminuării efectelor poluării asupra mediului; promovarea unor standarde exigente și aplicabile la nivel internațional în ceea ce privește: securitatea maritimă, prevenirea și combaterea poluării marine produse de nave și activitățile acestora; încurajarea în cel mai înalt grad posibil a implementării și aplicarea efectivă a standardelor menționate; întărirea capacității de acțiune pe plan național și regional în ceea ce privește prevenirea, controlul, combaterea și diminuarea poluării marine și care în final să ducă la cooperarea tehnică între țări etc.

ORGANIZAȚIA METEOROLOGICĂ MONDIALĂ – **O.M.M.** a fost fondată la 11 octombrie 1947 și a început să funcționeze ca organizație specializată O.N.U. din 20 decembrie 1951, având sediul al Geneva. **O.M.M.** a fost precedată de Organizația Meteorologică Internațională – organism interguvernamental creat în 1973. **O.M.M.** are ca scop stabilirea unei colaborări la nivel mondial în domeniul operațiunilor și al serviciilor meteorologice, difuzarea de informații meteorologice, stimularea cercetării științifice, favorizarea aplicării meteorologiei în navigație, agricultură și alte activități umane. **O.M.M.** urmărește creșterea contribuției meteorologiei la progresul economic și social, la pro-

tecția vieții și conservarea mediului. România face parte din O.M.M. din anul 1948.

ORG

ORGANIZAȚIA MONDIALĂ A SĂNĂTĂȚII – O.M.S. a fost înființată la Conferința de la New York în anul 1946 și are ca scop de a conduce popoarele la nivelul cel mai ridicat posibil de sănătate, prin sănătate înțelegându-se o stare de completă bună dispoziție fizică, mintală și socială și care nu constă numai în absența bolii sau a infirmității. O.M.S. conduce, printre altele, studii cu privire la poluarea zonelor de litoral, la poluarea așezărilor omenești, la combaterea zgomotului etc. În domeniul protecției mediului, O.M.S. și-a propus: evaluarea efectelor pe care le produc condițiile de mediu asupra sănătății; aprovizionarea cu apă salubră; elaborarea de sisteme pentru detecția și supravegherea poluanților și a altor factori dăunători pentru sănătatea oamenilor ș.a.

ORGANIZAȚIA UNITĂȚII AFRICANE – creată de Conferința la nivel înalt de la Addis Abeba (Etiopia), la 25 mai 1963, își are sediul la Addis Abeba. Pe măsura creșterii legăturilor dintre dezvoltare și mediu, preocupările O.U.A au crescut și în domeniul mediului; în Planul de acțiune de la Lagos 1980-2000, problematica mediului este inclusă în cadrul problemelor generale socio-economice, fiind stabilite următoarele priorități: salubritatea mediului, sănătatea și aprovizionarea cu apă; seceta și deșertificarea; despăduririle și degradarea solurilor; poluarea masivă și conservarea resurselor zonei; așezările umane; controlul poluării aerului; pregătirea și educația ecologică, legislația și reformația.

ORGANIZAȚIA PENTRU ALIMENTAȚIE ȘI AGRICULTURĂ (F.A.O.) – înființată la 16 octombrie 1945, F.A.O. își are sediul la Roma. Organizația are ca scop ridicarea condițiilor de trai ale popoarelor și statelor membre, îmbunătățirea randamentului producției și repartiția tuturor

ORG

produselor agricole și alimentare, îmbunătățirea condițiilor de viață ale populației rurale, eradicarea sărăciei. **F.A.O.** și-a extins preocupările cu privire la poluarea și protecția solului, în domeniul poluării apelor maritime interioare și a atmosferei. România este membră din anul 1962.

ORGANIZAȚIA PENTRU COOPERARE ȘI DEZVOLTARE ECONOMICĂ – O.C.D.E. este organizație interguvernamentală cu caracter economic înființată la 30 decembrie 1961, înlocuind Organizația Europeană pentru Cooperare Economică creată în 1948 pentru administrarea Planului Marshal în vederea reconstrucției în Europa. În cadrul **O.C.D.E.** funcționează Comitetul pentru Politica Mediului, care se ocupă de problemele legate de poluarea atmosferică, a apei, regimului substanțelor și deșeurilor toxice periculoase, aspecte ale protecției așezărilor umane ș.a. Deși în esență are caracter economic, **O.C.D.E.** este una din pionierii promovării regulilor fundamentale ce au dus la apariția și dezvoltarea dreptului internațional al mediului.

ORGANIZAȚIE DE INTEGRARE ECONOMICĂ REGIONALĂ – organizație constituită din state, căreia ele i-au transferat competențe pentru anumite probleme, parte dintre ele guvernate de Tratatul Cartei Energiei, inclusiv autoritatea de a lua decizii obligatorii pentru ele, în legătură cu acele probleme.

ORGANIZAȚIE DE INTEGRARE POLITICĂ ȘI/ SAU ECONOMICĂ – orice organizație constituită de state suverane, căreia acestea i-au conferit competențe în domeniile reglementate prin Convenția de la Basel și care au fost autorizate, în conformitate cu procedurile interne, să semneze, ratifice, accepte, aprobe sau să confirme oficial convenția sau să adere la ea.

ORGANIZAȚII VÂNĂTOREȘTI – organizații nonpro-

fit, constituite pe baza principiului liberei asocieri a vânătorilor, cu personalitate juridică, având deci patrimoniu distinct și fiind reprezentate la nivel național și internațional de Asociația Generală a Vânătorilor și Pescarilor Sportivi din România.

O

OȚE

OȚET DIN VIN – produs obținut prin fermentarea acetică a vinului sau a amestecului fermentabil, în care vinul intervine în proporție de minimum 70% în volume. Aciditatea totală a **o.d.v.** este de minimum 60 g/litru exprimată în acid acetic.

P

PAGUBĂ ECOLOGICĂ – v. *daună ecologică*.

PAGUBĂ NUCLEARĂ – orice prejudiciu cauzat persoanelor, orice pierdere de bunuri care provine sau rezultă din proprietățile radioactive sau dintr-o combinație a acestor proprietăți și proprietăți toxice, explozive sau alte proprietăți dăunătoare ale unui combustibil nuclear, al produselor sau deșeurilor radioactive care se găsesc într-o instalație nucleară, orice pagubă adusă persoanelor și bunurilor care provine din radiații ionizante emise de orice sursă radioactivă, care se află într-o instalație nucleară.

PARC NATURAL – suprafață de teren în care se urmărește menținerea peisajului natural existent și a utilizărilor actuale ale terenurilor, cu posibilități de restrângere a acestor folosințe în viitor (Grădiștea de Munte-Cioclovina cu 30.000 ha în Munții Orăștiei; Porțile de Fier ce cuprind Defileul Dunării pe o lungime de 135 km).

PARC NAȚIONAL – suprafață întinsă de teren, păzită și îngrijită, în care exploatarea silvică, minieră, vânătoarească etc. sunt oprite, pentru a se păstra natura neschimbată. Autenticitatea floristică, faunistică și a vegetației, importanța peisagistică pentru dezvoltarea turismului și, mai ales, intensificarea și amplificarea presiunii antropozoogene

asupra unor regiuni ale țării în care se află deja constituite o serie de rezervații științifice, naturale ori monumente ale naturii, constituiau argumente pentru conceperea unei rețele de parcuri naționale. **P.n.** existente (sau în formare) sunt: Munți Rodnei (56.700 ha); Domogled-Valea Cernei (proiectat pe o suprafață de 60.100 ha); Cheile Nerei-Beușnița (45.561 ha, reunind un complex de formații vegetale); Semenic-Cheile Carașului (cu o suprafață de 30.400 ha); Munți Bucegi (35.700 ha, ce reprezintă regiunea muntoasă cu cea mai mare presiune turistică din România și se urmărește să asigure originalitatea și capacitatea conservativă a 4 rezervații); Cozia (17.100 ha, cuprinzând două masive muntoase – Cozia și Naruțu – situate de o parte și alta a râului Olt); Piatra Craiului (conceput pe 14.800 ha); Ceahlăul (17.200 ha); Călimani (15.300 ha); Cheile Bicazului-Hășmaș (11.600 ha); Munții Apuseni (37.900 ha).

PARCUL NAȚIONAL RETEZAT – înființat în 1937, cu o suprafață totală de 13.000 ha, primul parc național din țară, care prin reorganizări ulterioare a ajuns la o mărire a suprafeței de 60.000 ha, având trei zone cu regim diferit de protecție: zona de protecție integrală; zona tampon; zona preparc. Perimetrul parcului cuprinde porțiuni din două distincte ale Munților Retezat: Retezatul Mare, dominat de roci cristaline cu vârfuri înalte de peste 2.200 m; Retezatul Mic, cu forme domoale și vârfuri rotunjite. **P.N.R.** cuprinde cele mai reprezentative dintre cele 82 de lacuri și 18 urme a ghețarilor de pe cuprinsul Munților Retezat; rețeaua hidrografică este tributară bazinului Mureșului; climatul se diferențiază altitudinal în 6 etaje termice și 4 etaje pluviometrice, contribuind – alături de microclimate – la edificarea unei mari varietăți de biotopuri; vegetația din perimetrul parcului a fost reunită în 60 de asociații edificate de cormofite, în 19 biocenoze și 27 lichenocenoze; sub acțiunea principalilor factori pedogenetici (climă, vegetație, rocă mamă) s-au format soluri ce aparțin la 4 clase genetice; diversitatea floristică a biotopurilor din parc este impresionantă (1.186

P

PAR

sp., 104 ssp., 312 var. de cormofite); extrem de variată este și fauna, care însumează peste 1.230 sp., între care domină nevertebratele (1.113 sp.). **P.N.R.** este inclus, din 10 ianuarie 1980, în rețeaua Rezervațiilor Biosferei (MAB) și trecut în rândul valorilor universale.

PARTENERI AI REȚELEI – instituții naționale și internaționale cu rol de evaluare a riscului folosirii substanțelor chimice și utilizatori de astfel de substanțe.

PATRIMONIUL CULTURAL – monumentele: opere de arhitectură, de sculptură sau de pictură monumentală, elemente sau structuri cu caracter arheologic, inscripții, grote și grupuri de elemente care au o valoare universală excepțională din punct de vedere istoric, artistic sau științific; – ansamblurile: grupuri de construcții izolate sau grupate, care, datorită arhitecturii lor, a unității și a integrării lor în peisaj, au o valoare universală excepțională din punct de vedere istoric, artistic sau științific; – siturile: lucrări ale omului sau opere rezultate din acțiunile conjugate ale omului și ale naturii, precum și zonele incluzând terenurile arheologice care au o valoare universală excepțională din punct de vedere istoric, estetic, etnologic sau antropologic. Din punctul de vedere al păstrării și conservării unor bunuri culturale, prin **p.c.** se înțeleg locurile de cult, siturile de însemnătate istorică, monumentele, cimitirele și mausoleele pentru decedați, precum și materialul arhivistice referitor la acestea.

PATRIMONIUL NATURAL, – monumente naturale constituite de formațiuni fizice și biologice sau de grupări de asemenea formațiuni care au o valoare universală excepțională din punct de vedere estetic sau științific;

– formațiuni geologice și fiziografice și zonele strict delimitate constituind habitatul speciilor animale și vegetale amenințate, care au o valoare universală excepțională din punctul de vedere al științei sau conservării;

– siturile naturale sau zonele naturale strict delimitate,

care au o valoare universală excepțională din punct de vedere științific, al conservării sau al frumuseții naturale.

P

PER

PAZA PĂDURILOR PRIVATE – la cererea asociațiilor de proprietari sau a proprietarilor individuali care dețin păduri ce au cel puțin o limită comună cu pădurile aflate în paza regiei autonome se poate asigura de Regia Națională a Pădurilor, prin unitățile și subunitățile acesteia, pe bază de contracte. În astfel de condiții, R.N.P. are obligația de a asigura serviciul de pază a acestor păduri.

PĂDURE – teren acoperit cu vegetație forestieră în suprafață mai mare de 0,25 hectare, făcând parte din fondul forestier și fiind cuprinsă în amenajamente silvice.

PĂDURE CLIMATICĂ – pădure în stadiu de climax, adică ajunsă la un stadiu ultim de evoluție, în echilibru perfect cu ansamblul de factori edafo-climatici.

PĂRȚI RIVERANE – părți (state contractante) care mărginesc aceleași ape transfrontiere.

PĂSĂRI DE APĂ – păsări a căror existență depinde ecologic de zonele umede.

PEISAJ – parte perceptibilă a terenului (pământului), definită prin relația și interacțiunea dintre diverși factori: sol, relief, apă, climă, floră, faună și om.

PERIMETRU DE AMELIORARE – cuprinde terenurile care prin degradare și poluare și-au pierdut, total sau parțial, capacitatea de producție pentru culturi agricole și silvice. Aceste terenuri se stabilesc de Ministerul Agriculturii și Alimentației împreună cu Ministerul Apelor, Pădurilor și Protecției Mediului, delimitarea concretă a perimetrului făcându-se de o comisie de specialiști stabilită de cele două ministere. Deținătorii de astfel de terenuri sunt obligați să

P

PER

le pună la dispoziție în vederea aplicării măsurilor și lucrărilor prevăzute în proiectul de ameliorare, păstrând, desigur, dreptul de proprietate asupra lor. Includerea de către primărie a unui anumit teren în acest perimetru se poate face numai cu acordul proprietarului. În lipsa acestuia, primăria va face propuneri motivate prefecturii, care va decide.

PERIMETRUL DE PROTECȚIE HIDROGEOLOGICĂ – zona cea mai îndepărtată de punctul de prelevare a apei, limitrofă zonei de protecție sanitară cu regim de restricții, având rolul de a asigura protecția față de orice substanțe greu degradabile sau nedegradabile și regenerarea debitului prelevat prin lucrările de captare.

PERMIS DE EXERCITARE A ACTIVITĂȚII NUCLEARE– titularul autorizației nucleare va putea utiliza în activitățile autorizate numai personal care este posesor al unui permis de exercitare, valabil pentru aceste activități. Acest permis se eliberează, în baza unei evaluări și examinări, de către autoritatea națională competentă numai pentru persoanele fizice care au responsabilități în desfășurarea în siguranță a activităților nucleare. Permisul de exercitare se eliberează pe o perioadă determinată prin reglementările în vigoare. Dreptul dobândit pe baza permisului de exercitare nu poate fi transmis fără acordul emitentului. Permisul de exercitare se suspendă sau se retrage de către emitent, din proprie inițiativă sau la sesizarea altor instituții cu atribuții de control ori a persoanelor de specialitate, în toate cazurile în care emitentul constată că: a) titularul nu a respectat reglementările în vigoare; b) titularul încetează din viață sau își pierde capacitatea de exercițiu.

PERSOANĂ – individ, firmă, corporație, asociație, parteneriat, consorțiu, societate mixtă, autoritate, entitate guvernamentală, comercială, juridică, recunoscută prin lege cu drepturi și obligații. Strict juridic, prin „persoană“ se

înțelege orice subiect de drept, adică omul luat individual, ca persoană fizică, sau organizat în condițiile legii ca persoană juridică (publică ori privată).

P

PES

PERSOANĂ STABILĂ ÎN ROMÂNIA – persoană fizică cu domiciliul în România sau o persoană juridică română.

PERSPECTIVA MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR ÎN ANUL 2000 ȘI DUPĂ ACESTA, – document conceput la începutul anilor '80, care cuprinde unitar o strategie aprobată de Consiliul de conducere al Programului Națiunilor Unite pentru Mediul Înconjurător, strategie ce conține o grupare largă de programe și politici de acțiune pe plan național și de cooperare internațională, menite să conducă la o dezvoltare durabilă. Documentul a stat la baza inițierii unui sistem revizuit de acțiuni pe termen mediu pentru instituțiile O.N.U.

PESCUIT – prinderea peștelui și a celorlalte viețuitoare acvatice pe bază de autorizație în locuri, perioade cu unelte și în dimensiuni prevăzute de lege, în scop industrial, științific sau sportiv.

PESCUIT INDUSTRIAL – prinderea peștelui și a celorlalte viețuitoare acvatice de către personalul autorizat al agenților economici care exploatează bazinele piscicole.

PESCUITUL SPORTIV – cel efectuat în scop de agrement de orice persoană, membru al Asociației Generale a Vânătorilor și Pescarilor Sportivi, pe bază de permis eliberat de aceasta, pentru bazinele și zonele piscicole pe care le are în folosință sau de către autoritățile pentru protecția mediului pentru bazinele administrate de acestea.

PESCUITUL ȘTIINȚIFIC – prinderea oricăror tipuri de pește sau altor animale acvatice pentru cultura artificială sau repopulării, cât și pentru protecția fondului piscicol.

P

PES

PESTICID – orice substanță chimică sau combinație de substanțe chimice cunoscute sub denumirile generice de bactericide, fungicide, insecticide, acaricide, nematocide, raticide, erbicide și altele asemenea, care se utilizează în agricultură și silvicultură pentru tratamente fitosanitare ce vizează prevenirea și combaterea bolilor, dăunătorilor și buruienilor în culturile agricole, în plantațiile pomicele și viticole, în păduri, pășuni și fânețe, precum și pentru tratarea materialului semincer, pentru dezinfectia, dezinfecția și deratizarea spațiilor de depozitare a produselor agricole.

PLAI VITICOL – teritoriu restrâns din cadrul unui centru viticol, ce cuprinde plantațiile de vii situate pe aceeași formă de relief. Factorii naturali, precum și condițiile de cultură și de tehnologie ce privesc plaiul viticol sunt asemănătoare pe întreaga suprafață cultivată cu viță de vie, determinând obținerea unor produse cu însușiri de calitate specifice.

PLAJA MĂRII – porțiunea de teren din vecinătatea mării, cuprinsă între cota cea mai scăzută a apei și limita terenului neafectat de dinamica mediului acvatic.

PLANTĂ – nume generic pentru tot ce își extrage prin rădăcini hrana din sol; se caracterizează, în general, printr-un mod de nutriție specific, prin prezența clorofilei, prin faptul că membrana celulei este formată din celuloză și (în cazul speciilor superioare) prin alcătuirea corpului din rădăcină, tulpină și frunze. Plantele pot fi: furajere, care servesc sau sunt folosite pentru hrănirea animalelor; industriale, care sunt plante cultivate în vederea prelucrării lor industriale; prășitoare, care se cultivă în rânduri distanțate; medicinale, care sunt cultivate ori sălbatice (spontane) și au proprietăți terapeutice; ornamentale, care sunt cultivate în parcuri, grădini sau locuințe în scop decorativ.

PLANTE CULTIVATE – formă a florei, care se cresc, se întrețin și se recoltează prin intervenția omului, datorită

activității umane. **P.c.** sunt cele agricole, în parte cele din fondul forestier și cele ornamentale.

P

PLANTE ȘI ANIMALE DIN FLORA ȘI FAUNA SĂLBATICĂ – toate plantele și animalele sălbatice, indiferent de locul în care acestea cresc, se dezvoltă sau se reproduc.

PLA

PLANUL STRATEGIC DE ACȚIUNE PENTRU BAZINUL FLUVIULUI DUNĂREA – adoptat la București în decembrie 1994 conține o serie de acțiuni concrete în domeniul protecției mediului.

PLANUL DE ACȚIUNE PRIVIND MEDIUL ÎNCONJURĂTOR – document adoptat la Conferința de la Stockholm, 1972, care cuprinde 109 recomandări adresate statelor în domeniul protecției mediului.

PLATA PENTRU POLUARE – formă specială de răspundere pentru poluarea mediului reglementată în Polonia, Republica Cehă și Ungaria, ce constă într-o amendă pecuniară proporțională cu gradul de poluare față de limitele admise de norme, cu nocivitatea acesteia, cu volumul de ape reziduale etc.

PLATFORMĂ – un complex (combinat, uzină, fabrică) integrat local, constând din una sau mai multe instalații, având niveluri administrative intermediare, aflate sub o singură conducere și dispunând de o infrastructură comună, cum ar fi: birouri administrative și alte birouri; ateliere de reparații și întreținere; cabinet medical; utilități; laborator analitic central; laboratoare de cercetare și dezvoltare; stație de epurare centrală; magazii de depozitare.

PLATOUL CONTINENTAL AL UNUI STAT – cuprinde fundul mării și subsolul regiunilor submarine situate dincolo de marea sa teritorială, pe toată întinderea prelungirii naturale a teritoriului terestru al acestui stat, până la limita

P

PLÂ

externă a marginii continentale sau până la o distanță de 200 de mile marine de la liniile de bază de la care se măsoară lățimea mării teritoriale, atunci când limita exterioară a marginii continentale se află la o distanță inferioară.

PLÂNGEREA – CALE DE ATAC – împotriva procesului-verbal de constatare a contravenției ecologice și de aplicare a sancțiunii ecologice se poate face plângere, care constituie calea specifică de atac în materie contravențională indiferent de motivele invocate. Înregistrarea plângerii în termenul legal va suspenda executarea, iar dacă executarea silită a amenzii a fost declanșată ea o va sista.

PLÂNGEREA ÎMPOTRIVA SANCTIUNII ECOLOGICE CONTRAVENȚIONALE – o cale de atac ordinară formulată împotriva procesului-verbal de constatare a contravenției și de aplicare a sancțiunii în raporturile de dreptul mediului. Se poate face în termen de 30 de zile (în cazuri expres prevăzute de lege, de 15 zile) de la data comunicării actului. Termenul se calculează pe zile libere, neluându-se în calcul ziua în care el începe să curgă. Ea suspendă executarea, ca efect al înregistrării plângerii în termenul legal. Plângerea se depune la organul din care face parte agentul constatatator sau, în condițiile legii, la judecătorie, însoțită de copia procesului-verbal de constatare a contravenției ecologice. Dacă plângerea s-a depus la organul din care face parte agentul constatatator, organul respectiv o va trimite de îndată, împreună cu dosarul cauzei, judecătoriei teritorial competente spre soluționare. Plângerea este scutită de taxă de timbru. În cazul admiterii plângerii, petentul va fi exonerat de răspundere. În situația admiterii în parte a plângerii, se poate reduce amenda în cadrul limitelor acesteia. V. și *plângerea – cale de atac*.

PODGORIE – unitate teritorială naturală și tradițională, caracterizată prin condiții specifice de climă, sol și relief, prin soiurile cultivate, prin metodele de cultură și procedeele

de vinificare folosite, care, în ansamblu, conduc la obținerea unei producții de struguri și vinuri cu însușiri asemănătoare.

P

POL

POLITICA MEDIULUI – parte a politicii „generale”, ce exprimă activitatea complexă care leagă pe oameni, agenți economici și organe de stat competente, întreaga colectivitate a societății în domeniul protecției mediului. **P.m.** exprimă concepția care trebuie să guverneze activitatea legiuitorului, a tuturor celor ce organizează și conduc – potrivit legii – lupta împotriva poluării mediului, pentru îmbunătățirea condițiilor de mediu.

POLUANT – orice substanță solidă, lichidă, sub formă gazoasă sau de vapori sau formă de energie (radiație electromagnetică, ionizantă, termică, fonică sau vibrații) care, introdusă în mediu, modifică echilibrul constituenților acestuia și al organismelor vii și aduce daune bunurilor materiale. Este considerat ca prezență insolită și indezirabilă care, peste anumite limite tolerabile, periclitează echilibrul ecologic, îngreuiază activitatea economică sau atacă sănătatea, confortul fizic și moral al omului.

POLUANȚII DIN APE – principalele categorii: substanțe organice; reziduuri biologice; substanțe anorganice; substanțe radioactive; produse petroliere; microorganisme patogene; ape fierbinți.

POLUARE – în general se înțelege orice introducere de către om în mediu, direct sau indirect, a unor substanțe ori energii cu efecte vătămătoare, de natură să pună în pericol sănătatea omului, să prejudicieze resursele biologice, ecosistemele și proprietatea materială, să diminueze binefacerile sau să împiedice alte utilizări legitime ale mediului.

Acțiuni care pot produce ruperea echilibrului ecologic, pot dăuna sănătății, liniștii și stării de confort a oamenilor, pot produce pagube economiei naționale prin modificarea calității factorilor naturali sau creați prin activități umane.

P

POL

POLUARE ACUTĂ – deversarea în mediu a unei mari cantități de poluanți, într-un timp foarte scurt, prin efecte drastice, care generează și o puternică mediatizare; de regulă, este vorba de „accidente“ sau „catastrofe“ ecologice.

POLUARE ATMOSFERICĂ – introducerea în atmosferă de către om, direct sau indirect, de substanțe sau energie care au o acțiune nocivă de natură să pună în pericol sănătatea omului, să dăuneze resurselor biologice și ecosistemelor, să deterioreze bunurile materiale și să aducă atingere sau să păgubească valorile de agrement și alte utilizări legitime ale mediului, expresia „poluant atmosferic“ fiind înțeleasă în același sens. Se consideră poluat aerul atunci, când se constată prezența unor substanțe străine sau a unor variații importante ale acestora în proporția părților componente ale aerului și care, ținând seama de cunoștințele științifice ale momentului, pot provoca efecte dăunătoare sau acțiuni jenante. Aerul este, deci, poluat când se îndepărtează sensibil de la compoziția sa naturală (pură) printr-o modificare datorată fie creșterii cantitative a unuia sau altora dintre constituenții săi normali, fie schimbărilor calitative provocate de apariția unor elemente noi (străine) în compoziția sa.

POLUARE ATMOSFERICĂ TRANSFRONTIERĂ PE DISTANȚE LUNGI – poluare atmosferică a cărei sursă fizică este cuprinsă total sau parțial în zona supusă jurisdicției naționale a unui stat și care are efecte dăunătoare într-o zonă supusă jurisdicției unui alt stat la o distanță la care nu este în general posibil să se distingă contribuțiile surselor individuale sau ale grupurilor de surse de emisie.

POLUARE BIOLOGICĂ – acumulări de dejecții și resturi organice în cantități ce depășesc capacitatea descompunătorilor de reciclare a acestora; cuprinde epidemiile (de holeră, ciumă, malarie etc.), parazitozele (cu scabie, păduchi, viermi intestinali) ș.a. care privesc colectivități

umane mai mari sau mai mici, generând discomfort, producând îmbolnăviri și chiar moartea indivizilor. Într-o măsură, ea a fost favorizată de procentul de domesticire a unor specii de animale care, fie au adus o serie de paraziți ce se transmit și la om, fie au favorizat dezvoltarea altor animale care sunt vectori ai paraziților. În alt plan, comportamentul uman favorizează răspândirea acestor paraziți; lipsa igienei corespunzătoare, neglijență în curățirea locuințelor și localităților, relații sexuale cu parteneri multipli. **P.b.** poate afecta omul și prin dezvoltarea exuberantă a unor organisme (lăcuste migratoare, ciuperci, alge albastre).

POLUARE CRONICĂ – eliminarea poluanților (noxelor) în mod continuu și în concentrații relativ scăzute, acumulându-se în timp cantități apreciabile care, cuplate cu fenomenul de amplificare biologică, generează disfuncționalități ecologice pe termen lung. Este cea mai periculoasă poluare, deoarece acționează lent, efectele nu sunt spectaculoase într-un termen scurt, iar opinia publică nu reacționează ferm și în consens.

POLUARE MENAJERĂ – se cunoaște din neolitic și se agravează, mai ales, în urma revoluției industriale și a urbanizării. În urma concentrării diferitelor activități economice și a populației se produc cantități foarte mari de deșeuri care nu se mai reciclează; o parte se incinerează, o parte se depozitează, se aruncă în ape, pe malul acestora ori pe marginea drumurilor etc. Apa de percolație străbate aceste depozite etc. și antrenează compuși chimici și germeni care pot ajunge în pânza freatică, iar apoi în alimentația oamenilor și animalelor domestice. Poate fi mai periculoasă pentru mediu, decât celelalte forme de poluare.

POLUARE NATURALĂ – modificarea componentelor naturale sau prezența unor componente străine, ca urmare a activității omului și care – în lumina cunoștințelor actuale

P

POL

– provoacă, prin natura lor, prin concentrația în care se găsesc și prin timpul cât acționează, efecte nocive asupra sănătății, creează discomfort sau împietează asupra diferitelor utilizări ale mediului la care acesta putea servi în forma sa anterioară; – orice alterare fizică, chimică, biologică sau bacteriologică a apei, peste o limită admisibilă stabilită, inclusiv depășirea nivelului natural de radioactivitate produsă direct sau indirect de activități umane, care o fac improprie pentru o folosire normală în scopurile în care această folosire era posibilă înainte de a interveni alterarea. Apare ca o barieră în calea dezvoltării economico-sociale.

POLUAREA APEI – modificarea directă sau indirectă a compoziției sau stării apelor, unei surse oarecare, ca urmare a activității omului, în așa măsură, încât ele devin mai puțin adecvate tuturor sau numai unora din utilizările pe care le poate căpăta în stare naturală. Orice alterare fizică, chimică, biologică sau bacteriologică a apei, peste o limită admisibilă stabilită, inclusiv depășirea nivelului natural de radioactivitate produsă direct sau indirect de activități umane, care o fac improprie pentru o folosire normală în scopurile în care această folosire era posibilă înainte de a interveni alterarea.

POLUAREA MEDIULUI – modificarea fizico-chimică sau biologică a ansamblului de condiții și elemente naturale și artificiale ale Terrei: aerul, apa, solul, subsolul, toate straturile atmosferice, materiile organice și anorganice, precum și ființele vii, sistemele naturale în interacțiune cuprinzând elementele de mai sus, inclusiv valorile materiale și spirituale ca urmare a activității economice sau de altă natură care depășește limitele prestabilite și care apar sub următoarele forme: poluare chimică, fizică, mecanică, sonoră, termală etc.

POLUAREA MEDIULUI MARIN – introducerea de

către om, direct sau indirect, de substanțe sau energie în mediul marin, inclusiv estuare, care are sau poate avea ca rezultate asemenea efecte dăunătoare cum sunt vătămarea resurselor vii și a vieții marine, pericole pentru sănătatea omului, obstacole pentru activitățile pe mare, inclusiv pescuitul și alte folosințe legitime ale mării, degradarea calității de folosință a apei mării și deteriorarea condițiilor de agrement. (Convenție privind protecția Mării Negre împotriva poluării).

POLUAREA RADIOACTIVĂ – contaminarea artificială a mediului (componentelor abiotice, a celor biotice, precum și a celor create exclusiv prin activități umane) cu radiații, peste valorile fondului său natural, produsă de activități umane; fenomen periculos pentru întreaga biosferă, rezultat al dezvoltării puternice a centralelor electrice termonucleare, a numeroaselor experiențe efectuate în atmosferă, în sol și în ape, a teribilei înarmări cu arme nucleare, precum și a frecventelor accidente în domeniul nuclear, constă în efectele biologice ale substanțelor radioactive, care pot fi: optice (colorarea materialelor transparente, apariția unor noi benzi de absorbție); mecanice (modificări ale densității, rezistenței și durității materialelor); chimice (oxidări, reduceri, hidroliză, creșterea vitezelor de reacție); electrice și magnetice (transformarea izolatoarelor în conductori, încălzire etc.), afectând astfel și prin puterea mare de penetrație a radiațiilor o gamă largă de bunuri, medii și organisme.

POLUAREA SOLULUI – rezultatul oricărei acțiuni care produce degradarea funcționării normale a solului, ca mediu de viață, în cadrul diferitelor ecosisteme naturale sau create de om, dereglare manifestată prin degradarea fizică, chimică, biologică a solului, care afectează negativ fertilitatea sa, respectiv capacitatea sa bioproductivă, din punct de vedere calitativ sau cantitativ. **P.s.** este cauzată de pulberile și gazele nocive din aer, de apele reziduale, de deșeurile de natură industrială sau menajeră, și mai ales de pesticide și îngră-

P

POL

șăminte chimice folosite în agricultură. În vecinătatea imediată a unităților miniere și în locurile de depozitare a minereurilor radioactive se constată și poluarea radioactivă a solului, la care mai contribuie și depozitarea în sol a deșeurilor nucleare care emit radiații timp îndelungat și care scot din circuitul agricol sau silvic nu puține terenuri.

POLUAREA SONORĂ – forma poluării fizice cu implicații psiho-sociale, economice, ergonomice și ecosistemice, constă în afectarea prin intensitatea și frecvența undelor sonore, asociate cu durata lor de acțiune, care generează zgomote ce pot produce stare de jenă, disconfort sau chiar leziuni ale aparatului auditiv. Sursele de poluare sonoră se întâlnesc în locuințe, pe stradă, la locul de muncă, în atmosferă, deci aproape peste tot, neexistând mijloace de „depoluare sonoră“, ci doar modalități de dispersare a suneților. **P.s.** la om afectează sistemul nervos, aparatul cardiovascular, favorizează îmbolnăviri ale organelor interne, produce oboseală auditivă și optică, iar în condiții de intensitate, frecvență și timp ridicat generează surditate; la plante încetinește procesele de creștere și dezvoltare; unda de șoc a „bangului sonic“ poate produce daune clădirilor și genera perturbații în tropo și stratosferă.

POLUATORUL PLĂTEȘTE – principiu legal potrivit căruia agentul poluant (poluatorul) răspunde indiferent că fapta sa este culpabilă sau nu, adică costurile măsurilor de prevenire, control și reducere a poluării trebuie să fie suportate de către cel ce poluează.

POPULAȚIE – totalitatea locuitorilor unei unități administrativ-teritoriale, unei zone, unei țări, unui continent, a Terrei; ansamblul de indivizi care aparțin unei anumite specii și care ocupă un teritoriu determinat; un sistem caracterizat de mai mulți factori: repartiția spațială a indivizilor, creșterea și descreșterea, supraviețuirea și piramida vârstelor, raportul dintre sexe, bunăstarea și

sănătatea, educația și instrucția, cooperarea regională și internațională.

P

PRE

POSTUTILIZAREA CONSTRUCȚIILOR – cuprinde activitățile de dezafectare, demontare și demolare a construcțiilor, de recondiționare și re folosire a elementelor și produselor recuperabile, precum și de reintegrare în natură a deșeurilor nefolosibile, cu asigurarea protecției mediului. Aceste activități vor fi avute în vedere încă din etapele de concepere și realizare a construcțiilor.

PRECAUȚIE – măsură de prevedere, prudență, în protecția mediului un principiu în luarea deciziei în scopul asigurării unei dezvoltări durabile.

PREJUDICIU – efect cuantificabil în cost al daunelor asupra sănătății oamenilor, bunurilor sau mediului provocat de poluanți, activități dăunătoare sau dezastre; rezultatul încălcării obligațiilor legale sau neîndeplinirii acestora, rezultat care în dreptul mediului poate avea numai o natură patrimonială. În această ramură de drept, pentru termenul de prejudiciu se utilizează noțiunea de „daună ecologică”. Se pot distinge prejudicii cauzate factorilor naturali și prejudicii cauzate factorilor artificiali ai mediului (valori materiale și spirituale ale comunității). Prejudiciile cauzate mediului se mai pot împărți în dezastre și deteriorări ale mediului.

PRELUCRAREA DEȘEURILOR REFOLOSIBILE – efectuarea unor operațiuni fizice, chimice și biologice, în vederea transformării acestora în materii prime secundare, ca, de exemplu, dezmembrare, exfoliere, tăiere, presare, balotare, brichetare, măcinare, topire-turnare, fermentare etc., în scopul refolosirii lor în circuitul economic.

PRELUCRAREA UNEI SUBSTANȚE CHIMICE – proces fizic: condiționare, extracție sau purificare, prin care

P

PRE

o substanță chimică nu este transformată într-o altă substanță chimică.

PREVENIREA POLUĂRII – principiu formulat în art. 3, lit. b) din Legea nr. 137/1995, în sensul căruia prevenirea este scopul principal al protecției mediului, asigurându-se astfel dezvoltarea durabilă. Prevenirea este de esență protecției mediului, dând rațiune acestei activități, care își poate îndeplini misiunea numai dacă își propune ca scop evitarea situațiilor de pericol care pot duce la poluarea mediului. Protecția prin prevenirea poluării mediului include și acțiunile de dezvoltare și îmbunătățire a condițiilor de mediu, presupunând o atitudine activă modelatoare a elementelor mediului natural sau artificial. Acest principiu exprimă, în esență, protecția profilactică a mediului. Acest principiu este privit în două sensuri: în sensul prevenirii poluării și, deci, a producerii consecințelor dăunătoare; în sensul limitării sau eliminării oricărui alt efect dăunător, care s-ar produce după ce poluarea a avut loc. El operează practic în două trepte: a) privește întreaga activitate de legisferare, legislația mediului având ca idee centrală tocmai activitatea preventivă; b) în realitatea practică a acestui principiu, autoritățile pentru protecția mediului emit, în cazurile și situațiile prevăzute de lege, acordurile și/sau autorizațiile de mediu, putând refuza emiterea acestor documente în cazul în care nici o variantă de proiect sau program pentru conformare nu prevede eliminarea efectelor negative asupra mediului, raportat la standardele și reglementările în vigoare.

PRINCIPIILE DREPTULUI MEDIULUI – idei călăuzitoare privind conținutul normelor juridice de mediu și activitatea de protecție a mediului.

PRINCIPIILE MECANISMULUI ECONOMIC AL GOSPODĂRIII APELOR – stimularea economică a folosirii raționale și a protecției calității apelor; diferențierea teritorială a prețurilor și tarifelor pe categorii de surse și

utilizatori, ca urmare a condițiilor diferite de asigurare a apei; corectarea nivelului prețurilor și tarifelor în funcție de dinamica generală a prețurilor; minimizarea costurilor de producție în scopul asigurării maximului de profit social etc.

P

PRI

PRINCIPIILE PROTEJĂRII ȘI UTILIZĂRII DURABILE A CURSURILOR DE APĂ – măsurile ce se iau pentru protejarea și utilizarea durabilă a cursurilor de apă trebuie să se bazeze pe următoarele principii, stabilite în Convenția privind protecția și utilizarea cursurilor de apă transfrontiere și a lacurilor internaționale: principiul precauției; poluatorul plătește; al gospodăririi durabile a resurselor de apă.

PRINCIPIUL UTILIZĂRII ECHITABILE A APEI – idee călăuzitoare desprinsă din cunoscutele „Reguli de la Helsinki” adoptate în 1966 de Asociația de Drept Internațional (organism neguvernamental), în conformitate cu care fiecare stat al unui bazin de drenaj internațional are dreptul la o parte rezonabilă de utilizare avantajoasă a apelor bazinului, dar și obligația de a se abține de a cauza orice nouă formă de poluare sau orice creștere a gradului de poluare existent al apelor unui asemenea bazin internațional, care ar fi susceptibilă de a provoca pagube asupra teritoriului altui stat al bazinului, precum și de a lua toate măsurile necesare în vederea reducerii poluării actuale.

PRIORITATEA SĂNĂTĂȚII OAMENILOR – principiu bazat pe ideea că omul se găsește în centrul mediului natural și, deci, al măsurilor de protecție. În art. 22, alin. (1) din Constituția României se garantează dreptul la viață și la integritatea fizică și psihică ale persoanei, iar în art. 33, alin. (1) din legea noastră fundamentală dreptul la ocrotirea sănătății, statul fiind obligat să ia măsuri pentru asigurarea igienei și a sănătății publice (art. 33, alin. (2) din Constituție) etc. Asigurarea sănătății populației se realizează printr-o serie de măsuri complexe – economice, sociale, culturale,

P

spirituale, sanitare, organizatorice –, inclusiv prin măsuri prioritare de protecție a mediului, dacă prin poluare este periclitată sănătatea oamenilor.

PRO

PROBĂ OFICIALĂ – potrivit normelor sanitare veterinare, eșantion recoltat de autoritatea competentă pentru a fi supusă examenului în direcția unui (unor) anumit reziduu(ri) de către un laborator autorizat și care se identifică prin specia de la care provine, natura ei, cantitatea și metoda de prelevare, originea animalului sau a produsului de la care provine.

PROCEDURA CONSIMȚĂMÂNTULUI PREALABIL DAT ÎN CUNOȘTINȚĂ DE CAUZĂ – procedură internațională care permite obținerea și difuzarea, în mod oficial, a deciziei țării importatoare de a se importa sau nu, pe viitor, produse chimice interzise și strict reglementate.

PRODUCĂTOR – orice persoană a cărei activitate produce deșeuri periculoase sau alte reziduuri ori, dacă această persoană nu este cunoscută, persoana care este în posesia și/sau controlează aceste deșeuri.

PRODUCEREA UNEI SUBSTANȚE CHIMICE – obținerea substanței chimice printr-o reacție chimică.

PRODUS – bun material destinat consumului sau utilizării finale individuale sau colective.

PRODUS DE UZ FITOSANITAR – orice produs din categoria pesticidelor și a celor ce se utilizează ca regulatori de creștere și fructificare a plantelor, produse pentru tratarea pre și postrecoltă a fructelor în scopul prevenirii deteriorării acestora pe timpul transportului sau al depozitării; adjuvanți la utilizarea pesticidelor, produse cu efect atractant etc. Prin produse fitosanitare se înțelege: pesticidele – substanțe chimice sau combinații de substanțe chimice, cunoscute sub

denumirile generice de bactericide, erbicide, fungicide, insecticide, acaricide și altele care se utilizează în agricultură și silvicultură pentru tratamente fitosanitare ce vizează prevenirea și combaterea bolilor, dăunătorilor și buruienilor în culturile agricole, în plantațiile pomicole și viticole, în păduri, pășuni și fânețe, precum și pentru tratarea materialului semincer, pentru dezinfecția, dezinfecția și deratizarea spațiilor de depozitare a produselor agricole, precum și alte produse de uz fitosanitar.

PRODUS RADIOACTIV – orice material radioactiv obținut în cursul procesului de producere ori de utilizare a unui combustibil nuclear sau orice material care a devenit radioactiv prin expunere la radiații, cu excepția radioizotopilor care au atins stadiul final de preparare și sunt susceptibili de a fi utilizați în scopuri științifice, medicale, speciale, sociale, comerciale sau industriale.

PRODUSE BIOLOGICE DE UZ FITOSANITAR – produse utilizate în medicina veterinară în scopul inducerii unei imunități active sau pasive (vaccinuri, seruri imune, precum și cele utilizate în diagnosticul imunității animalelor: alergene, antigene, seruri martor de reacție).

PRODUSE DE FOLOSINȚĂ ÎNDELUNGATĂ – produse care își păstrează caracteristicile calitative prescrise și/sau declarate, pe durata medie de utilizare, precum și piesele de schimb aferente bunurilor respective, a căror listă este obligat să o stabilească producătorul produsului final.

PRODUSE DE ORIGINE ANIMALĂ – toate produsele și subprodusele provenite de la animale, folosite pentru consum uman, în hrana animalelor sau în scopuri industriale, farmaceutice și agricole.

PRODUSE DE UZ VETERINAR – produsele biologice, medicamentele, dezinfectantele, raticidele, insecticidele.

P

PRO

PRODUSE DIN CARNE PROASPĂTĂ – în sensul normelor sanitare veterinare, carnea tocată din speciile porcine, urs, cabaline, care nu au fost supuse altui tratament de conservare, cu excepția frigului (refrigerare, congelare), și preparatele din carne crudă, cu sau fără membrană, care nu au fost supuse unui tratament termic adecvat.

PRODUSE REGLEMENTATE CU STRICTEȚE – produse a căror fabricare, comercializare și utilizare este reglementată cu strictete, pe motive toxice și/sau ecologice.

PRODUSE SPECIFICE FONDULUI FORESTIER – bunurile ce se recoltează din acesta: produse lemnoase ale pădurii (produse principale, rezultate din tăieri de regenerare a pădurilor; produse secundare, rezultate din tăieri de îngrijire a arboretelor tinere; produse accidentale, rezultate în urma calamităților și din defrișări de pădure legal aprobate; produse de igienă, rezultate din procesul normal de eliminare naturală; alte produse: arbori și arbuști ornamentali, răchită, puieti și diferite produse din lemn); produse nelemnoase specifice fondului forestier (vânatul din cuprinsul acestuia, peștele din apele de munte, din crescătorii, bălți și iazuri din fondul forestier, fructele de pădure, semințele forestiere, ciupercile comestibile din flora spontană, plantele medicinale și aromatice, rășina și altele de acest fel).

PROGNOZĂ HIDROLOGICĂ – estimarea în prealabil a stărilor viitoare ale unui fenomen hidrologic. Servește, printre altele, și în lupta împotriva poluării.

PROGRAM PENTRU CONFORMARE – plan de măsuri cuprinzând etapele care trebuie parcurse în interval de timp precizate prin prevederile autorizației de mediu, de către autoritatea competentă, în scopul respectării reglementărilor privind protecția mediului.

PROGRAM VETERINAR – programul de supraveghere, prevenire, combatere și asanare a bolilor la animale și a celor transmisibile de la animale la om, precum și de refacere a șeptelului.

P

PRO

PROGRAMUL „OMUL ȘI BIOSFERA“ – organizație internațională, lansată de U.N.E.S.C.O. în 1970.

PROGRAMUL NAȚIUNILOR UNITE PENTRU DEZVOLTARE – P.N.U.D. a fost creat în anul 1965 în urma fuzionării Programului Lărgit de Asistență Tehnică cu Fondul special al O.N.U. Din structura sa face parte Biroul politicilor și de sprijin al programelor, care are, printre altele, o direcție de gestiune durabilă a energiei și a mediului. În contextul unei dezvoltări umane durabile, Consiliul de Administrație al P.N.U.D. – organul său de conducere – acordă prioritate programelor de „eliminarea sărăciei“ și celor ce privesc mediul la nivel mondial, finanțând activități ce privesc promovarea protecției mediului din Fondul pentru Mediul Înconjurător Mondial, administrat și folosit împreună cu Banca Mondială. P.N.U.D. a participat la elaborarea convențiilor Conferinței O.N.U. de la Rio de Janeiro din 1992.

PROGRAMUL NAȚIUNILOR UNITE PENTRU MEDIU – creat după Conferința de la Stockholm din 1972, are un Secretariat cu sediul la Nairobi care coordonează întreaga activitate privind protecția mediului la nivel O.N.U. PNUE are servicii zonale (regionale) la Geneva, Mexic, Bangkok, Bahrein și New York și un Birou la Washington.

PROGRAMUL DE GESTIONARE AMBIENTALĂ ȘI PROTECȚIE A MĂRII NEGRE – inaugurat la Constanța în 1992, programul are în vedere crearea cadrului operațional pentru cooperarea regională, pe termen lung, destinată limitării procesului continuu de degradare a mediului și

P

PRO

resurselor marine, precum și pentru asigurarea unei utilizări durabile a acestora.

PROGRAMUL INTERNAȚIONAL DE CERCETĂRI ÎN MAREA NEAGRĂ – adoptat la Varna în 1991, care are ca obiective principale: identificarea și crearea unui sistem de stocare și gestionare a bazelor de date pentru zona Deltei Dunării și a platoului continental al Mării Negre, crearea unui sistem de informare geografică pentru regiunile menționate, aprofundarea cercetărilor marine etc.

PROGRAMUL NAȚIONAL DE PERSPECTIVĂ PENTRU AMENAJAREA BAZINELOR HIDROGRAFICE... – adoptat prin Legea nr. 1/1976, abrogată prin Decretul-lege nr. 47/1990.

PROIECTUL DE CONVENȚIE EUROPEANĂ – asupra protecției cursurilor de apă internaționale împotriva poluării, Strasbourg, 1973, document elaborat de Consiliul Europei după adoptarea și proclamarea Cartei Europene a Apei. Proiectul convenției reprezintă un tratat-cadru pentru viitoarele negocieri și o abordare complexă a problemelor prevenirii poluării apei, conținând obligații generale și specifice, propunând respectarea unor norme de calitate și reglementând deversarea în albiile cursurilor de apă internaționale a unor substanțe periculoase.

PROTECȚIA APEI – ansamblu măsurilor îndreptat spre prevenirea și înlăturarea consecințelor poluării și epuizării apelor.

PROTECȚIA CIVILĂ – componentă a apărării naționale, p.c. cuprinde ansamblul măsurilor adoptate și activităților desfășurate în scopul asigurării protecției populației, a bunurilor materiale, a valorilor culturale și a factorilor de mediu, în caz de război sau dezastre. Atribuțiile protecției civile sunt: a) prevenirea populației asupra atacurilor

inamicului din aer sau dezastrelor; b) protecția populației împotriva efectelor armelor de nimicire în masă și convenționale sau dezastrelor; c) asigurarea protecției bunurilor materiale și a valorilor culturale; d) participarea la acțiunile de limitare și de înlăturare a urmărilor atacurilor inamicului sau a dezastrelor; e) asanarea teritoriului de muniția rămasă neexplodată; f) pregătirea populației în vederea asigurării protecției; g) participarea cu forțe și mijloace specifice la pregătirea economiei naționale și a teritoriului pentru apărare. Activitățile protecției civile se planifică, se organizează și se realizează în concordanță cu reglementările existente în documentele privind dreptul internațional umanitar la care România este parte. Măsurile organizatorice și de pregătire pentru protecția civilă se stabilesc în timp de pace și se intensifică la proclamarea stării de asediu, de urgență, la declanșarea mobilizării sau a stării de război.

PROTECȚIA FONDULUI FUNCİAR – protecția cantitativă a terenurilor agricole și silvice și protecția calitativă a tuturor terenurilor de pe teritoriul țării în privința solului și a rocii generatoare de sol.

PROTECȚIA FONDULUI GENETIC AL FAUNEI – un sistem complex de măsuri îndreptat spre conservarea componentei de specii a faunei și menținerea numărului optim al animalelor sălbatice folositoare.

PROTECȚIA INDIVIDUALĂ ÎN CAZ DE IRADIERE – protejarea personalului expus profesional pericolului de iradiere, care constă într-un ansamblu de măsuri tehnice, de dotare și organizare, destinate să asigure personalului respectiv cel mult doza maximă admisă de lege.

PROTECȚIA ÎN ZONA DE LUCRU ÎMPOTRIVA IRADIERII – protejarea personalului expus profesional pericolului de iradiere, care constă dintr-un ansamblu de

P

măsurile tehnice de dotare și organizare care, în condițiile normale de funcționare, trebuie să asigure la locul de muncă respectarea dozelor maxime admise.

PRO

PROTECȚIA MEDIULUI – activitate umană conștientă, științific fundamentată, îndreptată spre realizarea unui scop concret, constând în prevenirea poluării, menținerea și îmbunătățirea condițiilor de viață pe Pământ; totalitatea acțiunilor menite să asigure conservarea resurselor naturale și protejarea calității componentelor mediului.

PROTECȚIA NATURII – termenul cel mai răspândit și cel mai recent, definit ca totalitatea măsurilor ce vizează intervenția umană, de orice fel, în gestionarea ecosistemelor (naturale ori artificiale), a resurselor (regenerabile ori neregenerabile) și chiar a propriilor creații (materiale ori spirituale), în scopul menținerii unor parametri ambientali favorabili desfășurării normale a vieții și dezvoltării societății umane. Un accent deosebit se pune pe măsurile preventive, aplicabile deopotrivă sistemelor rare ori comune, dar și pe cele curative care, deși costisitoare, se dovedesc eficiente într-o perspectivă pe termen lung. Este vorba de o măsură preventivă, de a împiedica ceva rău; reconstrucția ecologică o măsură curativă, de reparare a răului comis. Un proces inter- și pluridisciplinar, în care fiecare domeniu este influențat și influențează la rândul său calitatea mediului, implicit dezvoltarea social-economică a societății umane.

PROTECȚIA UTILIZATORILOR – ansamblu de norme, instrucțiuni tehnice, mijloace, măsuri, informații și atenționări ce trebuie asigurate de autoritățile fitosanitare, fabricanți, comercianți și personalul sanitar pentru utilizarea corectă a produselor de uz fitosanitar fără riscuri asupra utilizatorilor.

PROTOCOL PRIVIND CONSERVAREA RESURSELOR NATURALE – Protocol de acord privind conserva-

rea resurselor naturale comune încheiat la Khartoum la 24 ianuarie 1982 între Uganda, Sudan și Zair, prin care aceste state se angajează să acorde o atenție specială resurselor naturale comune, să interzică prelevările de animale aparținând unor specii protejate a căror arie de repartizare ele o împart, să-și urmărească pe toți cei care ar deține obiecte provenind din speciile astfel protejate, fără a avea permis, aplicând legea teritorială, dar restituind obiectele reclamate statului de origine.

PROTOCOLUL DE LA GENEVA DIN 17 IUNIE 1925

– cu privire la interzicerea folosirii în război a gazelor asfixiante, otrăvitoare și alte gaze, precum și a mijloacelor bacteriologice de război, ratificat de România prin Decretul nr. 3050 din 1 octombrie 1929. Regula privind mijloacele de luptă interzise a fost confirmată ulterior de Convenția din 10 iulie 1972 cu privire la interzicerea perfecționării producerii și stocării armelor bacteriologice (biologice).

PROTOCOLUL DE LA HELSINKI, 1985

– act adițional al Convenției de la Geneva, prin care s-a stabilit obligația statelor părți la Convenție de a reduce emisiile sulfuroase de pe teritoriul lor cu cel puțin 30% în următorii cinci ani. Aplicarea prevederilor protocolului a fost controlată prin intermediul „Programului concertat de supraveghere și de evaluare a transportului la lungă distanță a poluanților atmosferici în Europa“, reprezentând continuarea și concretizarea unui program mai amplu al OCDE.

PROTOCOLUL DE LA MONTREAL DIN 1987

– privește substanțele care epuizează stratul de ozon, prin care s-a convenit limitarea utilizării substanțelor care – deversate sau scăpate în atmosferă – au ca efect distrugerea stratului de ozon. Mai târziu s-au adus importante modificări acestui protocol. Un prim amendament – adoptat de părțile contractante la Londra, în 1990 – stabilește scurtarea termenului

P

PRO

în care reducerea producției și consumului de gaze și alte substanțe distrugătoare pentru ozon ar trebui limitate și oprite. Cel de-al doilea amendament, din 1992, convenit și adoptat la Copenhaga, stabilește termene ferme de interzicere a utilizării substanțelor dăunătoare pentru stratul de ozon, statele industrializate angajându-se să suporte o parte din costul eliminării acestor substanțe de către țările în curs de dezvoltare.

PROTOCOLUL DE LA SOFIA, 1988 – act adițional al Convenției de la Geneva, care privește înghețarea emisiilor de dioxid de azot ori fluxul lor transfrontier la nivelul acestora din anul 1987. Prevederile acestui protocol impun restabilirea unui cadru de normalitate în ceea ce privește utilizarea, dar și ocrotirea atmosferei.

PROTOCOLUL ÎNCHEIAT LA LONDRA ÎN 1973 – asupra intervenției în marea liberă în caz de poluare a mediului marin prin alte substanțe decât hidrocarburile, cuprinde reglementări complementare relative la regimul juridic al substanțelor poluante susceptibile de a afecta mediul, în general, și mediul marin, în special.

PROTOCOLUL LA TRATATUL ASUPRA ANTARCTICII PRIVIND PROTECȚIA MEDIULUI – semnat la Madrid în 1991, reprezentând cel mai important document internațional în materie, care privește protecția globală a mediului și a ecosistemelor dependente și asociate din Antarctica. Acest Protocol declară Antarctica drept „rezervație naturală, consacrată păcii și științei”. Protocolul instituie sau reiterează mai multe principii – care trebuie să stea la baza tuturor activităților ce se desfășoară în această zonă – dintre care prezintă deosebită importanță: evaluarea prealabilă a impactului pe care orice activitate îl poate avea asupra mediului antarctic; informarea și cooperarea între toate statele membre ale Tratatului; interzicerea activităților de prospecție, explorare și exploatare minieră etc. Protocolul

stabilește obligația statelor semnatare de a elabora reguli și proceduri privind modalitățile de antrenare a responsabilității pentru daunele provocate mediului prin activități desfășurate în Antarctica. Protocolul prevede organizarea periodică a unor reuniuni consultative cu participarea reprezentanților statelor părți pentru reactualizarea politicii și strategiei de protecție globală a mediului antarctic. Protocolul este însoțit de patru documente anexă, care cuprind reglementări referitoare la: evaluarea impactului ecologic al activităților desfășurate în Antarctica; fauna și flora din regiune; gestionarea și eliminarea deșeurilor; combaterea poluării marine din zonă.

PROTOCOLUL PRIVIND SUBSTANȚELE CARE EPUIZEAZĂ STRATUL DE OZON – adoptat la Montreal la 16 septembrie 1987; Amendamentul la Protocolul de la Montreal privind substanțele care epuizează stratul de ozon, adoptat la cea de-a doua reuniune a părților de la Londra, din 27-29 iunie 1990, la care România a aderat, respectiv a acceptat prin Legea nr. 84/1993.

PUBLICITATE IMOBILIARĂ – totalitatea mijloacelor juridice prevăzute de lege prin care se evidențiază situația materială și juridică a imobilelor, în mod public, pentru a ocroti securitatea statică și securitatea dinamică a circuitului civil privitor la asemenea bunuri.

R

RADIAȚIE IONIZANTĂ – oricare dintre următoarele radiații: alfa, beta, gama, X, neutroni, electroni, protoni sau alte particule încărcate (nu se includ undele radio, radiațiile vizibile, infraroșii, ultraviolete, precum și radiații laser, ultrasunete etc.).

RAPORTUL BRUNDTLAND – raportul Comisiei Mondiale pentru Mediu Înconjurător și Dezvoltare, prezentat în fața Adunării Generale O.N.U. în 1987, care, în cadrul principiilor consacrate răspunderii statelor pentru daune provocate mediului, precizează: „statele sunt ținute să întrerupă acele activități care violează obligațiile internaționale asupra mediului și trebuie să procedeze la repararea daunelor provocate”; „Statele sunt ținute să aibă o comportare pașnică referitoare la controversele privind mediul. În situația în care un acord mutual sau o altă soluție nu poate să reglementeze controversa timp de 18 luni, soluționarea controversei poate fi adusă în fața unei instanțe de conciliere și dacă nici aceasta nu dă rezultate, se recurge la un arbitraj al unei instanțe judecătorești, aparținând unuia din statele interesate“. Cele de mai sus au o valoare de recomandare.

RAPORTUL DE DREPTUL MEDIULUI – relație socială formată între persoane în legătură cu prevenirea poluării, refacerea mediului poluat și îmbunătățirea

condițiilor de mediu reglementată de normele dreptului mediului.

RATICIDE – substanțe chimice cu acțiune toxică lentă sau rapidă, folosite în scopul distrugerii rozătoarelor dăunătoare și vectoare de boli transmisibile.

RĂZBOI – conflict armat, de durată, între două sau mai multe state, care devastează într-un mod neselectiv atât ambianța ecologică, cât și pe cea culturală; apare ca prima și cea mai mare problemă globală a contemporaneității, cea mai alarmantă sursă de poluare.

REALIZAREA ȘI COORDONAREA ACTIVITĂȚII DE PROTECȚIE A MEDIULUI DE CĂTRE STAT

– principiu important care exprimă o activitate statală complexă, care se justifică din plin prin interesul public manifestat în mod real și legal pentru prevenirea poluării, păstrării și ameliorării condițiilor de mediu. Rolul statului în acest domeniu se explică prin aceea că poluarea și lupta împotriva ei este o problemă națională și că națiunea este reprezentată de către stat. Numai statul poate avea un asemenea rol important, deoarece: el este abilitat să adopte reguli de conduită privitoare la această activitate umană, cuprinse în norme imperative; statul are aparatul propriu corespunzător pentru a urmări respectarea legilor din acest domeniu și pentru a lua măsuri organizatorice pentru aplicarea lor; tot statul dispune de aparatul de constrângere pentru constatarea și sancționarea poluării mediului; în fine, statul are (în anumite limite) mijloace financiare bugetare pentru acoperirea cheltuielilor legate de investițiile pentru protecția mediului. În art. 6 din Legea nr. 137/1995 se prevede: „Protecția mediului constituie o obligație a autorităților administrației publice centrale și locale...”, iar în art. 7 din aceeași lege se precizează: „Responsabilitatea privind protecția mediului revine autorității centrale pentru protecția mediului și agențiilor sale teritoriale“. O altă dimensiune a acestui principiu,

R

RAT

R

REA

exprimă ideea că statului îi mai revine și sarcina să coordoneze activitatea tuturor organelor și organismelor neguvernamentale, în general a tuturor persoanelor juridice și a celor fizice îndreptate spre prevenirea poluării, refacerii factorilor de mediu poluați și îmbunătățirea condițiilor de mediu.

REALIZAREA TREPTATĂ A SARCINILOR PROTECȚIEI MEDIULUI

– principiu exprimat în legislația mediului după care protecția mediului se poate realiza numai în strânsă legătură cu dezvoltarea economico-socială a țării și cu luarea în considerare a priorităților în materie, precum și în funcție de resursele financiare ale societății și agenților economici. Acest principiu poate fi privit în două sensuri: în spațiu și în timp. În spațiu acest principiu înseamnă că în prevenirea poluării și în depoluare se acționează mai întâi în privința factorilor cu pericol mai mare, mai iminent, iar în cadrul acestora un accent deosebit se pune pe protecția obiectivelor evidențiate ca zone protejate în mod expres de lege. Astfel de teritorii protejate în mod special sunt monumentele naturii, zonele declarate ca atare datorită poluării accentuate a aerului, teritoriile dens locuite, cele ale localităților balneoclimaterice, teritoriile unităților sanitare etc. Sub aspectul timpului, principiul la care ne referim exprimă cerința ca realizarea sarcinilor protecției mediului să fie conjugată cu puterea economică a societății și a celor chemați (juridicește obligați) să acopere cheltuielile legate de protecția mediului, iar acțiunile de protecție să fie intensificate paralel cu dezvoltarea economică a țării.

RECEPȚIA CONSTRUCȚIILOR – operația de luare în primire a unei construcții din interiorul sau din afara așezării umane în urma verificărilor de ordin cantitativ și calitativ, dacă au fost respectate reglementările privitoare la urbanizare și regulile de igienă privitoare la mediul de viață al populației.

RECIRCULARE – folosirea apei în cadrul unei folosințe, în scopul reducerii volumului de apă proaspătă prelevată din sursă.

RECONSTRUCȚIA ECOLOGICĂ – activitate umană îndreptată în direcția refacerii echilibrului ecologic din sistemele deteriorate (prin cauze naturale sau artificiale), ori de amenajare a unor noi ecosisteme, cu echilibru și structură diferite de cele existente anterior. Se urmărește maximalizarea funcțiilor de bază ale ecosistemelor: de producție, de protecție, de suport, a celei informaționale ori sano-genetice etc., în concordanță cu comandamentele sociale ale unei perioade istorice date. În reconstrucția ecologică se utilizează „amenajamentul ecologic“, operație multi- și interdisciplinară, extrem de actuală în țările puternic industrializate, dar foarte necesară în țările lumii a treia care, însă, nu dispun de fondurile necesare.

REGIA NAȚIONALĂ A PĂDURILOR – înființată prin reorganizarea Regiei Autonome a Pădurilor „Romsilva“ – R.A. **R.N.P.** are personalitate juridică și funcționează sub autoritatea Ministerului Apelor, Pădurilor și Protecției Mediului, pe bază de gestiune economică și autonomie financiară, exercitând și atribuții de serviciu public cu specific silvic. Are ca obiect de activitate aplicarea strategiei naționale în domeniul silviculturii și acționează pentru apărarea, conservarea și dezvoltarea durabilă a fondului forestier proprietate publică a statului, pe care îl administrează, precum și pentru gospodărirea și valorificarea vânatului, a peștelui din apele de munte și a celorlalte produse specifice fondului forestier, în condiții de eficiență economică.

REGIA AUTONOMĂ „REGISTRUL AUTO ROMÂN“ – înființată ca persoană juridică ce funcționează pe bază de gestiune economică și autonomie financiară, prin reorganizarea Registrului auto român din cadrul Institutului de cercetări și proiectări tehnologice în transporturi. **R.a.r.** s-a organizat și funcționează conform Legii nr. 15/1990 privind reorganizarea unităților de stat ca regii autonome și societăți comerciale. Pe baza împuternicirii date de Ministerul Transporturilor, ca autoritate în transporturi, certifică

R

REG

încadrarea vehiculelor rutiere în normele de siguranța circulației, protecția mediului și folosinței căreia îi sunt destinate, acordarea numărului de registru și verificarea stațiilor de inspecție tehnică, la cererea Ministerului Transporturilor. **R.a.r.**, în mod concret, are ca obiect de activitate: omologarea de tip și individuală pentru circulația pe drumurile publice a tuturor tipurilor de vehicule rutiere, fabricate în țară sau importate, pe baza încercărilor în laboratoarele proprii; încadrarea vehiculelor rutiere în categoriile de folosință prevăzute de lege; organizarea și ținerea evidenței tuturor tipurilor de vehicule rutiere în circulație și acordarea numărului de registru; efectuarea inspecțiilor tehnice pe un anumit eșantion de vehicule rutiere în vederea verificării unor noi tehnologii și aparate pentru inspecția tehnică; elaborarea tehnologiei și prescripțiilor tehnice privind verificările tehnice și inspecțiile periodice; efectuarea de încercări în vederea omologării echipamentelor și pieselor care afectează siguranța circulației rutiere sau protecția mediului; efectuarea de încercări, la cererea Ministerului Transporturilor, Ministerului de Interne și a Comisiei Naționale pentru Standarde, Metrologie și Calitate, cu vehicule rutiere prelevate din fabricația de serie, în scopul verificării stabilității procesului de fabricație; efectuarea de cercetări și proiectări legate de siguranța circulației rutiere și poluarea mediului de către vehiculele rutiere; elaborarea și propunerea de standarde referitoare la vehiculele rutiere și echipamentele lor; analizarea aplicării regulamentelor anexă la „Acordul privind adoptarea de condiții uniforme de omologare și recunoaștere reciprocă a omologării echipamentelor și pieselor vehiculelor cu motor“, adoptat la Geneva în 1958, și a amendamentelor la aceste regulamente; efectuarea de expertize tehnice pentru unele accidente de circulație, în scopul găsirii unor soluții pentru prevenirea acestora; stabilirea consumurilor de combustibil în condiții de exploatare a autovehiculelor; omologarea vehiculelor care funcționează cu motoare cu combustibili neconvenționali; stabilirea gradului de confort pentru autovehiculele de transport pasageri; proiectarea

de utilaje, aparate și dispozitive pentru verificările tehnice și inspecțiile periodice; consulting în probleme privind achiziționarea de vehicule rutiere, stabilirea performanțelor unor vehicule rutiere de serie mică sau individuale, achiziționarea de utilaje și aparate de garaj, stabilirea tehnologiilor funcționale pentru stațiile de inspecție tehnică; participarea la elaborarea de regulamente de securitate rutieră și poluare care se elaborează în cadrul Comisiei Economice pentru Europa a O.N.U. sau în cadrul altor organisme similare.

R

REG

REGIA AUTONOMĂ A APELOR „APELE ROMÂNE“ – REGIA „APELE ROMÂNE“ – este înființată ca unitate cu personalitate juridică și funcționează pe bază de gestiune economică și autonomie financiară. Regia are ca scop aplicarea strategiei naționale în domeniul gospodăririi apelor – cu excepția apelor minerale, termominerale, de uz alimentar, destinate utilizării fizico-terapeutice și altor scopuri –, acționând pentru cunoașterea resurselor de apă, folosirea rațională, protecția lor împotriva epuizării și degradării, precum și pentru prevenirea efectelor distructive ale apelor în condiții de eficiență economică și protecție socială.

REGIA AUTONOMĂ A APELOR MINERALE – a fost organizată și a funcționat în conformitate cu Legea nr. 15/1990 privind reorganizarea unităților economice de stat ca regii autonome și societăți comerciale. **R.a.a.m.** este persoană juridică și funcționează pe gestiune economică și autonomie financiară, în subordinea Ministerului Resurselor și Industriei. **R.a.a.m.** are ca obiect de activitate: gestionarea fondului hidromineral al statului; întreținerea surselor de ape minerale, ape plate și dioxid de carbon, executarea de intervenții la surse și captări, protecția zăcămintelor hidrominerale, urmărirea și administrarea întregului fond hidromineral din România, în scopul evitării unor fenomene de degradare și poluare; extracția apei minerale, a apei plate și dioxidului de carbon natural de pe întreg teritoriul țării și

R

REG

comercializarea acestora către societăți comerciale sau persoane fizice din țară și din străinătate; elaborarea de studii, proiecte și documentații în vederea punerii în valoare de noi zăcăminte de ape minerale, ape plate și dioxid de carbon natural. **R.a.a.m.** este împuternicită să avizeze din punct de vedere tehnic utilizarea izvoarelor naturale de interes local, precum și proiectele de amenajări și captări ale acestora sau ale altor pierderi de ape minerale, executate prin mijloacele proprii ale întreprinzătorilor. Pe data înființării regiei, obiectul de activitate al întreprinderilor de extracție a apelor minerale înființate prin H.G. nr. 270/1990, în subordinea Departamentului geologiei, nu va mai cuprinde extracția apelor minerale și a dioxidului de carbon natural.

REGIMUL APELOR MARITIME INTERIOARE – situația juridică a acestor ape reglementată în Legea nr. 17/1990 privind regimul juridic al apelor maritime interioare, al mării teritoriale și al zonei contigue ale României.

REGIMUL JURIDIC AL APELOR MARITIME INTERIOARE – stabilit prin Legea nr. 17/1990 privind regimul juridic al apelor maritime interioare, al mării teritoriale și al zonei contigue ale României.

REGIMUL SILVIC – un sistem de norme tehnice silvice, economice și juridice privind amenajarea, cultura, exploatarea, protecția și paza fondului forestier național având ca finalitate asigurarea gospodăririi durabile a ecosistemelor forestiere.

REGISTRUL INTERNAȚIONAL AL SUBSTANȚELOR CHIMICE POTENȚIAL TOXICE – organism al Programului Națiunilor Unite pentru Mediu, care asigură baza de date pentru registrele naționale ale substanțelor chimice potențial toxice și care coordonează activitatea acestora.

REGISTRUL NAȚIONAL AL SUBSTANȚELOR CHIMICE POTENȚIAL TOXICE

– comisie interministerială care are structura și atribuțiile stabilite de lege și care îndeplinește și funcția de autoritate națională desemnată; este formată din miniștri și câte patru experți desemnați din cadrul autorităților centrale de sănătate, de protecție a muncii și de protecție a mediului, precum și din cadrul institutelor de profil subordonate acestor autorități. Atribuții: 1) elaborează, împreună cu alte unități, strategia și programul național de acțiune și le prezintă Guvernului spre aprobare și aplicare; 2) împreună cu aceleași unități, elaborează proiecte de acte normative și alte reglementări specifice domeniului; 3) urmărește introducerea și aplicarea „procedurii consimțământului prealabil dat în cunoștință de cauză” și respectarea reglementărilor legale în vigoare; 4) analizează documentele primite de la Registrul Internațional al Substanțelor Chimice Potențial Toxice, și de la alte organisme internaționale și de la autoritățile naționale desemnate din alte țări, întocmește puncte de vedere și face propuneri corespunzătoare autorității participante și Guvernului, de armonizare a legislației cu reglementările internaționale ori de însușire a acestora ca atare; 5) analizează diverse solicitări, reclamații și propuneri primite din țară și din străinătate, stabilește modul de soluționare a acestora și face propuneri corespunzătoare factorilor interesați; 6) menține legătura cu organismele internaționale de profil; 7) face propuneri de includere în programul de cercetare și inginerie tehnologică a unor teme specifice domeniului; 8) participă, cu membrii săi și cu unitățile teritoriale din subordinea autorităților centrale din componența autorității naționale desemnate, la aplicarea programului național de acțiune, la reuniuni internaționale, seminarii, care privesc domeniul său de activitate; 9) execută, prin aparatul propriu al autorităților centrale care constituie autoritatea națională desemnată și prin unitățile teritoriale din subordine, acțiuni de control, în limitele competențelor legale ce le revin; 10) colaborează cu autorități participante, corespondenți naționali, institute de proiectare și cercetare,

R

REG

R

REG

administrația publică locală, parteneri ai rețelei, asociații neguvernamentale și cu alți factori interesați; 11) reprezintă România în relațiile cu Registrul Internațional al Substanțelor Chimice Potențial Toxice, cu alte organisme internaționale și cu autorități naționale desemnate din alte țări, în domeniul său de activitate.

REGISTRUL ACORDURILOR DE MEDIU – în care înregistrarea se face în ordinea emiterii actelor juridice denumite acorduri de mediu. Numărul acordului de mediu este numărul de ordine din aceste registre. **R.a.m.** este public și poate fi consultat de către orice persoană interesată la sediul autorității competente pentru protecția mediului.

REGISTRUL AGRICOL – asigură o evidență statistică primară din agricultură. Începând cu data de 1 iulie 1991, prin hotărârea Guvernului, s-a introdus un nou **r.a.**, abrogându-se Decretul nr. 692/1973 privind registrul agricol, republicat în 1982, devenit Legea nr. 23/1974.

REGISTRUL AUTO ROMÂN – înființată ca persoană juridică ce funcționează pe bază de gestiune economică și autonomie financiară, prin reorganizarea Registrului auto român din cadrul Institutului de cercetări și proiectări tehnologice în transporturi. **R.a.r.** s-a organizat și funcționează conform Legii nr. 15/1990 privind reorganizarea unităților de stat ca regii autonome și societăți comerciale. Pe baza împuternicirii date de Ministerul Transporturilor, ca autoritate în transporturi, certifică încadrarea vehiculelor rutiere în normele de siguranța circulației, protecția mediului și folosinței căreia îi sunt destinate, acordarea numărului de registru și verificarea stațiilor de inspecție tehnică, la cererea Ministerului Transporturilor. **R.a.r.**, în mod concret, are ca obiect de activitate: omologarea de tip și individuală pentru circulația pe drumurile publice a tuturor tipurilor de vehicule rutiere, fabricate în țară sau importate, pe baza încercărilor în laboratoarele proprii; încadrarea vehiculelor rutiere în

categoriale de folosință prevăzute de lege; organizarea și ținerea evidenței tuturor tipurilor de vehicule rutiere în circulație și acordarea numărului de registru; efectuarea inspecțiilor tehnice pe un anumit eșantion de vehicule rutiere în vederea verificării unor noi tehnologii și aparate pentru inspecția tehnică; elaborarea tehnologiei și prescripțiilor tehnice privind verificările tehnice și inspecțiile periodice; efectuarea de încercări în vederea omologării echipamentelor și pieselor care afectează siguranța circulației rutiere sau protecția mediului; efectuarea de încercări, la cererea Ministerului Transporturilor, Ministerului de Interne și a Comisiei Naționale pentru Standarde, Metrologie și Calitate, cu vehicule rutiere prelevate din fabricația de serie, în scopul verificării stabilității procesului de fabricație; efectuarea de cercetări și proiectări legate de siguranța circulației rutiere și poluarea mediului de către vehiculele rutiere; elaborarea și propunerea de standarde referitoare la vehiculele rutiere și echipamentele lor; analizarea aplicării regulamentelor anexă la „Acordul privind adoptarea de condiții uniforme de omologare și recunoaștere reciprocă a omologării echipamentelor și pieselor vehiculelor cu motor“, adoptat la Geneva în 1958, și a amendamentelor la aceste regulamente; efectuarea de expertize tehnice pentru unele accidente de circulație, în scopul găsirii unor soluții pentru prevenirea acestora; stabilirea consumurilor de combustibil în condiții de exploatare a autovehiculelor; omologarea vehiculelor care funcționează cu motoare cu combustibili neconvenționali; stabilirea gradului de confort pentru autovehiculele de transport pasageri; proiectarea de utilaje, aparate și dispozitive pentru verificările tehnice și inspecțiile periodice; consulting în probleme privind achiziționarea de vehicule rutiere, stabilirea performanțelor unor vehicule rutiere de serie mică sau individuale, achiziționarea de utilaje și aparate de garaj, stabilirea tehnologiilor funcționale pentru stațiile de inspecție tehnică; participarea la elaborarea de regulamente de securitate rutieră și poluare care se elaborează în cadrul Comisiei Economice pentru Europa a O.N.U. sau în cadrul altor organisme similare.

R

REG

REGIUNE VITICOLĂ – un larg teritoriu cultivat cu viță de vie, caracterizat prin condiții naturale de climă și de relief relativ asemănătoare, precum și prin direcții de producție și sortimente apropiate.

REGLEMENTAREA PROTECȚIEI SANITARE VETERINARE – Legea sanitară veterinară nr. 60/1974, modificată prin Legea nr. 75/1991, republicată cu modificările ulterioare în M. Of. nr. 266/30 decembrie 1991. H.G. 789/1991 privind stabilirea și sancționarea contravențiilor la normele sanitare veterinare, abrogată prin H.G. nr. 794/1993.

REGLEMENTĂRI PRIVIND ACTIVITATEA NUCLEARĂ – norme tehnice, metodologice, ghiduri, instrucțiuni, proceduri sau condiții tehnico-organizatorice privind autorizarea și controlul activităților nucleare, obligatorii în domeniul nuclear, emise de autoritatea competentă.

REGLEMENTĂRI VAMALE – dispoziții cuprinse în Codul vamal al României, în regulamentul vamal de aplicare a Codului vamal, precum și în alte acte normative care cuprind prevederi referitoare la domeniul vamal.

REGULAMENTE-CADRU PRIVIND PIETELE – Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a piețelor, târgurilor și oboarelor.

REGULAMENTUL (CEE) NR. 259 DIN 1 FEBRUARIE 1993 – stabilit de Consiliul Uniunii Europene, R. privește supravegherea și controlul transportului deșeurilor în și din Comunitatea Europeană.

REGULAMENTUL (EURATOM) NR. 1493 DIN 8 Iunie 1993 – stabilit de Consiliul Uniunii Europene, R. privește transferul substanțelor radioactive între statele membre ale Uniunii.

REGULI PRIVIND COOPERAREA ÎN DOMENIUL APELOR TRANSFRONTIERE – adoptate în 1987 de Comitetul pentru problemele apei al Comisiei Economice a O.N.U. pentru Europa, potrivit cărora statele interesate trebuie să definească – împreună – obiectivele de calitate a apei și să adopte criterii de calitate, să stabilească programe de control, de supraveghere și de observare a calității apei și nivelului poluării, sisteme eficiente de alertă în caz de poluări accidentale, precum și să-și transmită reciproc date și informații asupra poluării.

RESPONSABIL AL PIETEI – autoritatea pieței în localități în care sunt organizate și funcționează mai puțin de cinci piețe agroalimentare.

RESURSE DE APĂ – apele de suprafață alcătuite din cursurile de apă cu deltele lor, lacuri, bălți, apele maritime interioare și marea teritorială, precum și apele subterane de pe teritoriul țării, în totalitatea lor.

RESURSE MINERALE – toate resursele minerale solide, lichide sau gazoase in situ care, în zonă, se găsesc pe fundul mărilor sau în subsolul acestora, inclusiv nodulii polimetaliți; o dată ce au fost extrase din zonă, sunt denumite minerale.

RESURSE NATURALE – totalitatea elementelor naturale ale mediului ce pot fi folosite în activitatea umană; resurse neregenerabile – minerale și combustibili fosili –, regenerabile – apă, aer, sol, floră, faună sălbatică – și permanente – energie solară, eoliană, geotermală și a valurilor.

REȚEAUA NAȚIONALĂ DE OBSERVAȚII PENTRU GOSPODĂRIREA APELOR – este formată din unitățile și instalațiile autonome care furnizează informații hidrologice, hidrogeologice și meteorologice specifice gospodăririi apelor, precum și informații privind caracteristicile cantita-

R

REV

tive și calitative ale resurselor de apă. Pentru asigurarea continuității și omogenității șirurilor de informații, unitățile și instalațiile autonome ale **R.n.o.** nu pot fi dezafectate decât în situații deosebite de interes național (cu aprobarea ministerului de resort și cu obligarea solicitantului de a asigura proiectarea, execuția și punerea în funcțiune a unității sau a instalațiilor în noul amplasament, anterior începerii operațiunilor de dezafectare.

REVIZUIREA ACORDULUI DE MEDIU – se realizează după procedura privind emiterea acordului de mediu.

REVOLUȚIA ȘTIINȚIFICO-TEHNICĂ – schimbare radicală intervenită în condițiile de viață ale omenirii ce cuprinde următoarele componente: r. industrială; revoluționarea agriculturii prin industrializarea ei; r. transporturilor; urbanizarea; r. în științele biologice.

REZERVAȚIA BIOSFEREI „DELTA DUNĂRII“ – zonă de importanță ecologică națională și internațională, care cuprinde următoarele unități fizico-geografice: Delta Dunării, sărăturile Murighiol-Plopu, complexul lagunar Razim-Sinoe, Dunărea maritimă până la Cotul Pisicii, sectorul Isaccea-Tulcea cu zona inundabilă, litoralul Mării Negre de la Brațul Chilia până la Capul Midia, apele maritime interioare și marea teritorială, pnă la izobata de 20 m inclusiv. Limita continentală a **R.B.D.D.** este reprezentată de contactul Podișului Dobrogean cu zonele umede și palustre. Teritoriul **RBDD** este delimitat în următoarele zone: a) zone cu regim de protecție integrală (50.600 ha repartizate în 17 rezervații); b) zone tampon cu regim diferențiat de protecție în care se pot desfășura unele activități umane, precum și zone de reconstrucție ecologică (223.300 ha); c) zone economice în care se pot desfășura activități economice tradiționale (306.300 ha). Zonele cu regim de protecție integrală sunt protejate, în mod obligatoriu, de zone tampon. Pentru administrarea patrimoniului natural din domeniul

public de interes național al **RBDD**, precum și pentru refacerea și protecția unităților fizico-geografice arătate, s-a înființat Administrația Rezervației, instituție publică cu personalitate juridică, cu sediul în municipiul Tulcea, în subordinea Ministerului Apelor, Pădurilor și Protecției Mediului. Conducerea acestei administrații este realizată de Consiliul științific, în subordinea căruia se află Colegiul executiv, ca organ de aplicare a hotărârilor Consiliului științific. Președintele Consiliului științific și al Colegiului executiv este Guvernatorul. În componența Administrației Rezervației funcționează Corpul de inspecție și pază, care realizează supravegherea întregului teritoriu al rezervației și sancționează nerespectarea măsurilor de protecție stabilite în statutul rezervației.

REZERVAȚIE A BIOSFEREI – zona geografică cu suprafețe de uscat și de ape, inclusiv terenuri aflate permanent sub ape, în care există elemente și formațiuni fizico-geografice, specii de plante și animale care îi conferă o importanță biogeografică, ecologică și estetică deosebită, cu valoare de patrimoniu natural național și universal, fiind supusă unui regim special de administrare în scopul protecției și conservării acesteia, prin dezvoltarea așezărilor umane și organizarea activităților economice în corelare cu capacitatea de suport a mediului respectiv și a resurselor sale naturale.

REZERVAȚIE NATURALĂ – spațiu protejat care reunește acele suprafețe de teren și de ape ce sunt destinate conservării unor medii de viață caracteristice și care pot fi de interes botanic, zoologic, forestier, paleontologic, geologic și geomorfologic, apeologic, limnologic sau mixt. Din cele 372, un număr specificat de rezervații sunt incluse în perimetrele parcurilor naționale și naturale.

REZERVAȚIE PEISAGISTICĂ – asociații de vegetație sau forme de relief de mare valoare estetică, prin a căror

R

REZ

conservare se urmărește păstrarea integrității frumuseților naturale.

REZERVAȚIE ȘTIINȚIFICĂ – obiectiv (suprafețe de teren și de ape, de întinderi variabile) care, datorită autenticității biocenozelor lor sunt destinate cercetării științifice de specialitate și conservării genofondului autohton. **R.ș.** nu poate fi vizitată decât cu o aprobare specială din partea C.M.N. Există 46 r.ș., majoritatea incluse în parcurile naționale și parcurile naturale.

REZIDUU – în sensul normelor sanitare veterinare, orice substanță, inclusiv derivații și metaboliții săi care, în mod natural, nu se găsește în organismul animal sau în produsele de origine animală, dar care poate fi regăsită ca urmare a încorporării ei în mod conștient sau accidental și care, prin depășirea limitelor admise, poate constitui un factor de risc pentru sănătatea publică.

REZOLUȚIA ADUNĂRII GENERALE O.N.U. NR. 110/1947 – document internațional adoptat la 3 noiembrie 1947 care consideră propaganda destinată sau de natură să provoace sau să încurajeze orice amenințare a păcii, încălcarea păcii sau alte acte de agresiune.

REZOLUȚIA ADUNĂRII GENERALE O.N.U. NR. 1884/1963 – document internațional adoptat la 17 octombrie 1963 cheamă statele să se abțină să plaseze pe orbită în jurul pământului orice obiecte purtătoare de arme nucleare sau orice alte feluri de arme de distrugere în masă și să instaleze asemenea arme pe corpuri cerești.

REZOLUȚIA ADUNĂRII GENERALE O.N.U. NR. 1962/1963 – document intitulat Declarația principiilor juridice care guvernează activitățile statelor în explorarea și folosirea spațiului extraatmosferic, adoptată la 13 decembrie 1963.

RISC CHIMIC – eveniment rezultat ca urmare a eliberării necontrolate în mediu a unor substanțe toxice industriale, cu concentrații mai mari decât cele admise, punând în pericol sănătatea populației și calitatea mediului.

R

ROV

RISC ECOLOGIC POTENȚIAL – probabilitatea producerii unor efecte asupra mediului, care pot fi prevenite pe baza unui studiu de evaluare. Riscul ecologic are unele particularități date de faptul că poluarea este, de cele mai multe ori, rezultatul unor acumulări lente, cu efecte prelungite în timp, depășind pragurile naturale de echilibru și producând efecte deosebit de grave pentru existența și funcționarea sistemului natural. El poate afecta concomitent mai multe componente ale mediului.

ROVIGNETĂ – document eliberat plătitorilor care atestă dreptul de utilizare a drumurilor publice, valabil numai pentru un an calendaristic. (Se eliberează începând cu anul 1998).

S

SĂMÂNȚĂ – orice material de reproducere (semințe, fructe, material săditor, produs prin orice metode de înmulțire) destinat multiplicării sau reproducerii unei plante agricole. Sămânța amelioratorului, produsă de către sau sub directa responsabilitate a amelioratorului sau a menținătorului, folosind selecția conservativă sau alte metode științifice specifice, care este destinată producerii semințelor de prebază sau care satisface cerințele impuse de reglementările în vigoare privind puritatea varietală pentru semințele de prebază. Sămânța de prebază înseamnă sămânța din toate verigile biologice dintre sămânța amelioratorului și sămânța de bază care: a fost produsă de sau sub directa responsabilitate a menținătorului; a fost produsă din sămânța amelioratorului sau din sămânța de prebază; este destinată producerii de sămânță de prebază sau de bază; satisface cerințele impuse de reglementările în vigoare privind puritatea varietală, germinația etc., specificate pentru semințele de prebază. Sămânța de prebază poate fi echivalentul categoriilor biologice de bază superelită și superelită linii consangvinizate (câmp de menținere), în cazul cartofului – clonele A, B, C, D, E. Sămânța de bază înseamnă sămânța produsă de către sau sub directa responsabilitate a menținătorului; care a fost produsă din sămânța de prebază; care este destinată producerii de sămânță certificată; care satisface cerințele impuse de reglementările în vigoare privind

puritatea varietală, germinația etc., specificate pentru semințele de bază. Sămânța de bază corespunde categoriei biologice de elită, linii consangvinizate androsterile și restauratoare de fertilitate sau hibridi simpli, forme parentale folosite pentru loturile de hibridare în vederea producerii seminței comerciale. Sămânța certificată înseamnă: în cazul hibridilor comerciali, sămânța produsă în loturi de hibridare, din sămânța de bază și care este destinată producerii de recoltă pentru consum uman, animal sau industrializare; în cazul soiurilor, sămânța produsă direct din sămânța de bază pentru reînmulțiri sau pentru consum și care satisface cerințele impuse de reglementările în vigoare privind puritatea varietală, germinația etc., specificate pentru semințele certificate.

SCHEMA-CADRU DE AMENAJARE ȘI GOSPODĂRIRE A APELOR – documentația de gospodărire a apelor, care prezintă modelul sistemului de gospodărire a apelor, cuprinzând rețeaua hidrografică, lucrările de gospodărire a apelor și prelevările-evacuările aferente folosințelor, analizate în diferite scenarii și etape de dezvoltare economico-socială a spațiului hidrografic respectiv, precum și modul de protecție, menținere sau îmbunătățire a calității apelor.

SCHEME SAU GRAFURI – tehnici ce pun în relație cauzele unui impact asupra mediului cu efectele lui, atât impactul direct, cât și cel indirect. Valoarea deosebită a acestei metode constă în reprezentarea grafică a rezultatelor, care poate fi, uneori, ușor de dezbătut cu comunitatea locală.

SCOPURI NEINTERZISE PRIN CONVENȚIA REFERITOARE LA ARMELE CHIMICE – scopuri neinterzise prin Convenția privind interzicerea dezvoltării, producerii, stocării și folosirii armelor chimice și distrugerea acestora sunt: a) scopuri industriale, agricole, de cercetare, medicale, farmaceutice sau alte scopuri pașnice; b) scopuri

S

SCU

de protecție, anume acele scopuri în relație directă cu protecția împotriva substanțelor chimice toxice și armelor chimice; c) scopuri militare care nu au legătură cu utilizarea armelor chimice și care nu depind de utilizarea proprietăților toxice ale substanțelor chimice ca metodă de război; d) scopuri pentru asigurarea respectării legilor, inclusiv combaterea dezordinilor publice.

SCURGERE DE GAZE – scurgerea de gaze și de cărbune și manifestarea dinamică a rocilor în care indicele de fragilitate, specific structurii și rezistenței mecanice a cărbunelui, are valori peste limita stabilită, iar cantitățile de gaze care se produc se datorează emanațiilor de metan ce au loc în cărbunele mărunț, scurs în lucrarea minieră într-un interval de timp relativ scurt.

SECURITATE NUCLEARĂ – ansamblul de măsuri tehnice și organizatorice destinate să asigure funcționarea instalațiilor nucleare în condiții de siguranță, să prevină și să limiteze deteriorarea acestora și să asigure protecția personalului ocupat profesional, a populației, mediului și bunurilor materiale împotriva iradierii sau contaminării radioactive.

SERVICIU – activitate, alta decât cea din care rezultă produse, efectuată în scopul satisfacerii unor necesități ale consumatorilor.

SISTEME DE PUBLICITATE IMOBILIARĂ – datorită condițiilor istorice în care a avut loc formarea și evoluția statului național român, pe teritoriul României există următoarele sisteme de publicitate imobiliară: a) sistemul registrelor de transcripțiuni și inscripțiuni reglementat de Codul civil și Codul de procedură civilă, aplicabil în marea majoritate a localităților din Vechea Țară – România înainte de 1918; b) sistemul cărților funciare, reglementat de Decretul-

lege nr. 115/1938 și Decretul nr. 241/1947, care se aplică în Transilvania, Banat și Bucovina; c) sistemul intermediar al cărților de publicitate funciara, reglementat de Decretul nr. 242/1947 și de unele dispoziții ale Decretului-lege nr. 115/1938, fiind aplicat într-un număr redus de localități din fostul județ Ilfov și în București; d) sistemul intermediar de publicitate imobiliară bazat pe cărțile de evidență funciara, care s-a înființat în baza Decretului nr. 163/1946 și s-a aplicat în unele localități din Transilvania, în care cărțile funciare au fost distruse, sustrate sau pierdute în timpul războiului; e) sistemul cărților funciare pentru căile ferate și canale, reglementat prin Decretul-lege nr. 2142/1939; f) registrul agricol; g) evidența funciara instituită prin Decretul nr. 281/1955; h) cadastrul funciar (general și special).

SISTEMUL NAȚIONAL DE MONITORING – v. *sistemul de monitoring integrat.*

SISTEMUL CALITĂȚII ÎN CONSTRUCȚII – instituit prin lege, reprezintă ansamblul de structuri organizatorice, responsabilități, regulamente, proceduri și mijloace care concurează la realizarea calității construcțiilor, în toate etapele de concepere, realizare, exploatare și postutilizare a acestora. **S.c.c.** este chemat să conducă la realizarea și exploatarea unor construcții de calitate corespunzătoare, în scopul protejării vieții oamenilor, a societății și a mediului. **S.c.c.** se compune din: asigurarea documentelor tehnice normative în construcții; certificarea calității produselor folosite la realizarea construcțiilor; acordarea de agremente tehnice pentru noi produse și procedee; verificarea proiectelor, a execuției lucrărilor de construcții și expertizarea proiectelor și a construcțiilor; conducerea și asigurarea calității; autorizarea și acreditarea laboratoarelor de analize și încercări în activitatea de construcții; asigurarea activității metrologice în construcții; recepția construcțiilor; urmărirea comportării în exploatare și intervenții în timp; postutilizarea construcțiilor; controlul de stat al calității.

S

SIS

SISTEMUL DE ALARMARE ÎN CAZ DE POLUĂRI ACCIDENTALE A APELOR DIN ROMÂNIA – SAPA-ROM, Regulamentul de organizare și funcționare fiind aprobat prin Ordinul nr. 485/1995 al ministrului apelor, pădurilor și protecției mediului.

SISTEMUL DE MONITORING INTEGRAT – un sistem complex de achiziție a datelor privind calitatea mediului obținute pe baza unor măsurători sistematice, de lungă durată, la un ansamblu de parametri și indicatori, menit să asigure posibilitatea controlului poluării. El are la bază sistemul național de supraveghere a calității apelor cu cele cinci subsisteme (ape de suprafață curgătoare, lacuri, ape maritime, ape subterane, ape uzate), rețeaua de fond și cea de imisie pentru supravegherea calității aerului, rețeaua de ploii acide, rețeaua de radioactivitate (în subordinea directă a Ministerului Apelor, Pădurilor și Protecției Mediului), cât și o serie de alte informații periodice privind calitatea solului, a vegetației, a faunei, a sănătății umane, primite de la alte ministere și unități de profil. Sub aspect organizatoric, Sistemul Național de Monitoring cuprinde următoarele elemente specifice: rețele destinate supravegherii emisiilor; controlul poluării de emisie; evaluarea și controlul eficienței globale a măsurilor de protecție a mediului.

SISTEMUL INFORMAȚIONAL HIDROMETEOROLOGIC – observarea, măsurarea, înregistrarea și prelucrarea datelor hidrometeorologice, precum și transmiterea acestora conform schemei fluxului informațional definit în planurile de apărare, a prognozelor, avertizărilor și alarmărilor la factorii implicați în acțiunile de apărare, în vederea luării deciziilor și măsurilor necesare.

Pentru acestea se folosesc: măsurătorile punctuale din rețeaua hidrometeorologică, sistemele globale de teledetecție cum sunt radarele, sateliții, precum și procedeele de prognoză hidrometeorologică, astfel încât să se asigure prevenirea anticipată a fenomenelor periculoase care se pot produce.

În zonele amenajate cu lucrări hidrotehnice, sistemul informațional cuprinde, de asemenea, datele și măsurile care au ca efect modificarea regimului natural de scurgere rezultând din modul de exploatare a acestora în perioadele critice.

S

SOI

SISTEMUL ORGANIZATORIC NAȚIONAL AL PROTECȚIEI MEDIULUI – cuprinde autoritățile publice, în primul rând de specialitate; persoanele juridice, altele decât autoritățile publice; persoanele fizice.

SMOG – din cuvântul englezesc, care exprimă un amestec de ceață și fum; ceață toxică care reprezintă o poluare periculoasă a aerului, constând în combinarea elementelor de praf cu cele de ceață. Se formează în principal, în condițiile modificării temperaturii.

SMOG DE GHEAȚĂ – poluarea aerului caracterizată prin combinația prafului și a cristalelor de gheață, formată prin răcirea particulelor de ceață.

SMOG DE TIP LONDONEZ – combinația poluanților gazoși (în esență anhidridă sulfuroasă), a elementelor de praf și a ceții, caracteristic atmosferei londoneze, a insulelor britanice. Principala sursă a unei astfel de poluări a aerului o constituie arderea cărbunelui și a reziduurilor de petrol.

SOCIETATEA DE TURISM PENTRU PROTECȚIA NATURII – înființată în 1921 din inițiativa lui M. Haret, este prima formă organizată de ocrotire a naturii cu un program care prevedea, printre altele, formarea unor rezervații naturale și împrejmuirea lor (reușind să obțină de la stat o pădure de molid străbun pe muntele Cocora în Bucegi, aproape de Schitul Ialomița).

SOI – o populație de plante creată sau identificată, care: a) se diferențiază de cele deja cunoscute prin cel puțin un caracter important, precis și puțin fluctuant, ce poate fi clar

S

SOI

definit și descris, sau prin mai multe caractere a căror combinație este de natură să dea calitatea de nou (distinctibilitate); b) este omogenă pentru ansamblul caracterelor luate în considerare de reglementările în vigoare privind uniformitatea soiurilor, cu excepția unui număr foarte redus de forme atipice, ținând seama de particularitățile de reproducere (omogenitate); c) este stabilă în caracterele sale esențiale, adică în urma reproducerii sau multiplicării succesive, sau la sfârșitul fiecărui ciclu de reproducere definit de ameliorator, caracterele esențiale rămân așa cum au fost descrise inițial (stabilitate); d) la hibridi comerciali nouitatea este dată de caracterele părinților și de formula care asociază formele parentale.

SOIURI AUTORIZATE – soiuri care, prin însușirile lor biologice și tehnologice, își pun în valoare potențialul lor calitativ și cantitativ, în condițiile arealului lor de cultură. **S.a.** pot fi extinse în mod complementar, alături de cele recomandate.

SOIURI INTERZISE – acelea care, prin însușirile lor biologice sau tehnologice, influențează în mod negativ calitatea produselor vitivinicole obținute într-o podgorie sau într-un centru viticol. Din această categorie fac parte, în primul rând, hibridii direct producători.

SOIURI RECOMANDATE – acelea care valorifică cel mai bine condițiile de mediu și își pun în valoare, în cel mai înalt grad, potențialul lor calitativ și productiv în arealele în care sunt cultivate. **S.r.** sunt avizate cu precădere la extinderea în plantații.

SOIURI TOLERATE – cele aflate în cultură, dar care se comportă mai puțin satisfăcător sau nesatisfăcător în condițiile arealelor respective. Ca urmare a acestui fapt, soiurile tolerate nu pot fi promovate în noile plantații din podgoria sau centrul viticol în care au o comportare mediocră sau slabă.

SPECII MIGRATOARE – ansamblul populației tuturor speciilor de animale sălbatice care își petrec o fracțiune importantă din ciclul climatic în limitele jurisdicționale a mai multor state.

STAT DE TRANZIT – orice stat, altul decât statul exportator sau importator, prin care se planifică sau se efectuează o deplasare transfrontieră a deșeurilor periculoase sau a altor reziduuri.

STAT EXPORTATOR DE DEȘEURI – partea care planifică inițierea sau inițiază deplasarea transfrontieră a deșeurilor periculoase sau a altor reziduuri.

STAT IMPORTATOR DE DEȘEURI – partea pentru care se planifică sau se efectuează deplasarea transfrontieră a deșeurilor periculoase sau a altor reziduuri, în scopul eliminării lor sau transbordării înainte de a fi eliminate într-o zonă ce nu se află sub jurisdicția națională a nici unui stat.

STAT PE TERITORIUL CĂRUIA SE AFLĂ INSTALAȚIA – în ce privește o instalație nucleară, înseamnă partea contractantă pe teritoriul căreia este situată instalația sau, dacă aceasta nu este situată pe teritoriul nici unui stat, partea contractantă care exploatează ori sub a cărei autoritate este exploatată instalația.

STATE DUNĂRENE – statele suverane care dețin o parte considerabilă a bazinului hidrografic al Dunării, prin parte considerabilă înțelegându-se o cotă care depășește 2.000 kmp din totalul bazinului hidrografic.

STATE INTERESATE ÎN TRANSPORTUL DE DEȘEURI – părțile care sunt state exportatoare sau importatoare și de tranzit, fie că sunt sau nu părți la Convenția de la Basel privind controlul transportului peste frontiere al deșeurilor periculoase și al eliminării acestora.

S

STA

STATUT VAMAL – încadrarea unei mărfi ca marfă românească sau străină.

STATUTUL CONSILIULUI EUROPEI – a fost semnat la Londra la 5 mai 1949 și modificat prin procesele-verbale ale secretarului general al Consiliului Europei datate: 22 mai 1951, 18 decembrie 1951, 4 mai 1953, 30 mai 1958, 3 noiembrie 1961, 6 mai 1963, 24 mai 1965, 14 octombrie 1970, 17 februarie 1971, 9 decembrie 1974, 2 octombrie 1976, 9 ianuarie 1978, 20 ianuarie 1978, 27 noiembrie 1978, 16 noiembrie 1988, 5 mai 1989, 6 noiembrie 1990, 21 februarie 1991, 26 noiembrie 1991, 7 mai 1992. România a aderat la **S.C.E.** la 4 octombrie 1993.

STAȚII ȘI INSTALAȚII DE CORECTARE A CALITĂȚII APELOR – stații de tratare pentru obținerea de apă potabilă sau industrială; stații/installații de preepurare/epurare a apelor uzate.

STAȚIUNILE TURISTICE – cele atestate sunt zone protejate, instituite, ca atare, prin documentații de urbanism, aprobate conform legii. Atestarea **s.t.** are ca scop crearea cadrului necesar pentru valorificarea, protejarea și conservarea potențialului turistic și satisfacerea, la un nivel optim, a necesităților de odihnă și de recreere ale populației. Se atestă ca **s.t.** localitatea cu funcții turistice specifice, dotată cu resurse turistice naturale și cu structuri necesare valorificării și practicării turismului, care îndeplinește criteriile minime, ca: amplasarea într-un cadru natural plăcut, fără factori poluanți; constituirea de perimetre de protecție ecologică, hidrogeologică și sanitară, după caz; drum rutier asfaltat; transport în comun între **s.t.** și gara care o deservește; trenurile cu regim de rezervare a locurilor, inclusiv vagoanele de dormit, să oprească în gara care deservește **s.t.**; apă curentă; canalizare, energie electrică; spații comerciale și de prestări de servicii, puncte pentru: **C.E.C.**, societate bancară, schimb valutar, agenție de voiaj, agenție de

turism; săli de spectacole și de conferințe; asistență medicală permanentă și mijloc de transport pentru urgențe; punct de prim-ajutor; punct farmaceutic; amenajarea și iluminarea locurilor de promenadă; număr minim de locuri în structuri de primire turistice (fără campinguri); minimum 10% din totalul locurilor de cazare să fie în structuri de primire turistice de cel puțin 3 stele, tip hotel sau vilă; amenajări și dotări pentru servicii de revigorare în spații construite, săli pentru întreținere; amenajări și dotări pentru relaxare în aer liber, inclusiv terenuri sportive; terenuri de joacă pentru copii; amenajarea parcului stațiunii turistice și organizarea de spectacole gratuite (fanfare, coruri de copii etc.); număr minim de trasee turistice marcate și afișate; organizarea de excursii de 1-3 zile; bază pentru valorificarea resurselor naturale terapeutice, dacă este cazul; amenajări și dotări pentru plimbări sau practicarea de sporturi pe lac sau pe mare, acolo unde este cazul; **s.t.** care dispun de condiții pentru practicarea schiului să aibă amenajată cel puțin o pârtie de schi cu mijloace de transport pe cablu; **s.t.** de pe litoralul Mării Negre vor îndeplini și criteriile prevăzute în normativul pentru plajele turistice. **S.t.** pot fi atestate ca: **s.t.** de interes național; **s.t.** de interes local. **S.t.** se atestă prin hotărâre a Guvernului, inițiată de Ministerul Turismului și/sau a autorității administrației publice locale.

STRATEGIA MONDIALĂ A CONSERVĂRII – sistem de principii și legități sau linie directoare pe o etapă mai lungă stabilită în scopul coordonării eforturilor de acțiune la nivel mondial pentru protejarea vieții sălbatice și a diversității genetice, lansată în 1980 în vederea menținerii proceselor ecologice esențiale și a sistemelor de conservare a vieții, păstrarea diversității genetice și urmărirea utilizării speciilor și ecosistemelor pe o perioadă îndelungată. **S.M.C.** a fost pregătită prin efortul unit al Uniunii Internaționale pentru Conservarea Naturii și Resurselor sale (U.I.C.N.), Programul Națiunilor Unite pentru Protecția Mediului (P.N.U.E.) și Programul Mondial al Protecției Animalelor

S

STR

Sălbatică (W.W.F.), în colaborare cu F.A.O și U.N.E.S.C.O. S.M.C. se pronunță pentru reexaminarea tuturor instrumentelor internaționale cu privire la resursele vii, în ideea de a releva gradul de eficacitate al abordării la diferite niveluri, având în vedere convențiile care vizează în mod direct gospodărirea resurselor vii și cele care au ca scop conservarea lor.

STRUGURI PROASPEȚI – fructe ale viței de vie, folosite în vinificare, maturate sau într-un anumit stadiu de supramaturare, care pot fi zdrobite sau presate cu mijloace obișnuite și care intră spontan în fermentație alcoolică.

STUDIU DE IMPACT – principalul instrument juridico-științific al politicilor de mediu, care exprimă, în principiu, cerința ca persoana care solicită eliberarea unei autorizații de mediu să asigure efectuarea unei evaluări a efectelor proiectului său asupra mediului și a soluțiilor posibile pentru a reduce ori a elimina eventualele inconveniente. **S.d.i.** ca procedură cu un conținut obligatoriu: a) permite autorității care aprobă proiectul să o facă în deplină cunoștință de cauză; b) ajută responsabilul lucrării să conducă operația proiectată în cele mai bune condiții; c) vizează consecințele pe care le poate antrena proiectul asupra mediului. Sub aspectul conținutului minim, studiul privește patru elemente principale: 1) analiza stării inițiale a locului și mediului său, constituind inventarul a ceea ce există; 2) evaluarea efectelor posibile ale proiectului asupra mediului; 3) justificarea economico-socială și a oportunității proiectului; 4) măsurile menite să compenseze și să limiteze vătămările. Există trei sisteme de fundamentare a necesității și modului de realizare a **S.D.I.**: 1) american, caracterizat printr-o mare suplețe în alegerea activităților supuse **S.D.I.**, vizând lucrările cu un evident și semnificativ impact asupra mediului, fiind astfel necesar un studiu preliminar; 2) sistemul listei, în care situațiile în care este cerut un asemenea studiu sunt determinate, activitățile ori lucrările supuse evaluării fiind expres

prevăzute de lege (lista pozitivă) ori situațiile care nu necesită **S.D.I.**, toate celelalte fiind supuse acestei proceduri (lista negativă); 3) sistemul mixt pe de o parte dispensează a priori un număr de lucrări de la această cerință, pe altele numai de la o anumită valoare, pe de altă parte, utilizează un amestec de listă negativă și listă pozitivă.

SUBCOMISIA VÂNATULUI MIGRATOR DIN RĂSĂRITUL EUROPEI ȘI ORIENTUL APROPIAT – organism internațional, înființat la propunerea României la Conferința de la Mamaia în 1968.

SUBIECTUL CONTRAVENȚIEI ECOLOGICE – în principiu, orice persoană fizică sau juridică. Subiectul activ este persoana care săvârșește contravenția ecologică. Pentru a răspunde contravențional persoana fizică trebuie să aibă vârsta de cel puțin 14 ani și capacitatea de a înțelege ceea ce face, de a distinge caracterul periculos sau nepericulos al unor fapte, adică să aibă responsabilitatea faptelor sale, precum și puterea de a se conduce și de a fi stăpână pe faptele sale. În unele cazuri, subiectul activ al contravenției poate fi numai o persoană juridică specializată (aprovizionarea cu apă a populației etc.). Subiectul pasiv al contravenției ecologice este autoritatea statală, statul român.

SUBSTANȚA NOCIVĂ – orice substanță periculoasă, otrăvitoare sau un alt tip de substanță, care introduce în mediul marin, datorită toxicității ei și/sau persistenței și/sau caracteristicilor bioacumulative, ar cauza poluare sau ar afecta negativ procesele biologice.

SUBSTANȚĂ ACTIVĂ FITOSANITARĂ – componenta sau componentele biologice active care intră în compoziția unui produs de uz fitosanitar.

SUBSTANȚĂ CHIMICĂ ORGANICĂ DEFINITĂ – orice substanță chimică aparținând clasei de compuși

S

SUB

chimici care cuprinde toți compușii carbonului, cu excepția oxizilor și sulfurilor acestuia, precum și a carbonaților metalici, și care poate fi identificată prin denumirea chimică, formula structurală (dacă se cunoaște) și numărul CAS (dacă este atribuit).

SUBSTANȚĂ CHIMICĂ TOXICĂ – orice substanță chimică care, prin acțiunea sa chimică asupra proceselor biologice, poate cauza moarte, incapacitate temporară sau vătămări permanente la om sau la animale, indiferent de originea sa sau de metoda de producere și indiferent dacă se obține în instalații, în muniții binare sau în altă parte.

SUBSTANȚĂ PENTRU COMBATAREA DEZORDINILOR PUBLICE – orice produs chimic, neînscris în listele de substanțe chimice toxice și precursori din anexa I la Legea nr. 56/1997, care poate produce rapid, la om, o iritație senzorială sau incapacitate fizică, ce dispare la scurt timp după terminarea expunerii.

SUBSTANȚE MINERALE UTILE CE CONSTITUIE RESURSE MINERALE – hidrocarburi (petrol condensat și gaze naturale combustibile), rocile bituminoase, cărbunii, minereurile feroase, neferoase, de metale nobile, rare și disperse, substanțele nemetalifere și rocile utile, apele minerale, nămolurile și turbele terapeutice, căldura din sistemele hidrogeotermale și gazele necombustibile.

SUBSTANȚE NEOBIȘNUIT DE POLUANTE A APEI – orice element sau compus identificat care deversat în orice cantitate, produce un pericol iminent și substanțial pentru sănătatea publică.

SUBSTANȚE PERICULOASE – orice substanță sau produs care, folosit în cantități, concentrații sau condiții aparent nepericuloase, prezintă risc semnificativ pentru om, mediu sau bunurile materiale; pot fi explozive, oxidante,

inflamabile, toxice, nocive, corosive, iritante, mutagene, radioactive.

S

SUBSTANȚE PERICULOASE PENTRU APĂ – substanțe care reprezintă un pericol potențial deosebit de ridicat pentru resursele de apă, astfel încât manipularea lor necesită măsuri speciale preventive și de protecție.

SUF

SUBSTANȚE SAU PRODUSE AUTORIZATE, FOLOSITE ILEGAL – în sensul normelor sanitare veterinare, substanțe sau produse autorizate prin legislația națională sau a statelor importatoare, dar folosite în alte scopuri decât cele prevăzute.

SUBSTANȚE SAU PRODUSE INTERZISE – în sensul normelor sanitare veterinare, substanțe sau produse a căror administrare la un animal este interzisă prin legislația națională sau a statelor importatoare.

SUBSTANȚE ȘI PRODUSE CHIMICE POTENȚIAL TOXICE – substanțe și produse chimice care, dacă pătrund în organism pe cale respiratorie, cutanată și digestivă pot produce, în funcție de cantitate și de timpul de expunere, efecte nocive asupra organismului.

SUC DE STRUGURI – produs lichid nefermentat, dar fermentabil, obținut prin aplicarea de tratamente autorizate, din must de struguri, sau prin reconstituire, din must de struguri concentrat ori din suc de struguri concentrat. Se admite ca sucul de struguri să aibă un conținut în alcool dobândit de cel mult 1% în volume.

SUFLAI DE GAZ – manifestare dinamică și concentrată a gazului metan sau bioxid de carbon din fisuri, crăpături, goluri vizibile cu ochiul liber, cu efecte sonore și care, în condițiile asigurării debitelor de aer calculate după factorul gaz, produce creșterea concentrației de metan sau de bioxid

S

SUP

de carbon peste 1% volum în pânză, profil sau la vatra lucrării miniere.

SUPRAVEGHERE VAMALĂ – orice acțiune a autorității vamale pentru asigurarea respectării reglementărilor vamale.

SUPRAVEGHEREA CALITĂȚII AERULUI – în acest scop se organizează trei tipuri de stații: pentru supravegherea poluării de fond, regionale și locale. Supravegherea poluării de fond a aerului interesează întreaga umanitate, deoarece ea produce modificări ireversibile în compoziția chimică a unor straturi de aer ce pot duce la consecințe grave pentru întreaga biosferă. În cadrul supravegherii de fond stațiile au rolul de a face determinări asupra urmelor de poluanți care au pătruns în așa-zisul „aer curat“, ceea ce corespunde calității aerului de deasupra stratului limită planetar (peste 22.000 m). Stațiile regionale permit urmărirea gradului de poluare a aerului între starea de fond și poluarea industrială, adică la depărtări corespunzătoare de sursele industriale spre a putea reprezenta aerul curat „de la țară“. Supravegherea continuă a acestei stări prezintă interes pentru cunoașterea atât a nivelului mediu atins de poluarea industrială internă, cât și a posibilităților de transport de noxe din țările vecine. Supravegherea continuă a poluării locale (de impact sau industrială) are o mare importanță, deoarece ea afectează direct și indirect în special lanțul alimentar și sănătatea umană. Această supraveghere ajută la cunoașterea efectelor produse asupra materialelor, construcțiilor și a eficacității sistemelor de reținere și de protecție, precum și a influenței noxelor asupra echilibrului ecosistemelor și, deci, asupra folosirii optime a resurselor naturale. Observatoarele de supraveghere a poluării locale se organizează, de regulă, în zonele puternic poluate.

SUPRAVEGHEREA CALITĂȚII APELOR – parte a supravegherii factorilor de mediu, cuprinsă organizatoric

în Sistemul Național de Monitoring Integrat, ea implică parcurgerea a două etape principale: cunoașterea calității apelor; măsuri de protecție a calității apelor. Cunoașterea calității apelor începe cu faza de recoltare și analiză a probelor de apă în conformitate cu structura sistemului de supraveghere a calității, continuă cu prelucrarea datelor obținute și se încheie cu sinteza pentru caracterizarea globală a calității apelor. Măsurile de protecție a calității apelor urmăresc asigurarea echilibrului apelor, ca sisteme ecologice, și satisfacerea folosințelor.

SURSĂ DE RADIAȚII IONIZANTE – entitate fizică, naturală, fabricată sau utilizată ca element al unei activități care poate genera expuneri la radiații, prin emiterie de radiații ionizante sau eliberare de substanțe radioactive.

SURSE DE POLUARE A APEI PUNCTUALE ȘI NE-PUNCTUALE – surse de poluanți și nutrienți, a căror pătrundere în apă este cauzată fie de descărcări locale determinate (surse punctuale), fie de efectele difuze larg răspândite în bazinul hidrografic (surse nepunctuale).

SURSE DE RADIAȚII – emițător de radiații ionizante și orice material radioactiv.

SURSE STAȚIONARE – construcții, utilaje, instalații, inclusiv de ventilație, alte lucrări fixe care produc sau prin intermediul cărora se evacuează substanțe poluante în atmosferă.

SUSPENDAREA ACORDULUI DE MEDIU – poate avea loc după o somație prealabilă cu termen pentru nerespectarea prevederilor legale, inclusiv pentru nerealizarea prevederilor programului de conformare.

T

TARIF VAMAL – tabel care cuprinde nomenclatura combinată a mărfurilor, taxele vamale exprimate în procente, precum și cele rezultate din aplicarea mărfurilor tarifare preferențiale prevăzute în reglementările legale.

TĂRIE ALCOOLICĂ DOBÂNDITĂ – (în volume) reprezintă numărul de volume în alcool pur conținut în 100 de volume din produsul considerat, la temperatura de 20°C.

TĂRIE ALCOOLICĂ NATURALĂ – tăria alcoolică totală a produsului considerat înaintea oricărei îmbogățiri.

TĂRIE ALCOOLICĂ POTENȚIALĂ – (în volume) reprezintă numărul de volume de alcool pur ce poate fi realizat prin fermentarea totală a zaharurilor, conținut în 100 de volume din produsul considerat, determinat la temperatura de 20°C.

TĂRIE ALCOOLICĂ TOTALĂ – suma tăriei alcoolice dobândite și potențiale.

TEHNOLOGIE MAI CURATĂ – concept complex, care acoperă mai multe aspecte ale activităților economice propriu-zise și ale domeniului protecției mediului. Se pot menționa ca exemple de părți componente: reducerea substan-

țelor și deșeurilor periculoase; un mediu mai bun de lucru atât în unitate, cât și în zona adiacentă; reducerea producției de deșeuri; poluare mai redusă la nivelul celei mai bune tehnologii; reducerea consumului de combustibili fosili și a altor resurse naturale (apa etc.). La temelia **t.m.c.** trebuie să stea ideea: „mai ușor și mai ieftin este să previi decât să reperi după producerea pagubei“, urmărindu-se mereu optimizarea producției și reducerea poluării.

T

TEL

TELUR, – metaloid din grupa a VI-a a sistemului periodic, prezentându-se sub formă de cristale hexagonale, cu luciu metalic, cu duritate mică și conductibilitate de tip semiconductor. Se găsește în natură sub formă de telururi. În combinații funcționează în stările de valență, 2, 4 și 6.

TERENURI DESTINATE ÎMPĂDURIRII – terenurile în curs de regenerare, degradate și poienile stabilite prin amenajamente silvice să fie împădurite.

TERENURILE DIN DOMENIUL PIVAT AL STATULUI – respectiv al unităților administrativ-teritoriale (comune, orașe, municipii și județe) sunt terenurile, altele decât cele aparținătoare domeniului public, aflate sau intrate în proprietatea lor prin căile și modurile prevăzute de lege. Ele sunt supuse dispozițiilor de drept comun, dacă prin lege nu se prevede altfel.

TERENURILE DIN DOMENIUL PUBLIC – terenuri afectate unei utilități publice. Aparțin domeniului public (care poate fi de interes național sau de interes local) terenurile pe care sunt amplasate construcții de interes public, piețe, căi de comunicații, rețele stradale și parcuri publice, porturi și aeroporturi, terenurile cu destinație forestieră, albiile râurilor și fluviilor, cuvetele lacurilor de interes public, fundul apelor maritime interioare și al mării teritoriale, țărmurile Mării Negre, inclusiv plajele, terenurile pentru rezervații naturale și parcuri naționale, monumentele, ansamblurile

T

TER

și siturile arheologice și istorice, monumentele naturii, terenurile pentru nevoile apărării sau pentru alte folosințe care, potrivit legii, sunt de domeniul public ori care, prin natura lor, sunt de uz sau interes public.

Terenurile care fac parte din domeniul public sunt scoase din circuitul civil, dacă prin lege nu se prevede altfel. Dreptul de proprietate asupra lor este imprescriptibil.

Aparțin domeniului public terenurile proprietate de stat administrate de institutele și stațiunile de cercetări științifice, destinate cercetării și producerii de semințe și material săditor din categorii biologice superioare și animalelor de rasă. Mai fac parte din acest domeniu terenurile proprietate de stat folosite de unitățile de învățământ cu profil agricol sau silvic.

TERITORIU PROTEJAT – zone de locuit, parcuri, rezervații naturale, zone de interes balneoclimateric, de odihnă și recreație, dotările social-culturale, precum și unitățile economice ale căror procese tehnologice necesită o atmosferă lipsită de impurități, denumite și zone de protecție sanitară. Acestea se stabilesc ca formă, mărime și mobilare pe baza studiilor de impact asupra sănătății populației și mediului. (Ordinul ministrului sănătății nr. 536/1997). Distanțele minime de protecție sanitară între zonele protejate și unitățile care produc disconfort și unele riscuri sanitare (unități zootehnice, de salubritate etc.) se stabilesc astfel încât să se asigure condițiile de protecție a populației împotriva zgomotului, vibrațiilor, mirosului, poluării apelor, aerului și solului.

TERMEN DE GARANȚIE – limita de timp stabilită de către producător, în cadrul căreia produsul achiziționat trebuie să-și păstreze caracteristicile calitative prescrise, iar cumpărătorul are dreptul la remedierea sau înlocuirea acestuia, dacă defecțiunile nu-i sunt imputabile. Perioada de garanție curge de la data dobândirii produsului de către consumator.

TERMEN DE VALABILITATE – limita de timp stabilită de către producător, în care produsul poate fi consumat și în care acesta trebuie să-și mențină caracteristicile calitative prescrise, dacă au fost respectate condițiile de transport, manipulare, depozitare și consum.

T

TRA

TESCOVINĂ DE STRUGURI – produs secundar rezultat în urma presării strugurilor proaspeți sau a boștinei, ea putând fi fermentată sau nefermentată (proaspătă).

TIPURI DE PIEȚE – tipurile de piețe care pot fi organizate în zone publice sunt: a) piețe agroalimentare: ansambluri sau, în unele cazuri, numai locuri special amenajate, organizate pentru aprovizionarea populației cu legume, fructe, lapte și produse lactate, carne și preparate din carne, miere, produse conservate, pește, flori, semințe, cereale, păsări și animale mici și altele asemenea, precum și unele articole de uz gospodăresc, realizate de mica industrie sau de micii meșteșugari, precum și cu alte articole nealimentare de cerere curentă; b) târguri: zone publice unde se vând și se cumpără legume, fructe, vite, lână, produse artizanale și meșteșugărești, articole de îmbrăcăminte și încălțăminte, materiale de construcții, furaje etc.; c) oboare: zone publice destinate comerțului cu ovine, caprine, porcine, bovine, bubaline, cabaline, precum și cu furaje; d) bălciuri: zone publice destinate comercialzării produselor agroalimentare, artizanale, meșteșugărești, în asociere cu activități de prestare de servicii destinate petrecerii timpului liber (jocuri distractive sau de noroc autorizate, unități de alimentație publică cu servire rapidă); e) piețe mixte: zone publice destinate comerțului specific în târguri și oboare.

TITULARUL PROIECTULUI SAU AL ACTIVITĂȚII – persoana fizică sau juridică care propune, deține și/sau gospodărește o activitate economică sau socială.

TRAFIC ILICIT – orice deplasare transfrontieră a deșeurilor periculoase sau a altor reziduuri, dacă s-a efectuat: –

T

TRA

fără notificarea expresă a tuturor statelor interesate, conform prevederilor convenției; – fără consimțământul unui anume stat interesat, în conformitate cu prevederile convenției; – cu consimțământul statelor obținut prin falsificare, declarație falsă sau fraudă; – fără a se conforma materialicește cu documentele; – prin eliberarea deliberată (de exemplu, deversare) a deșeurilor periculoase sau a altor reziduuri, care contravine convenției și principiilor generale ale dreptului internațional.

TRANSPORT INTERNAȚIONAL AL ANIMALELOR – orice expediție care presupune trecerea unei frontiere, excluzând micul trafic de frontieră.

TRANZITUL ȘI EXPORTUL DE DEȘEURI – indiferent de natura acestora, aceste activități se pot realiza – potrivit legii române – numai în conformitate cu acordurile și convențiile internaționale la care țara noastră este parte.

TRATAT ASUPRA REGIMULUI ACTIVITĂȚILOR RELATIVE LA RESURSELE MINERALE – încheiat la Wellington la 2 iunie 1988, prevede că nu se permite nici o activitate relativă la resursele naturale localizate în Antarctica fără un studiu prelabil de impact care să asigure că activitățile preconizate nu prejudiciază calitatea apei și a aerului, care să ducă la modificarea substanțială a mediului și să pună în pericol populația vegetală și animală din zonă.

TRATATUL ASUPRA APELOR DE FRONTIERĂ – încheiat în 1909 pe continentul Nord-american, între S.U.A. și Canada are ca scop prevenirea disputelor referitoare la folosirea apelor de frontieră și soluționarea tuturor problemelor care apar între cele două părți.

TRATATUL CU PRIVIRE LA ANTARCTICA – instrument programatic încheiat la Washington în anul 1959

și intrat în vigoare în anul 1961 între: Argentina, Australia, Belgia, Chile, Franța, Japonia, Noua Zeelandă, Norvegia, Uniunea Sud-Africană, fosta U.R.S.S., Marea Britanie și S.U.A. Ulterior au mai aderat și alte țări, și România în 1971. Tratatul stabilește mijloacele prin care părțile contractante pot acționa împreună pentru folosirea Antarcticii exclusiv în scopuri pașnice, conferindu-i statutul de teritoriu demilitarizat, denuclearizat și neutru. Tratatul asigură libertatea cercetării științifice în cadrul unei cooperări internaționale, la care, în afara părților din tratat, pot să ia parte și organizațiile internaționale, îndeosebi agențiile specializate ale O.N.U. Tratatul cuprinde două dispoziții de o importanță excepțională pentru conservarea mediului Antarctic: 1) interzicerea tuturor exploziilor atomice și a depozitării în această regiune a deșeurilor radioactive; 2) instituționalizarea tratatului în sensul organizării de reuniuni la intervale apropiate în vederea schimbului de informații și a consultărilor asupra chestiunilor de interes comun privind Antarctica și studierea, formularea și recomandarea către guvernele statelor părți a măsurilor destinate să asigure respectarea principiilor urmărite de obiectivele Tratatului. În cadrul mecanismului Tratatului s-au încheiat mai multe acorduri.

TRATATUL CU PRIVIRE LA INTERZICEREA AMPLASĂRII ARMELOR NUCLEARE – și alte arme de distrugere în masă pe fundul mărilor și oceanelor și în subsolul lor, act internațional deschis spre semnare la 11 februarie 1971 la Moscova, Londra și Washington. România l-a ratificat prin Decretul nr. 141 din 19 aprilie 1972. Documentul se referă la măsurile colaterale de reducere a cursei înarmărilor, a dezarmării și, în consecință, a diminuării gravului pericol de contaminare radioactivă.

TRATATUL DE NEPROLIFERARE A ARMELOR NUCLEARE – din 1968, negociat în cadrul Comitetului

T

TRA

T**TRA**

pentru dezarmare de la Geneva între anii 1965-1967 și a fost deschis pentru semnare la 1 iulie 1968 simultan în capitalele celor trei țări depozitare: fosta U.R.S.S., S.U.A. și Marea Britanie. Tratatul a intrat în vigoare la 15 martie 1970, după ratificarea lui de 43 de state. România a semnat Tratatul la 1 iulie 1968 și ratificat prin Decretul nr. 21/1970.

TRATATUL INTERNAȚIONAL DIN 16 FEBRUARIE

1971 – Tratatul privind interzicerea instalării unor arme nucleare și a altor arme de distrugere în masă pe fundul mărilor și oceanelor și în subsolul lor a fost deschisă spre semnare în februarie 1971 la Moscova, Londra și Washington. România a ratificat acest tratat prin Decretul nr. 141/19.IV.1972; act internațional care privește măsurile colaterale de reducere a cursei înarmărilor, a dezarmării și, în consecință, a diminuării gravului pericol de contaminare radioactivă.

TRATATUL PRIVIND INTERZICEREA ARMELOR NUCLEARE ÎN AMERICA LATINĂ

– încheiat la 14 februarie 1967 la Tlatelolco, Ciudad de Mexico, în aplicarea Recomandării Adunării Generale O.N.U. cuprinsă în Rezoluția nr. 1911 (XVII) din 27 noiembrie 1963.

TRATATUL PRIVIND INTERZICEREA EXPERIENȚELOR CU ARMA NUCLEARĂ

– în atmosferă, în spațiul cosmic și sub apă, semnat la Moscova în 5 august 1963, inițial de către guvernele fostei U.R.S.S., Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord și S.U.A. România a ratificat tratatul prin Decretul nr. 686/1963, publicat în B. Of. nr. 20 din 31 octombrie 1963.

TULBUREL – vin în curs de desăvârșire a fermentației alcoolice, neseplat de drojdie, cu o tărie alcoolică totală de minimum 8,5% în volume. El poate fi pus în consum până la sfârșitul anului de recoltă.

U

UNITATE – (unitate productivă, unitate de proces) combinația de echipamente (utilaje), inclusiv vasele de reacție și instalațiile aferente acestora, necesare pentru producerea, prelucrarea sau consumarea unei substanțe.

UNITATEA DE GOSPODĂRIRE A APELOR – orice formă organizatorică din structura Regiei Autonome „Apele Române“.

UNITĂȚI DE FOLOSINȚĂ PUBLICĂ – categorii de instituții în care se desfășoară activități social-culturale, unde se găsesc temporar colectivități de muncă sau de recreere, precum și unități în care se efectuează prestații și servicii pentru populație.

UNIUNEA INTERNAȚIONALĂ PENTRU CONSERVAREA NATURII – U.I.C.N. este o organizație internațională nonguvernamentală, înființată în 1948, având sediul la Morges (Elveția), care reunește 29 de națiuni și un mare număr de organizații nepolitice din aproape 80 de țări. Principalele obiective ale acestei organizații sunt: evaluarea stării resurselor naturale ce pot fi reînnoite; încurajarea și pregătirea de măsuri de conservare, de propagandă pentru a se lua la cunoștință problemele conservării și informarea membrilor săi și a diferitelor rețele cu care colaborează.

U

UTI

UTILIZARE DURABILĂ – folosirea resurselor regenerabile într-un mod și o rată care să nu conducă la declinul pe termen lung al acestora, menținând potențialul lor în acord cu necesitățile și aspirațiile generațiilor prezente și viitoare.

UTILIZARE ECHITABILĂ ȘI RAȚIONALĂ A APEI – folosire a apei prin care se previne orice creștere a gradului de poluare existentă, pentru a nu se produce prejudicii substanțiale pe teritoriul statului cobazinal.

UTILIZATOR DE APĂ – orice persoană fizică sau persoană juridică care, în activitățile sale, folosește apa, luciul de apă sau valorifică fructul acesteia.

UTILIZATORII PIETEII – comercianții cu amănuntul, persoane fizice sau juridice, care prestează activitate de comerț cu amănuntul; producătorii agricoli individuali, care își comercializează propriile produse agroalimentare și unele produse meșteșugărești; agenții economici prestatori de servicii; alți potențiali utilizatori care exercită o activitate comercială cu amănuntul, potrivit legii.

UZ DE ARMĂ – executarea tragerii cu arma de foc asupra persoanelor sau bunurilor. Persoanele care sunt dotate cu arme de foc pot face uz de armă, pentru îndeplinirea atribuțiilor de serviciu sau a misiunilor militare, în următoarele situații; a) împotriva acelor care atacă militarii aflați în serviciul de gardă, pază, escortă, protecție, menținerea și restabilirea ordinii de drept, precum și împotriva celor care, prin actul săvârșit, prin surprindere, pun în pericol obiectivul păzit; b) împotriva acelor care atacă persoanele investite cu exercițiul autorității publice sau căroră, potrivit legii, li se asigură protecție; c) împotriva persoanelor care încearcă să pătrundă ori să iasă în mod ilegal în sau din unitățile, subunitățile militare ori din perimetrele sau zonele păzite – vizibil delimitate – stabilite prin consemn; d) pentru

imobilizarea infractorilor care, după săvârșirea unor infracțiuni, încearcă să fugă; e) împotriva oricăror mijloace de transport folosite de persoanele prevăzute la lit. b) și c), precum și împotriva conducătorilor acestora care refuză să oprească la semnalele regulamentare ale organelor abilitate, existând indicii temeinice că au săvârșit o infracțiune ori că este iminentă săvârșirea unei infracțiuni; f) pentru imobilizarea sau reținerea persoanelor cu privire la care sunt probe ori indicii temeinice că au săvârșit o infracțiune și care ripostează ori încearcă să riposteze cu arma ori cu alte obiecte care pot pune în pericol viața ori integritatea corporală a persoanei; g) pentru a împiedica fuga de sub escortă sau evadarea celor aflați în stare legală de deținere; h) împotriva grupurilor de persoane sau persoanelor izolate care încearcă să pătrundă fără drept în sediile sau în perimetrele autorităților și instituțiilor publice; i) împotriva celor care atacă sau împiedică militarii să execute misiuni de luptă; j) în executarea intervenției antiteroriste asupra obiectivelor atacate sau capturate de teroriști, în scopul reținerii sau anihilării acestora, eliberării ostaticilor și restabilirii ordinii publice.

Uzul de armă, în condițiile arătate, se face în așa fel încât să ducă la imobilizarea celor împotriva cărora se folosește arma. Dacă uzul de armă și-a atins scopul, se încetează recurgerea la un asemenea mijloc. Se va evita, pe cât este posibil, uzul de armă împotriva minorilor, femeilor și bătrânilor. Se interzice uzul de armă: împotriva copiilor, femeilor vizibil gravide, cu excepția cazurilor în care înfăptuiesc un atac armat sau în grup, care pune în pericol viața sau integritatea corporală a unei persoane; în situațiile în care s-ar primejdui viața altor persoane ori s-ar viola teritoriul, spațiul aerian sau apele naționale ale unui stat vecin.

U

UZ

V

VĂMUIRE – ansamblul de operațiuni efectuate de autoritatea vamală de la prezentarea mărfurilor, a mijloacelor de transport și a oricăror alte bunuri până la acordarea liberului de vamă.

VĂTĂMARE SUBSTANȚIALĂ A APEI – un impact material care împiedică folosirea rațională, potrivit destinației a apei.

VÂNĂTOARE – ca acțiune, înseamnă căutarea, stârnirea, urmărirea, hăituirea, rănirea, uciderea sau capturarea vânatului sau orice altă activitate care are ca scop dobândirea acestuia.

VEGETAȚIA FORESTIERĂ DIN AFARA FONDULUI FORESTIER – v.f. situată pe terenuri din afara fondului forestier este constituită din: v.f. de pe pășunile împădurite; perdelele forestiere de protecție a terenurilor agricole; plantațiile forestiere de pe terenurile degradate; plantațiile forestiere și arborii din zonele de protecție a lucrărilor hidrotehnice și de îmbunătățiri funciare, precum și cei situați de-a lungul cursurilor de apă și al canalelor de irigație; perdelele forestiere de protecție și arborii situați de-a lungul căilor de comunicație din extravilan; zonele verzi din jurul orașelor și comunelor, altele decât cele cuprinse în fondul

forestier, parcurile din intravilan cu specii forestiere exotice, precum și jnepenișurile din zona alpină; parcurile dendrologice, altele decât cele cuprinse în fondul forestier național.

VEH

VEHICULE – mijloace de transport rutiere, aeriene și navale, echipate cu motoare de ardere internă sau externă.

VICIU ASCUNS – defect sau deficiență calitativă a bunului vândut, închiriat etc. sau ale produselor livrate ori lucrărilor executate etc., care, existând în momentul predării, nu au fost cunoscute de dobânditor și nici nu puteau fi descoperite de el prin mijloace obișnuite de verificare sau recepție și care fac ca bunul să nu poată fi întrebuințat conform destinației sale, ori ca întrebuințarea sa să fie într-atât micșorată, încât se poate presupune că dobânditorul n-ar fi contractat sau n-ar fi plătit același preț, dacă le-ar fi cunoscut.

VICTIMA POLUĂRII – ansamblul de condiții și elemente naturale ale Terrei, precum și ființele vii, sistemele naturale în interacțiune și valorile materiale și spirituale, adică mediul.

VIDANJARE – acțiunea de a goli, de a curăța.

VIN – băutură obținută exclusiv prin fermentarea alcoolică, completă sau parțială, a strugurilor proaspeți, zdrobiți sau nezdrobiți, ori a mustului de struguri. Tăria alcoolică dobândită a v. nu poate fi mai mică de 8,5%.

VIN ALCOOLIZAT – produs obținut din vin sec cu adaos de distilat de vin, care prezintă o tărie alcoolică cuprinsă între 18 și 24% în volume.

VIN AROMATIZAT – produs obținut din vin sau din must proaspăt cu adaos de must concentrat, substanțe aromatizate extrase din plante admise de legislația sanitară, distilat de vin, alcool alimentar, zahăr, precum și alte vinuri

V

VIN

speciale. Proporția mustului, a vinului natural sau special folosită la prepararea vinului, trebuie să fie de cel puțin 70% din produsul finit.

VIN LICOROS – produs ce poate fi obținut din must sau vin, precum și din amestecul acestora, cu adaos de must, concentrat, must concentrat rectificat, distilat de vin cu tăria alcoolică cuprinsă între 52 și 86% în volume, alcool de origine viticolă sau alcool alimentar rectificat, cu tăria alcoolică de minimum 96% în volume, mistel, folosite separat sau în amestec. Strugurii folosiți ca materie primă pentru producerea vinurilor licoroase trebuie să aibă, la cules, un conținut în zahăr de minimum 204 g/litru. Tăria alcoolică dobândită a vinurilor licoroase este cuprinsă între 15 și 22% în volume, iar conținutul lor în zaharuri este de minimum 80 g/litru. O parte a tăriei alcoolice dobândite a produsului finit, care nu poate fi mai mică de 4% în volume, trebuie să provină din fermentarea parțială sau totală a zahărului inițial al strugurilor, musturilor sau vinurilor utilizate.

VIN SPUMANT – produs cu conținut în dioxid de carbon de origine exclusiv endogenă, obținut prin fermentarea secundară a vinului apt pentru consum sau prin fermentarea naturală a mustului de struguri proaspeți, care dezvoltă în sticlele în care este îmbuteliat, ca produs finit, o presiune de maximum 3,5 bari la temperatura de 20°C.

VIN SPUMOS – produs cu conținut în dioxid de carbon de origine total sau parțial exogenă, obținut din vinuri apte pentru consum, care dezvoltă în sticlele în care este îmbuteliat, ca produs finit, o presiune de minimum 2,5 bari la temperatura de 20°C.

VINARS – băutură alcoolică obținută prin învechirea distilatului de vin, în contact cu lemnul de stejar, în producerea căreia s-au folosit tratamente și practici autorizate și care a

fost adusă la tăria alcoolică de comercializare de minimum 36% în volume, în funcție de sortiment.

VULCANISM – totalitatea manifestărilor vulcanice (a acțiunilor vulcanilor), curgerile de lavă desființând de pe suprafețele afectate, practic, orice urmă de viață; prin căldura degajată și prin impresionanta cantitate de particule deversate în atmosferă modificând climatul local și regional, cu urmări tranzitorii în funcționarea tuturor ecosistemelor. Diverșii compuși chimici eliminați în atmosferă interferează cu ciclurile biogeochimice (mai ales al sulfului și fosforului). În general, erupțiile vulcanice sunt însoțite de cutremure, de uriașe valuri, denumite „tsunami“ ori de impresionante curgeri de noroi, generate de topirea ghețarilor din munții înalți, curgeri denumite în America de Sud, „lahars“.

V

VUL

Z

ZIUA MONDIALĂ FĂRĂ TUTUN – 31 mai.

ZIUA MONDIALĂ A ALIMENTAȚIEI – 16 octombrie
(ziua înființării – în 1945 – a Organizației pentru Alimentație și Agricultură – F.A.O.).

ZIUA MONDIALĂ A APELOR – 22 martie.

ZIUA MONDIALĂ A MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR
– 5 iunie, proclamată la Conferința de la Stockholm în 1972.

ZIUA MONDIALĂ A SĂNĂTĂȚII – 7 aprilie, când –
în 1948 – a intrat în vigoare Constituția Organizației Mondiale a Sănătății, O.M.S.

ZONA CONTIGUĂ A ROMÂNIEI – fâșia de mare adiacentă mării teritoriale care se întinde spre largul mării până la distanța de 24 mile marine, măsurată de la liniile de bază. În această zonă, România exercită controlul pentru prevenirea și reprimarea încălcărilor, pe teritoriul său, a legilor și reglementărilor sale din domeniul vamal, fiscal, sanitar și al trecerii frontierei de stat.

ZONA DE PROTECȚIE SANITARĂ CU REGIM SEVER – cuprinde terenul din jurul obiectivelor prevăzute

de lege (sursele de apă din acviferele subterane sau din apele de suprafață, folosite pentru alimentarea centralizată cu apă potabilă; zăcămintele de ape minerale folosite pentru cura internă; lacurile și nămolurile terapeutice; lucrările de captare, construcțiile de înmagazinare, stațiile de pompare, aducțiunile și rețelele de distribuție a apei potabile; instalațiile de tratare a apei, în vederea aducerii ei la condiții de potabilitate; instalațiile de îmbuteliere a apelor minerale folosite pentru cura internă, precum și instalațiile de exploatare a nămolului terapeutic), unde este interzisă orice folosință sau activitate care, punând apa în contact cu factorii externi, ar putea conduce la contaminarea sau la impurificarea acesteia.

Pentru sursele de alimentare cu apa din subteran, **z.p.s.r.s.** se extinde în toate direcțiile în jurul punctului de prelevare a apei – foraj sau dren – și în sensul amonte, pe direcția de curgere a fluxului subteran, pentru izvoare.

ZONĂ AFLATĂ SUB JURISDICȚIA NAȚIONALĂ A UNUI STAT – orice zonă terestră, maritimă sau aeriană asupra căreia un stat își exercită competența administrativă și legislativă, în conformitate cu legile internaționale cu privire la protecția sănătății omului și a mediului.

ZONĂ CONTROLATĂ – perimetru de protecție sanitară stabilit în jurul obiectivelor nucleare de bază prin care se urmărește crearea unor condiții normale de funcționare a instalațiilor din aceste obiective, în care se interzic reședințele permanente pentru populație, amplasarea de obiective și desfășurarea de activități social-economice care nu au legătură cu procesul tehnologic al obiectivului.

ZONĂ DE PROTECȚIE – zona adiacentă cursurilor de apă, lucrărilor de gospodărire a apelor, construcțiilor și instalațiilor aferente, în care se introduc, după caz, interdicții sau restricții privind regimul construcțiilor sau exploatarea

Z

fondului funciar, pentru a asigura stabilitatea malurilor sau a construcțiilor, respectiv pentru prevenirea poluării resurselor de apă.

ZON

ZONĂ DE PROTECȚIE SANITARĂ – v. *teritoriu protejat*.

ZONĂ DE PROTECȚIE SANITARĂ CU REGIM DE RESTRICȚIE – teritoriul din jurul zonei de protecție sanitară cu regim sever, astfel delimitat încât prin aplicarea de măsuri de protecție, în funcție de condițiile locale, să se elimine pericolul de alterare a calității apei. Limitele acestei zone vor fi marcate prin borne sau semne vizibile, cu mențiunea: zonă de protecție sanitară.

ZONĂ ECONOMICĂ – cuprinde teritoriul rămas după delimitarea zonelor cu regim de protecție integrală și a zonelor tampon aferente acestora, în cadrul cărora se desfășoară activități economice și sociale, în concordanță cu normele de protecție și conservare a valorilor patrimoniului natural dat. **Z.e.** cuprinde terenuri aflate în domeniul public sau privat, în cadrul cărora se pot desfășura, pe bază de autorizație, toate genurile de activități economice și sociale.

ZONĂ INUNDABILĂ – suprafața de teren din albia majoră a unui curs de apă, delimitată de un nivel al oglinzii apei, corespunzătoare anumitor debite în situații de ape mari.

ZONĂ MARITIMĂ – în dreptul mării, fondul mărilor și oceanelor și subsolul lor dincolo de limitele jurisdicției naționale.

ZONĂ NATURALĂ – zonă în care biocenozele nu sunt mai mult sau mai puțin influențate de acțiunea omului, cu excepția situației când aceasta vizează prezervarea sau dezvoltarea biocenozelor.

ZONĂ SAU INSTALAȚIE APROBATĂ – zonă sau instalație pentru eliminarea deșeurilor periculoase, sau a altor reziduuri, care are autorizația sau permisiunea să opereze în acest scop, autorizație emisă de o autoritate competentă a statului în care se află instalația sau zona respectivă de eliminare.

Z

ZON

ZONĂ SUPRAVEGHEATĂ – perimetru de protecție sanitară stabilit în jurul obiectivelor nucleare de bază pentru a crea condiții normale de funcționare a instalațiilor din aceste obiective, în care activitățile social-economice se desfășoară normal.

ZONĂ TAMPON – suprafețe de teren sau de ape ce înconjoară zonele cu regim de protecție integrală, având caracteristici biologice cu cele ale zonei pe care o înconjoară, îndeplinind funcția de limitare a impactului activităților umane asupra zonei cu regim de protecție integrală.

ZONĂ UMEDĂ – întindere de bălți, mlaștini, turbării, de ape naturale sau artificiale, permanente sau temporare, unde apa este stătătoare sau curgătoare, dulce, salmastră sau sărată, inclusiv întinderile de apă marină a căror adâncime la reflux nu depășește 6 m.

BIBLIOTECA INSTITUTULUI DE LINGVISTICA
INVENTAR CĂRȚI Nr. 28861

Tiparul executat la
s.c. LUMINA TIPO s.r.l.
str. Luigi Galvani nr. 20 bis
sector 2, București
Tel: 210.51.90 210.58.33

